

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra trestního práva

Zajištění věcí v trestním řízení

a

majetkové trestní sankce

Diplomová práce

Seizing of things in criminal proceedings

and criminal sanctions affecting the property

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Lucie Budayová, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Agáta Jansová

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a je mým původním autorským dílem. Veškeré použité zdroje jsou v předložené diplomové práci řádně citovány a jsou uvedeny v seznamu použité literatury a zdrojů.

V Praze dne 08. 03. 2023

Bc. Agáta Jansová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce, JUDr. Lucii Budayové, Ph.D., za její vstřícný a trpělivý přístup, připomínky, konzultace a pomoc při zpracování této diplomové práce, které si velmi vážím.

Současně bych chtěla poděkovat osobám blízkým, které mi poskytovaly podporu během mého studia.

Anotace

Diplomová práce je členěna do pěti kapitol, které se dále dělí na jednotlivé podkapitoly. První kapitola vymezuje věci důležité pro trestní řízení a dále postupy při zajištění věcí pro důkazní účely a při zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti. Druhá kapitola se věnuje zajištění nároku poškozeného na majetku obviněného a institutu peněžité jistoty. Ve třetí kapitole jsou rozebírány jednotlivé tresty postihující majetek a jejich výkon, konkrétně se jedná o propadnutí majetku, peněžité trest a propadnutí věci a náhradní hodnoty. Čtvrtá kapitola se věnuje ochranným opatřením postihující majetek a jejich výkonu, konkrétně zabránění věci a náhradní hodnoty, zabránění části majetku a zabránění spisů a zařízení. Pátá kapitola seznamuje s tím, jak lze dosáhnout uspokojení nároku poškozeného z peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí.

Klíčová slova

zajištění věcí pro důkazní účely, zajištění nástrojů a výnosů trestné činnosti, zajištění nároku poškozeného, propadnutí majetku, peněžité trest, propadnutí věci a náhradní hodnoty, zabránění věci a náhradní hodnoty, zabránění části majetku, zabránění spisů a zařízení, použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí

Annotation

The master thesis is divided into five chapters, which are further divided into individual subchapters. The first chapter defines the items relevant to criminal proceedings and the procedures for seizing items for evidentiary purposes and for seizing instruments and proceeds of crime. The second chapter deals with the securing of the victim's claim on the property of the accused and the institution of monetary security. The third chapter discusses the various penalties affecting property and their enforcement, namely forfeiture of property, monetary penalty and forfeiture of property and replacement value. The fourth chapter deals with protective measures affecting property and their enforcement, namely seizure of property and replacement value, seizure of part of property and seizure of files and equipment. The fifth chapter introduces how an injured party's claim can be satisfied from the proceeds of property penalties.

Keywords

seizure of items for evidentiary purposes, seizure of instruments and proceeds of crime, securing the claim of the victim, forfeiture of property, monetary penalty, forfeiture of things and their replacement value, seizure of things and their replacement value, seizure of part of the property, seizure of documents and equipment, the use of monetary means from property criminal sanctions

Obsah

Úvod	1
1 Zajištění věcí důležitých pro trestní řízení (§ 77b – 81b TŘ).....	3
1.1 Věci důležité pro trestní řízení (§ 77b TŘ).....	7
1.2 Zajištění věcí pro důkazní účely (§ 78 – 79 TŘ).....	9
1.3 Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty (§ 79a – 79g TŘ) .	11
1.3.1 Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti (§ 79a TŘ)	11
1.3.2 Doručení rozhodnutí o zajištění a vyrozumění o něm (§ 79b TŘ).....	15
1.3.3 Provedení zajištění movitých věcí (§ 79c TŘ).....	17
1.3.4 Ohledání nemovitých věcí (§ 79d TŘ).....	20
1.3.5 Účinky zajištění (§ 79e TŘ)	21
1.3.6 Zrušení nebo omezení zajištění (§ 79f TŘ).....	22
1.3.7 Zajištění náhradní hodnoty (§ 79g TŘ).....	23
1.4 Vrácení a další nakládání s věcmi důležitými pro trestní řízení (§ 80 – 81b TŘ)	25
1.4.1 Podmínky vrácení věci (§ 80 TŘ).....	25
1.4.2 Veřejné vyhlášení popisu věci (§ 81 TŘ).....	28
1.4.3 Vrácení nemovitých a nehmotných věcí (§ 81a TŘ)	29
1.4.4 Nebezpečné věci a vzácné exempláře (§ 81b TŘ)	30
2 Zajištění nároku poškozeného (§ 47 – 49 TŘ).....	32
2.1 Peněžitá jistota (§ 47a TŘ)	35
2.2 Zrušení zajištění (§ 48 TŘ)	36
3 Tresty postihující majetek.....	39
3.1 Propadnutí majetku (§ 66 TZ).....	39
3.1.1 Výkon trestu propadnutí majetku (§ 345 – 346 TŘ)	42
3.1.2 Zajištění výkonu trestu propadnutí majetku (§ 347 – 349 TŘ)	43
3.2 Peněžitý trest (§ 67 – 68 TZ)	45
3.2.1 Výměra peněžitého trestu (§ 68 TZ).....	46
3.2.2 Výkon peněžitého trestu (§ 69 TZ a § 341 – 344 TŘ).....	48
3.2.3 Zajištění výkonu peněžitého trestu (§ 344a – 344b TŘ)	52
3.3 Propadnutí věci a náhradní hodnoty (§ 70 – 72 TZ).....	52
3.3.1 Propadnutí náhradní hodnoty (§ 71 TZ).....	55
3.3.2 Výkon trestu propadnutí věci a náhradní hodnoty (§ 349b TŘ)	56
4 Ochranná opatření postihující majetek.....	58
4.1 Zabrání věci a zabrání náhradní hodnoty (§ 101 – 102 TZ).....	58
4.2 Zabrání části majetku (§ 102a TZ).....	63
4.3 Zabrání spisů a zařízení (§ 103 TZ)	65
4.4 Účinky zabrání (§ 104 TZ)	66

4.5	Výkon zabrání a jeho zajištění (§ 358 – 358b TŘ)	67
5	Zákon o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí	68
5.1	Vymezení pojmů (§ 2 ZPPP)	68
5.2	Zvláštní účet a jeho výdaje (§ 3 a 7 ZPPP)	69
5.3	Peněžní prostředky získané výkonem peněžitého trestu a jiných majetkových trestních sankcí (§ 4 – 5 ZPPP)	70
5.4	Zpeněžení propadlé nebo zabrané věci (§ 6 ZPPP)	71
5.5	Žádost o uspokojení nároku (§ 8 ZPPP).....	72
5.6	Řízení a rozhodnutí o uspokojení majetkového nároku (§ 9 – 10 ZPPP)	74
	Závěr	76
	Seznam zkratk.....	79
	Seznam použitých zdrojů	80

Úvod

Cílem této diplomové práce je vyhotovení uceleného přehledu zajištění věcí v trestním řízení, když současná právní úprava v trestním řádu může na první pohled působit poněkud roztržtěně. Diplomová práce se proto zabývá zajištěním věcí pro důkazní účely, dále zajištěním věcí, které jsou nástrojem či výnosem z trestné činnosti, zajištěním věcí za účelem uspokojení nároku poškozeného a zajištěním věcí v souvislosti s uložením majetkové trestní sankce. Jestliže má tato diplomová práce popsat poslední zmíněné zajištění, je pro celkový kontext nutné provést základní rozbor majetkových trestních sankcí. V diplomové práci se proto zaměřím jednak na tresty, konkrétně na propadnutí majetku, peněžité trest a propadnutí věci a náhradní hodnoty, a jednak na ochranná opatření, konkrétně na zabránění věci a náhradní hodnoty a zabránění části majetku, jakožto i na zabránění spisů a zařízení.

V této souvislosti považuji za vhodné, aby byla v závěru této diplomové práce rozebrána podstata a účel zákona č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů, a bylo zřejmé, jakým způsobem může poškozený postupovat k uspokojení svého nároku i po skončení trestního řízení.

Vlastní text této diplomové práce byl vypracován provedením analýzy právních předpisů, odborných textů a řady relevantních soudních rozhodnutí. Zároveň nechybí ani mé vlastní úvahy nad zvoleným tématem, byť tyto se ve výrazné většině nachází v poznámkách pod čarou, aby nerušily hlavní text, který se týká přímo platné právní úpravy. Diplomová práce je cíleně vypracována jako kompilát výše uvedeného, aby po vydání mohla sloužit jako pomůcka pro praktické využití nejen pro mě, ale případně i pro další osoby, kterým je téma profesně blízké. Text diplomové práce proto doporučuji studovat obdobně jako komentářovou či jinou odbornou literaturu, a to současně s příslušným právním předpisem.

Zvolené téma je co do výkladu i úvah nad ním bohaté a diplomová práce je tak poměrně obsáhlá. Ve vlastním textu se proto zabývá toliko tím, jak zajištění

věcí a majetkové trestní sankce působí vůči dospělým pachatelům. Co se týká procesu zajištění a konfiskace majetku, ve kterém působí cizí prvek, je třeba uvést, že považuji znalost této oblasti za neméně důležitou a aktuální, avšak při jejím rozboru by byl značně překročen rozsah této diplomové práce.

1 Zajištění věcí důležitých pro trestní řízení (§ 77b – 81b TŘ)

Pro zajištění věcí ve smyslu zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále také jen „TŘ“) platí podmínka zachování principu proporcionality z hlediska rozsahu a trvání zajištění. Jak uvádí Ústavní soud: *„Instituty trestního řádu sloužící k zajištění majetku během trestního řízení představují při zachování principu proporcionality co do výše zajištěného majetku a délky trvání zajištění legitimní omezení vlastnického práva ve prospěch veřejného zájmu, kterým je dle ustanovení trestního řádu zájem na náležitém zjištění trestných činů a na spravedlivém potrestání pachatelů, jakož i snaha v co nejvyšší míře eliminovat škodu způsobenou případnou trestnou činností“*.¹

Ústavní soud vykládá institut zajištění jako nástroj, který: *„napomáhá objasňování závažné, zejména hospodářské, kriminality, jehož podstatou je nikoliv odejmutí daných prostředků majiteli, ale omezení dispozičního práva s nimi tak, aby nemohlo dojít k jejich zneužití. Jedná se zde o omezení vlastnického práva dotčených subjektů, avšak v rámci výluky z ochrany vlastnictví, která je při zachování v zákoně specifikovaných podmínek přiměřená cíli sledovanému právní úpravou, jímž je náležité zjištění trestných činů a spravedlivé potrestání pachatelů (§ 1 odst. 1 trestního řádu) i snaha v co nejvyšší možné míře eliminovat škodu způsobenou případnou trestnou činností“*.²

Požadavky kladené na rozhodnutí o zajištění majetku jsou z hlediska Ústavy a Listiny základních práv a svobod (dále jen „LPS“) následující:

- musí mít zákonný podklad (čl. 2 odst. 2 LPS),
- musí být vydáno příslušným orgánem (čl. 2 odst. 2, čl. 38 odst. 1 LPS) a
- nemůže být projevem svévole (čl. 1 odst. 1 Ústavy a čl. 2 odst. 2 a 3 LPS).³

Je tedy povinností orgánů činných v trestním řízení řádně a přezkoumatelným způsobem zdůvodnit zajištění majetku, a to zejména tehdy,

¹ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 09. 2015, sp. zn. I. ÚS 3511/14.

² Nález Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2015, sp. zn. II. ÚS 3662/14.

³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 09. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 105/07-2.

domáhá-li se navrácení zajištěné věci osoba odlišná od obviněného. Nároky na přesvědčivost odůvodnění vzrůstají s prodlužující se dobou zajištění. Pokud příslušné orgány nezdůvodní, proč považují déletrvajícím zajištění za legitimní, včetně odkazu na konkrétní skutečnosti, dojde k porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 LPS osoby, které byl majetek zajištěn.⁴

K dlouhodobému zajištění majetkových hodnot se Ústavní soud dále vyjádřil tak, že: *„U mnohaletého zajištění je navíc nutné posoudit přiměřenost zajištění z pohledu délky jeho trvání. V tomto směru je třeba uvážit především dva okruhy otázek. Za první, délku trvání zajištění samotnou a její příčiny, totiž zda je dána objektivní složitostí věci či uplatňováním procesních práv (či snad dokonce obstrukcemi) ze strany obhajoby, anebo naopak neodůvodněnými průtahy a pochybeními ze strany orgánů činných v trestním řízení. Za druhé, jaký vliv má průběh procesu na sílu argumentů, kterými je potřeba zajištění podepírána, totiž zda se jeho důvodnost jeví být potvrzována dosavadním vývojem v trestním řízení či naopak. Přihlédnout je namístě i k tomu, jak intenzivní zásah dané zajištění pro dotčeného individuálně představuje.“*⁵

Na tomto místě je třeba uvést, že na současnou českou právní úpravu zajištění věcí v trestním řízení má významný vliv směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 03. 04. 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii, jejímž účelem je zavedení minimálních pravidel ke sblížení právních režimů členských států k efektivní přeshraniční spolupráci v rámci zajišťování a konfiskaci majetku z trestné činnosti (dále jen **„Směrnice o zajišťování a konfiskaci“**). Článek 2 Směrnice o zajišťování a konfiskaci vedle pojmů výnosy, majetek, nástroje, konfiskace nebo trestný čin vymezuje zajištění jako *„dočasný zákaz převodu, zničení či přeměny majetku, nakládání s ním či jeho přemístění nebo jeho dočasné*

⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 08. 2015, sp. zn. III. ÚS 3647/14.

⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2015, sp. zn. II. ÚS 3662/14. V daném případě bylo stěžovateli přisvědčeno, že došlo k porušení práva na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 LPS) a dále k porušení vlastnického práva (čl. 11 odst. 1 LPS), když zajištění bylo téměř devítileté a lze tak pochybovat o jeho přiměřenosti. Ústavní soud kvitoval, že daná trestní kauza byla složitá, avšak nebylo ji možno v praxi hodnotit jako extrémně složitou, nadto, když k délce řízení přispěl chybný postup obecných soudů. Srov. též nález Ústavního soudu ze dne 13. 03. 2018, sp. zn. II. ÚS 1367/17.

převzetí do úschovy či převzetí kontroly nad ním“. Směrnice o zajišťování a konfiskaci byla do českého právního řádu implementována kupř. zákonem č. 55/2017 Sb., který (mimo jiné) dosud nejvýznamněji změnil trestní řád v ustanoveních § 77b až 81b, které upravují zajištění věcí důležitých pro trestní řízení.⁶

Taktéž nelze nezmínit zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů (dále jen „**ZZMV**“), na který je v této diplomové práci odkazováno. ZZMV dle ustanovení § 1 odst. 1 upravuje *„postup při výkonu rozhodnutí o zajištění majetku nebo jeho určené části pro účely výkonu trestu, výkonu ochranného opatření zabrání části majetku nebo uspokojení nároku poškozeného v trestním řízení a při správě takového majetku, jakož i při správě věcí a náhradních hodnot vydaných, odňatých nebo jinak zajištěných v trestním řízení“*. Konkrétně ZZMV upravuje podmínky pro vyloučení věcí z výkonu rozhodnutí o zajištění, zjišťování věcí movitých, nemovitých, hmotných i nehmotných pro účely výkonu rozhodnutí o zajištění a konkrétní práva a povinnosti správce zajištěného majetku včetně pravidel pro výkon správy zajištěného podílu v obchodní korporaci a prodeje zajištěného majetku.

Ustanovení § 9 ZZMV vymezuje okruh subjektů, které vykonávají činnost správce zajištěného majetku. Jedná se zejména o soud, územní pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových (dále jen „**ÚZSVM**“) nebo o soudního exekutora. Jestliže správce nemůže zajistit správu sám, může dle ustanovení § 9 odst. 4 ZZMV svěřit správu jiné osobě podnikající v příslušné oblasti (úplatně i bezúplatně), nebo organizační složce státu, resp. státní organizaci, která má pravomoc s věcí hospodařit. Ve druhém případě se bude jednat především o Centrum zajištěných aktiv Ministerstva vnitra (dále jen „**CENZA**“)⁷, které spravuje movitý majetek zajištěný v trestním řízení, a to zejména elektroniku, vozidla, sběratelské předměty nebo oděvy. Vzhledem k tomu, že správa zajištěného majetku není v současné době příliš konzistentní, měla by se

⁶ Směrnice o zajištění a konfiskaci měla dále vliv např. na přijetí zákona č. 287/2018 Sb., který do trestního zákoníku nově zavedl vymezení nástroje a výnosu z trestné činnosti (§ 135a a 135b TZ).

⁷ O nás – Cenza. Cenza – Prodej zajištěného majetku [online]. Copyright © MVCR 2019 PRODEJ ZAJIŠTĚNÉHO MAJETKU [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://www.cenza.cz/o-nas/>.

za účelem zefektivnění správy a prodeje zajištěného majetku v budoucnu stát hlavním správcem majetku zajištěného v trestním řízení právě CENZA. Tento záměr vyplývá z návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, jenž byl předložen k projednání vládě dne 10. 02. 2023 pod č. j. MSP-180/2022-LO.⁸

Současně považuji za důležité zmínit, že věc lze zajistit i v souvislosti s **řízením o přestupku** postupem dle ustanovení § 34 a násl. zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen „**ZPČR**“). Dle ustanovení § 34 odst. 1 ZPČR je policista oprávněn vyzvat kohokoli k vydání věci, pokud se jedná o věc důležitou pro přestupkové řízení, nebo lze v tomto řízení očekávat její propadnutí nebo zabránění. Nedojde-li po předchozí výzvě k vydání věci, může ji policista dle ustanovení § 34 odst. 2 ZPČR odejmout. O vydání (odnětí) policista sepíše úřední záznam, vydá dotčené osobě potvrzení a předá věc orgánu, který o přestupku rozhoduje. V průběhu řízení o přestupku (i před jeho zahájením) však může být zjištěno, že skutek by měl být spíše kvalifikován jako trestný čin. Z toho důvodu dojde k předání věci orgánu činnému v trestním řízení (zpravidla věcně a místně příslušnému policejnímu orgánu) s podezřením na spáchání trestného činu dle ustanovení § 64 odst. 1 písm. a) zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich (dále jen "**Přestupkový zákon**"). Vydáním usnesení o předání věci dle ustanovení § 64 odst. 3 Přestupkového zákona správní řízení končí.

Otázkou je, zda musí policejní orgán (popř. státní zástupce) po zahájení trestního řízení věc v zásadě znovu zajišťovat. Odpověď dle mého názoru je, že orgán činný v trestním řízení usnesení o zajištění vydat musí, pokud z předaného spisového materiálu (popř. z dalších skutečností) plyne, že se jedná o věc důležitou pro trestní řízení dle ustanovení § 77b TR. Vydání (odnětí) věci dle ZPČR nemá formu rozhodnutí, ale bezprostředního zásahu⁹, a dotčená osoba

⁸ ODok Portál - VeKLEP - návrh zákona, kterým se mění zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. 301 Moved Permanently [online]. Copyright © 2023 Úřad vlády České republiky [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNCK7HXA3W/>

⁹ VANGELI, B. § 34 (Odnětí věci). In: VANGELI, B. Zákon o Policii České republiky. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 128 – 129.

(ať obviněný či jiná osoba) by v následném trestním řízení při absenci usnesení o zajištění nepožívala práv, které jí trestní řád nabízí (např. právo podat žádost o vydání věci, žádost o zrušení či omezení zajištění nebo žádost o vykonání určité dispozice s věcí), stejně tak by bez usnesení o zajištění nemohly být uloženy zákazy a příkazy, které míří vůči dotčené osobě a jiným subjektům s cílem předcházet maření účelu zajištění.

Příkladem, policista na místě vyhodnotí, že se pachatel mohl dopustit přestupku proti občanskému soužití, když poškozenému vyhrožoval újmou na zdraví. Policista současně odebere podezřelému zbraň, když poškozený uvádí, že podezřelý ji při svém jednání použil, nicméně podezřelý toto popírá. V řízení o přestupku bude následně potvrzeno, že (nyní již) obviněný z přestupku zbraň skutečně použil, tudíž vzniklo podezření, že skutek není přestupkem, ale jde o společensky závažnější jednání a může se jednat o trestný čin nebezpečného vyhrožování dle ustanovení § 353 odst. 1, 2 písm. c) TZ.

1.1 Věci důležité pro trestní řízení (§ 77b TŘ)

Za věc důležitou pro trestní řízení pokládá ustanovení § 77b odst. 1 TŘ věc, která:

- může sloužit pro důkazní účely [písm. a)],
- je nástrojem trestné činnosti [písm. b)],
- je výnosem z trestné činnosti [písm. c)], nebo
- je náhradní hodnotou za věc uvedenou v písm. b) a c).

Ustanovení § 77b odst. 3 TŘ výslovně stanoví přednost zajištění věci pro důkazní účely před ostatními důvody zajištění. Jinak řečeno, má-li věc sloužit k důkazním účelům, zajistí se postupem dle ustanovení § 78 a 79 TŘ a teprve tehdy, není-li jí dále potřeba jako důkazu, bude zajištěna pod jiným důvodem, pokud takový existuje. Předmětné ustanovení obecně umožňuje změnu důvodu zajištění dle ustanovení § 47, 78, 79, 79a, 79g, 344a, 347 nebo 358b TŘ. Jestliže jsou však naplněny podmínky pro uložení propadnutí nebo zabránění věci, která je zajištěna pro důkazní účely, není o změně důvodu potřeba rozhodovat.

Není-li známa totožnost osoby, které věc důležitá pro trestní řízení náleží, bude věc zajištěna bez uvedení tohoto údaje. Pro dostatečnou specifikaci se v opatření však uvede, kdy, kde a z jakého důvodu k zajištění věci došlo. Odborná literatura jako příklad takových věcí uvádí kupř. nástroj určený ke spáchání trestného činu, který byl na místě činu ponechán, nebo movitou věc zajištěnou při domovní prohlídce, k níž se žádná osoba nehlásí.¹⁰ Má-li být předmětem zajištění věc, která byla vyčleněna do majetku svěřenského či podílového fondu, zajištění bude směřovat proti svěřenskému správci nebo obhospodařovateli podílového fondu.

Pro dosažení hospodárnosti řízení nebude zajišťována věc, která je bezcenná, nebo její zajištění nelze považovat za účelné, a to za podmínky, že tím nebude ohrožen účel trestního řízení. Orgány činné v trestním řízení tedy mají určitý prostor k uvážení, zda je účelné zajistit věc zanedbatelné hodnoty. K realizaci zajištění přesto dojde, jestliže má být zajištěna věc, která má propadnout či být zabrána dle rozhodnutí soudu, které není dosud pravomocné.

Zajištění věcí důležitých pro trestní řízení lze provést již ve fázi prověřování před zahájením trestního stíhání konkrétní osoby, jak plyne z ustanovení § 158 odst. 3 písm. h) TŘ.¹¹

Trestní řád výslovně neuvádí postupy, jak mají být věci důležité pro trestní řízení vyhledány. Existence těchto věcí může tedy vyjít najevo v průběhu celého trestního řízení v rámci provádění úkonů. Odborná literatura k tomu uvádí, že existenci předmětu zajištění lze vyvodit již z trestního oznámení, vysvětlení či výslechu osob anebo z prohlídek domu nebo jiných prostor a pozemků. Jestliže okolnosti naznačují, že z trestné činnosti mohly plynout výnosy, ale není jistota v tom, jak s nimi bylo naloženo, ani jaké jsou majetkové poměry pachatele, dojde k provedení finančního šetření. V rámci finančního šetření jsou shromažďovány poznatky z veřejně dostupných i interních databází (veřejné rejstříky či policejní databáze), poznatky z odpovědí povinných subjektů ve smyslu ustanovení

¹⁰ TŘEŠLOVÁ, L. § 77b (Věc důležitá pro trestní řízení). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 645.

¹¹ V ustanovení § 158 odst. 3 písm. h) TŘ absentuje výslovný odkaz na ustanovení § 77b, 81a a 81b TŘ, která se do trestního řádu zařadila až novelami, které však doplnění prve uvedeného ustanovení opomněly.

§ 8 odst. 1, 2 TŘ a poznatky z dalších dosud provedených úkonů v trestním řízení.¹²

1.2 Zajištění věcí pro důkazní účely (§ 78 – 79 TŘ)

Osoba, jenž má u sebe věc důležitou pro účely dokazování, je povinna ji na předchozí výzvu orgánu činného v trestním řízení buď **předložit**, nebo **vydat**. Zákon tedy rozlišuje situaci, kdy je věc předložena bez nutnosti zajištění (např. k ohledání) a následně je dané osobě vrácena, a situaci, kdy je osoba povinna věc vydat za účelem zjištění skutečností důležitých pro trestní řízení. Věc sloužící jako důkaz může být posléze předmětem propadnutí nebo zabrání (např. nástroj trestné činnosti). V případě zajištění proto může příslušný orgán vydat příkaz, aby se dotčená osoba zdržela převodu či zatížení zajištěné věci, aby nedošlo ke zmaření případného propadnutí nebo zabrání. Dotčenou osobu je třeba poučit, že právní jednání učiněná v rozporu s příkazem jsou absolutně neplatná.

Výzvu v přípravném řízení realizuje buď státní zástupce anebo policejní orgán (bez nutnosti předchozího souhlasu státního zástupce) a v řízení před soudem předseda senátu.¹³ Výzva musí obsahovat upozornění, že věc může být v případě nevyhovění odňata a současně může být dotčené osobě uložena pořádková pokuta (§ 66 TŘ). Písemná forma výzvy není povinná. V případě ústní formy se výzva musí zaznamenat do protokolu, v němž bude věc nezaměnitelně popsána.¹⁴ Proti výzvě nelze brojit opravným prostředkem, neboť se jedná o opatření.

Dotčenou osobou je ta, která má věc u sebe, může s ní dále disponovat a předložit ji či vydat příslušnému orgánu činnému v trestním řízení. Rozhodovací praxe dovodila, že pokud osoba danou věc v době výzvy v dispozici nemá, není

¹² VÍTKOVÁ, P. Finanční šetření. In: VÍTKOVÁ, P. Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty podle § 79a až 79g trestního řádu. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 35 – 38.

¹³ Výzva může být učiněna i před zahájením trestního stíhání ve smyslu ustanovení § 158 odst. 3 písm. h) TŘ.

¹⁴ Protokol nemůže sloužit jako důkaz prokazující vlastnictví věci, srov. náleží Ústavního soudu ze dne 26. 09. 2000, sp. zn. I. ÚS 129/2000.

možné ji prostřednictvím pořádkové pokuty nutit ke splnění povinnosti, ani ji vyzývat, aby věc pro potřeby trestního řízení sama opatřila u jiného.¹⁵

Povinnost k vydání se nevztahuje na listinu či jiný hmotný nosič informací, jejichž obsah podléhá zákazu výslechu, ledaže došlo k zániku utajení informace nebo ke zproštění mlčenlivosti.¹⁶ V souladu se zásadou zákazu sebeobviňování není dále z výzvy povinen ten, proti němuž či osobě jemu blízké by v době výzvy k předložení, resp. vydání sloužila daná věc jako důkaz. Po nikom není přípustné požadovat předložení důkazu, který by ho mohl usvědčit z trestného činu.¹⁷ Zákazem sebeobviňování však nejsou dotčena zákonná pravidla o odnětí věci a prohlídkách, když v takovém případě dotčená osoba úkon toliko strpí a není aktivní.¹⁸

Při předložení i vydání má dotčená osoba právo na to, aby ji příslušný orgán činný v trestním řízení vydal opis protokolu nebo písemné potvrzení o převzetí věci. Úschovu věcí důležitých pro dokazování provádí pouze orgán činný v příslušné fázi trestního řízení, když ZZMV v ustanovení § 1 odst. 3 vylučuje pro tyto věci svou působnost.

Vzhledem k výše nastíněné zásadě proporcionality zajištění má dotčená osoba kdykoli právo požádat příslušný orgán činný v trestním řízení o **vrácení zajištěné věci**. O žádosti musí být rozhodnuto bezodkladně a v případě zamítnutí může dotčená osoba svou žádost opakovat od uplynutí 30 dnů od právní moci rozhodnutí, ledaže uplatní důvody nové.

Nedojde-li ke splnění výzvy k předložení nebo vydání věci, může být na základě příkazu věc **odňata**. Příkaz k odnětí vydává v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán a v řízení před soudem předseda senátu. Proti příkazu nelze podat opravný prostředek. Dále není zákonem stanovena povinnost písemné formy příkazu, ten tak může být ústní a zachycen v protokolu o odnětí

¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 01. 2004, sp. zn. 4 Tz 180/2003.

¹⁶ Výjimka se vztahuje i k odnětí věci, neboť odejmout lze pouze věc, která může být vydána, srov. usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 15. 12. 2000, sp. zn. 7 Tz 9/2000.

¹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 08. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 402/05.

¹⁸ TŘEŠLOVÁ, L. § 78 (Povinnost k předložení nebo vydání věci). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 649, popř. nález Ústavního soudu ze dne 23. 03. 2006, sp. zn. III. ÚS 644/05.

věci, ačkoli lze písemnou formu považovat za žádoucí.¹⁹ Rozdílem je, že policejní orgán musí mít v případě odnětí předchozí souhlas státního zástupce. Podmínku předchozího souhlasu není nutné dodržet tehdy, pokud jej nelze dosáhnout a věc nesnese odkladu (např. věc je nezbytné pro její povahu odejmout na místě).

Jestliže nedojde k vykonání příkazu ze strany orgánu, který jej vydal, provede odnětí policejní orgán. Je-li to vzhledem k situaci možné, přibere příslušný orgán k provedení odnětí nezúčastněnou osobu. Dle odborné literatury se může jednat o souseda, zástupce obce i kolemjdoucího. Za nezúčastněnou osobu však nelze považovat policistu, byť by byl z jiného útvaru. Taková osoba se sice úkonu neúčastní jako příslušník policejního orgánu na konkrétním trestním řízení, ale její příslušnost k policejnímu sboru nezúčastněnost *a priori* vylučuje.²⁰

Pokud je důkaz v přípravném řízení obstarán způsobem, který je v rozporu s trestním řádem (např. nesprávný postup při zajištění), musí tuto skutečnost soud zohlednit a od takového důkazu při hodnocení odhlédnout.²¹

1.3 Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty (§ 79a – 79g TŘ)

1.3.1 Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti (§ 79a TŘ)

Ustanovení § 79a TŘ, které upravuje zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti, lze aplikovat na všechny druhy věcí (movité, nemovité, hmotné a nehmotné), o nichž lze ze zjištěných skutečností důvodně předpokládat, že se jedná o nástroje nebo výnosy z trestné činnosti, které nebyly zajištěny za účelem dokazování.²² Pojem nástroj a výnos z trestné činnosti definuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále také jen „TZ“) v ustanovení § 135a a 135b TZ.

Nástroj trestné činnosti je taková věc, která byla ke spáchání trestného činu určena nebo užitá, a to včetně plodů a užitků. Plody jsou ve smyslu

¹⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 01. 04. 2014, sp. zn. II. ÚS 309/14.

²⁰ TŘEŠLOVÁ, L. § 79 (Odnětí věci). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 657.

²¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 09. 05. 2001, sp. zn. 1 To 36/2001.

²² TŘEŠLOVÁ, L. § 79a (Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 663.

ustanovení § 491 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“) přirozené výnosy, které věc pravidelně poskytuje (vždy hmotné věci), a užitky jsou dle ustanovení § 491 odst. 2 OZ právní výnosy věci (vždy nehmotné věci).²³

Věc **užitou** pachatel přímo použil při páčání trestného činu, nehledě na skutečnost, zda úspěšně či neúspěšně.²⁴ Nástrojem je ovšem pouze věc, která je relevantní pro naplnění zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu, nikoli každá věc, i pokud by ji měl pachatel při páčání pouze u sebe.²⁵ Věci užitá při spáchání trestného činu mohou mít povahu hmotnou i nehmotnou. Z hmotných věcí se jedná především o nástroje přizpůsobené ke spáchání trestného činu (např. kasařské nástroje), tak o věci určené pro běžnou potřebu (např. nůž, páčidlo, počítač nebo kopírka).²⁶ Motorové vozidlo, které je řízeno osobou s pravomocným zákazem řízení, může být užitým nástrojem při spáchání trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí dle ustanovení § 337 odst. 1 písm. a) TZ a z toho důvodu může být předmětem propadnutí věci za účelem ochrany společnosti.²⁷ Za příklad nehmotné věci užitá ke spáchání trestného činu lze uvést podíl v obchodní korporaci.²⁸

Na rozdíl od věci užitá ke spáchání trestného činu, k jejímuž zajištění může dojít i u nedbalostního trestného činu²⁹, se o věc **určenou** ke spáchání trestného

²³ Příkladem užitků jsou úroky z prodlení, pravidelné platby k uhrazení závazku (nájemné, pachtovné) či podíl na zisku v obchodní společnosti; srov. HUBKOVÁ, P. § 491 (Plody a užitky). In: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 5.

²⁴ FRYŠTÁK, M. § 135a (Nástroj trestné činnosti). In: ŠČERBA, F. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 2.

²⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 12. 1993, sp. zn. 5 Tz 89/93.

²⁶ Op. cit. FRYŠTÁK, M. § 135a (Nástroj trestné činnosti). In: ŠČERBA, F. a kol., 2022, marg. č. 3

²⁷ Zejména pokud k maření zákazu došlo opakovaně, pod vlivem alkoholu nebo za jiných okolností zvyšující společenskou nebezpečnost, viz rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka Pardubice ze dne 10. 08. 2004, sp. zn. 13 To 227/2004.

²⁸ V usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 20. 03. 2008, sp. zn. 4 To 175/2008, byl jako nástroj trestné činnosti (pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži dle ustanovení § 257 TZ) posouzen podíl v obchodní korporaci. Obvinění (společníci) díky velikosti svého obchodního podílu dosáhli toho, aby se obchodní společnosti zúčastnily zmanipulovaných výběrových řízení.

²⁹ Kupř. těžká újma z nedbalosti v daném případě s následkem smrti, která byla způsobena neodbornou manipulací s legálně drženou střelnou zbraní. Pachatel ponechal nabitou loveckou pušku volně položenou v obytném prostoru, kde ji našli jeho nezletilí synové, přičemž starší osmiletý postřelil mladšího sedmiletého do krku, čemuž mladší ze synů téhož dne podlehl. Viz usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 08. 1994, sp. zn. 4 To 480/94.

činu může jednat toliko v případě úmyslného trestného činu. Okruh věcí je typově obdobný, jak bylo uvedeno výše.

Za **výnos z trestné činnosti** se považuje jakákoli ekonomická výhoda z trestného činu ve formě věci včetně plodů a užitků. Zákon výnosy dělí na bezprostřední a zprostředkované.

Bezprostředním výnosem z trestné činnosti je věc, která byla buď trestným činem získána, resp. vyrobena, nebo je odměnou za něj. Věc může být prostřednictvím trestného činu vyrobena (např. omamné a psychotropní látky, padělaná veřejná listina, nosič obsahující dětskou pornografii), nebo může být přímým výnosem z něj (např. úplatek či věc získaná krádeží, loupeží, zpronevěrou nebo podvodem).

Zprostředkovaný výnos z trestné činnosti je zaprvé věc, která byla, byť z části, nabyta za bezprostřední výnos. Může se typicky jednat o věc, která byla zakoupena za peníze získané trestným činem, anebo opačně o peníze, které byly získány prodejem věci získané trestným činem. Z hlediska trestního práva není relevantní, dle jakého právního titulu byla daná věc nabyta (např. koupě, směna, postoupení pohledávky). Uvedené se vztahuje i na věc, která byla nabyta za bezprostřední výnos jen zčásti (např. pozemek, který bude pořízen částečně za získaný úplatek a částečně za legální příjem). Zadruhé, zprostředkovaným výnosem je věc, ve kterou byl bezprostřední výnos přeměněn, resp. určitým způsobem zpracován, byť jen částečně (např. odcizený stavební materiál je využit při realizaci nové stavby). Zatřetí, zprostředkovaným výnosem je i věc, k jejímuž zhodnocení došlo pomocí bezprostředního výnosu, byť jen z části. Rozdílem oproti druhému případu zprostředkovaného výnosu je, že nedochází k vytvoření nové věci, ale ke zhodnocení věci již existující (např. peníze získané úplatkem jsou využity k rekonstrukci domu).³⁰

Podmínkou zajištění je, zda zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že má daná věc tuto povahu nástroje nebo výnosu z trestné činnosti. Rozhodovací praxe dovodila, že příslušné orgány nemusí v tomto ohledu dosáhnout nevyvratitelné

³⁰ FRYŠTÁK, M. § 135b (Nástroj trestné činnosti). In: ŠČERBA, F. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 11 – 17.

jistoty o původu věci, když postačí vyšší stupeň pravděpodobnosti, který musí být ovšem dostatečně odůvodněn.³¹ Orgány činné v trestním řízení mají povinnost sledovat, zda důvody pro zajištění trvají a zda je zajištění v souladu se zásadou přiměřenosti, především, zda dopad na dotčenou osobu není ve zjevném nepoměru se závažností prověřované trestné činnosti a rozsahem zajištění.³²

Zajištění je realizováno prostřednictvím **usnesení**, které v přípravném řízení vydává státní zástupce nebo policejní orgán a v řízení před soudem předseda senátu. Policejní orgán musí před vydáním usnesení disponovat předchozím souhlasem státního zástupce. Bez takového souhlasu může policejní orgán o zajištění rozhodnout pouze v naléhavých případech, které nesnesou odkladu, a to navíc za podmínky, že své rozhodnutí předloží státnímu zástupci do 48 hodin od jeho vydání. Odborná literatura k nebezpečí prodlení uvádí jako příklad situaci, kdy hrozí, že dojde k převodu peněžních prostředků na jiný účet, zejména zahraniční.³³ Státní zástupce buď výslovně projeví souhlas a rozhodnutí policejního orgánu ponechá v platnosti, nebo jej zruší. Proti usnesení o zajištění je v každém případě přípustná stížnost.³⁴

Usnesení (popř. připojené listiny) musí obsahovat náležité a nezaměnitelné vymezení zajišťované věci v závislosti na její povaze (např. přesné vymezení pozemku včetně stavby). Osobě, jejíž věc je zajištěna, je v usnesení zakázáno, aby po oznámení usnesení danou věc převedla či zatížila anebo záměrně poškozovala nebo ničila. V odůvodněných případech lze i dodatečně zakázat a omezit výkon dalších práv, je-li to nutné k dosažení účelu zajištění nebo správy zajištěné věci. Právní jednání učiněná v rozporu se zákazem jsou absolutně neplatná.

³¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 06. 2022, sp. zn. 3 To 50/2022.

³² Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 05. 2008, sp. zn. II. ÚS 2061/07.

³³ Banka není povinná k přezkumu správnosti postupu policejního orgánu, tudíž nemusí zkoumat, zda policejní orgán disponuje s předchozím souhlasem státního zástupce, viz op. cit. TŘEŠLOVÁ, L. § 79a (Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol., 2017, s. 661 – 662.

³⁴ Duplicitně uvedeno i v ustanovení § 79a odst. 5 TR. Jestliže státní zastupitelství nepředložilo soudu odůvodnění stížnosti, v důsledku čehož se soud neseznámil s argumentací stěžovatele, nepředstavuje zásah do práva na spravedlivý proces dle článku 36 LPS, viz nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. II. ÚS 2823/13.

Jestliže je k uplatnění určitého práva k zajištěné věci nezbytná dispozice s určitými listinami a jinými hmotnými nosiči (např. akcie či kmenový list), je dotčená osoba povinna vydat tyto předměty na výzvu příslušnému orgánu pod rizikem uložení pořádkové pokuty³⁵, resp. odnětím daného předmětu.

Konečně, v usnesení bude dotčené osobě uloženo, aby příslušnému orgánu do 15 dnů od oznámení usnesení sdělila, jaká dispoziční omezení a práva třetích osob se k zajištěné věci vážou, a to opět pod sankcí uložení pořádkové pokuty. Je-li zajištěno majetkové právo, poskytne povinná osoba identifikaci třetí osoby povinné k plnění (např. nájemce).

1.3.2 Doručení rozhodnutí o zajištění a vyrozumění o něm (§ 79b TŘ)

Po vydání usnesení o zajištění jej příslušný orgán činný v trestním řízení bezodkladně doručí ve zkrácené verzi bez odůvodnění orgánu nebo osobě, které jsou příslušné k provedení zajištění. Tyto subjekty jsou současně vyzvány k tomu, aby monitorovaly možné snahy o zmaření či ztížení účelu zajištění a aby tyto případné skutečnosti neprodleně oznámily. Adresátem bude zejména katastrální úřad³⁶ a jiný subjekt, u něhož má zápis do evidence konstitutivní účinky, nebo finanční instituce. Důvodem pro doručování výzvy ve zkrácené podobě je, aby z hlediska zásady presumpce neviny docházelo co k možná nejúspornějšímu informování o daném trestním řízení, zejména v přípravné fázi, která je neveřejná. Adresát (povinný subjekt) neprodleně po doručení usnesení provede zajištění věci a učiní vše potřebné k tomu, aby byly dodrženy zákazy a omezení.

Orgán činný v trestním řízení musí doručit zkrácené usnesení o zajištění též dlužníku jiné zajištěné pohledávky, kterému navíc uloží povinnost, aby plnil do úschovy tohoto orgánu nebo na jiné určené místo. Toto zákonné pravidlo se výslovně nevztahuje na banky a obdobné instituce, vůči nimž může být evidována

³⁵ Nesplnění výzvy může být nicméně odůvodněno zásadou zákazu sebeobviňování.

³⁶ Katastrální úřad musí být dle ustanovení § 79b odst. 4 TŘ od orgánu činného v trestním řízení informován o právní moci usnesení o zajištění, anebo o jeho zrušení.

pohledávka v souvislosti s vedeným účtem, neboť tyto subjekty peněžité prostředky tzv. zmrazí.

Až po součinnosti a nezbytných krocích k zajištění výkonu rozhodnutí ze strany povinného subjektu může orgán činný v trestním řízení doručit usnesení o zajištění ve smyslu ustanovení § 79a TŘ osobě, které byla věc zajištěna, aby nedošlo ke zmaření účelu zajištění.

Fakultativní je pak postup vůči jiným orgánům a osobám než výše uvedeným, které mají na základě právních předpisů uloženou povinnost evidenční (evidence, v rámci nichž nemá zápis deklaratorní povahu³⁷), dohledovou nebo jinou ve vztahu k zajištěné věci nebo jejímu vlastníku anebo držiteli (např. registr silničních vozidel, centrální depozitář nebo rejstříkový soud³⁸). Orgán činný trestním řízením tyto osoby vyrozumí o zajištění věci a současně je vyzve k tomu, aby monitorovaly, zda není s věcí nakládáno způsobem, který by zmařil účel zajištění. Zda skutečně dojde k uvedenému postupu, záleží na posouzení příslušného orgánu činného v trestním řízení, pokud ten situaci vyhodnotí tak, že je notifikace daných subjektů potřebná k dosažení účelu zajištění. O zajištění jsou dále vyrozuměny osoby, o nichž je známo, že mají k zajištěné věci určité právo (předkupní, nájemní i jiné), popř. vedou řízení, v němž došlo k omezení dispozice s danou věcí, a dále obchodní korporace, jde-li o zajištění podílu v ní.

Ustanovení § 79b odst. 3 TŘ, které je parafrázováno v předchozím odstavci, nepovažuji za zcela zdařilé. Na první pohled není zřejmé, zda se uvážení orgánu činného v trestním váže pouze k větě první, nebo zda je fakultativní i součinnost se subjekty uvedenými ve větě druhé a třetí. Jestliže má být zajištění skutečně efektivní, měla by být povinnost orgánů činných v trestním řízení stanovena zákonem vůči všem známým subjektům, které mohou mít na zachování

³⁷ TŘEŠLOVÁ, L. § 79b (Doručení rozhodnutí o zajištění a vyrozumění o něm). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 669.

³⁸ Rejstříkový soud ovšem neřeší pouze deklaratorní zápisy, ale i zápisy konstitutivní (např. zatížení podílu v obchodní korporaci zástavním právem). Nepovažuji proto za zdařilé, aby vyrozumění subjektů provádějících zajištění bylo obligatorní, zatímco vyrozumění ostatních subjektů bylo fakultativní, neboť taková úprava může vést k nejistotě ohledně postupu ve věci, ale zejména nepřispívá k důslednosti z hlediska dosažení účelu zajištění.

účelu zajištění vliv, bez možnosti uvážení, což zároveň povede ke stejnému postupu v obdobných případech.

1.3.3 Provedení zajištění movitých věcí (§ 79c TR)

Movité věci, na které dopadá ustanovení § 79c TR, lze jednodušeji vymezit negativním způsobem, když se ustanovení nepoužije na movité nehmotné věci, jejichž faktické zajištění provádí jiný subjekt, než orgán činný v trestním řízení (např. banka či subjekt vedoucí evidenci).³⁹ Ustanovení se přiměřeně použije na stroje a jiná upevněná zařízení, která jsou sice součástí nemovité věci, ale jsou oddělitelné.⁴⁰

Za účelem realizace zajištění movité věci státní zástupce či policejní orgán v přípravném řízení anebo předseda senátu v řízení před soudem vyzvou osobu, která má movitou věc u sebe, k vydání této věci. Pokud povinná osoba výzvě nevyhoví, věc jí může být odňata (postupuje se analogicky dle ustanovení § 78 a 79 TR).

Zákon taxativně vymezuje situace, ve kterých by odnětí vedlo ke znehodnocení věci, bylo technicky obtížné, správa dané věci by byla nákladná a složitá, anebo by naopak náklady na správu věci překročily její nepatrnou hodnotu.⁴¹ Takové případy orgán činný v trestním řízení příslušný k vydání příkazu k odnětí posoudí, ponechá věc na místě, kde se nachází, a tyto skutečnosti uvede do protokolu. Protokol musí obsahovat důvody pro daný postup a nezaměnitelné vymezení věci.

Za účelem prevence rizika znehodnocení či zcizení zajištěné věci vydá příslušný orgán činný v trestním řízení **příkaz**, který obsahuje nezaměnitelný popis věci, zákaz s věcí fakticky i právně nakládat způsobem, který by vedl ke zmaření

³⁹ TŘEŠLOVÁ, L. § 79c (Provedení zajištění movité věci). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 674.

⁴⁰ Z hlediska civilního práva (ustanovení § 508 OZ) jsou stroje a jiná upevněná zařízení součástí nemovité věci, jestliže nebyla do veřejného seznamu zapsána výhrada vlastnictví majitele stroje a zařízení. Stroje a upevněná zařízení tedy nejsou z právního hlediska považovány za samostatnou věc. Úprava v TR je nicméně důsledná a reflektuje, že i tyto věci lze oddělit a dále s nimi nakládat, byť může být oddělení složitější.

⁴¹ Postup vedoucí k ponechání věci na místě ovšem není nárokový a osoba povinná k vydání se jej nemůže domáhat.

účelu zajištění⁴², a poučení včetně následků porušení.⁴³ Příkaz působí proti všem, tedy nejen vůči vlastníku, ale všem, kteří k ní mají přístup.

Jestliže by došlo pouze k vydání usnesení o zajištění věcí dle ustanovení § 79a TŘ, nebude dosaženo toho, aby zákaz dispozice působil proti všem, když usnesení o zajištění působí jen vůči osobě, jejíž věc byla zajištěna. Zároveň je třeba dodat, že příkaz omezující dispozici s věcí nenahrazuje usnesení o zajištění dle ustanovení § 79a TŘ, proti němuž se osoba, jejíž věc byla zajištěna, může bránit stížností.⁴⁴ Příkaz nabývá účinnosti vyvěšením v místě, kde se věc nachází, a zároveň se označí zajištěná věc tak, aby bylo zřejmé, že se k ní vážou zákazy ve smyslu příkazu (jakékoli viditelné označení, které nebrání dovolenému užívání).⁴⁵

Pokud je to účelné z hlediska zajištění, mohou orgány činné v trestním řízení po vydání příkazu kdykoli vyzvat povinnou osobu k vydání věci, resp. vydat příkaz k jejímu odnětí. Stejně tak může příslušný orgán v průběhu řízení rozhodnout o tom, že se věc vydaná (odňatá) ponechá u osoby, které byla zajištěna, za podmínky zaprotokolování a vydání příkazu ve smyslu ustanovení § 79c odst. 3 TŘ.

Po vydání (odnětí) věci, nebo jejím ponecháním na místě je příslušným orgánem vyhodnocováno, zda bude daná věc zajištěna pro důkazní účely, nebo jako nástroj či výnos z trestné činnosti.⁴⁶ Vyhodnocení je nezbytné provést v krátkém časovém úseku a nejpozději do 96 hodin od vydání (odnětí) věci, nebo od vydání příkazu, který zakazuje dispozici s věcí, vydat konkrétní usnesení o zajištění, ledaže již bylo vydáno. Důvod zajištění lze nicméně v průběhu trestního řízení dále měnit ve smyslu ustanovení § 77b odst. 3 TŘ.

⁴² Zákon demonstrativně uvádí zákaz převodu na jiného, zatížení, poškození nebo zničení.

⁴³ Právní jednání v rozporu s příkazem je absolutně neplatné.

⁴⁴ Dojde-li na základě stížnosti ke zrušení usnesení o zajištění, je nutné odvolat i příkaz k zakazu dispozice, který ztratí opodstatnění, ledaže by ke zrušení usnesení došlo pouze z důvodu vadné identifikace povinné osoby či specifikace zajištěné věci.

⁴⁵ Op. cit. TŘEŠLOVÁ, L. § 79c (Provedení zajištění movité věci). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol., 2017, s. 675-676.

⁴⁶ K situacím, kdy nebylo dosud vydáno usnesení o zajištění dle ustanovení § 79a TŘ a došlo k vydání (odnětí) nebo ponechání věci na místě, může docházet zejména při prohlídkách prostor a prohlídkách osobních, viz op. cit. TŘEŠLOVÁ, L. § 79c (Provedení zajištění movité věci). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol., 2017, s. 676.

Jak bylo nastíněno shora, **nehmotné nástroje a výnosy** mohou být předmětem zajištění, nicméně ustanovení § 79c TRŘ na ně pro jejich imateriální formu nedopadá. Nehmotné věci jsou práva, připouští-li to jejich povaha, a jiné věci nehmotné povahy.⁴⁷ Za věc se považují pouze některá majetková práva, která mají ekonomickou hodnotu a jsou převoditelná. Nikoli práva osobní (např. právo uzavřít manželství), osobností (např. právo na souhlas se zásahem do integrity) či osobnostní práva autorská nebo výkonných umělců. Příkladem nehmotné movité věci je pohledávka, předkupní právo, licence, ochranná známka, obchodní tajemství nebo doménové jméno.⁴⁸

Nehmotnou movitou věcí může být dále **cenný papír**, který byl nahrazen zápisem do příslušné evidence (zaknihovaný cenný papír).⁴⁹ Evidenci dle povahy zaknihovaného cenného papíru vede např. centrální depozitář, Česká národní banka nebo Ministerstvo financí. Vlastník zaknihovaného cenného papíru nemusí mít ve všech případech svůj účet, ale účet zákazníka vedený na jméno prostředníka.⁵⁰

Dále lze jako movitou nehmotnou věc zajistit **podíl v obchodní korporaci**, a to v zásadě všechna práva (majetková a nemajetková) společníka spojená s podílem, jako je právo na podíl na zisku, vypořádací podíl, podíl na likvidačním zůstatku, právo s podílem disponovat za účelem převodu či zatížení nebo právo hlasovat na valné hromadě či členské schůzi. Pro posouzení rozsahu zajištění je podstatná velikost podílu a vliv vlastníka (společníka) na statutární orgán a členy ostatních orgánů, popř. na osoby vykonávající vliv na obchodní korporaci. Jinak řečeno, příslušný orgán činný v trestním řízení před omezením na základě poznatků analyzuje, která jednání mohou vést ke snížení hodnoty podílu (např. tzv. tunelování). S ohledem na širokou paletu práv spojených s podílem v korporaci odborná literatura doporučuje provést vymezení negativní, kdy dojde k zajištění všech práv spojených s podílem (...), vlastníka podílu (...) v obchodní

⁴⁷ Viz ustanovení § 496 odst. 2 OZ.

⁴⁸ Podrobně viz HUBKOVÁ, P. § 496 (Věci hmotné a nehmotné). In: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 5 – 8.

⁴⁹ Viz ustanovení § 525 odst. 1 OZ.

⁵⁰ Op. cit. TŘEŠLOVÁ, L. § 79c (Provedení zajištění movité věci). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol., 2017, s. 672 – 673.

korporaci (...) s výjimkou (...), aby bylo dosaženo právní jistoty pro všechny dotčené osoby⁵¹ o tom, jaká práva spojená s podílem lze vykonávat.⁵²

1.3.4 Ohledání nemovitých věcí (§ 79d TŘ)

Definici nemovitostí obsahuje ustanovení § 498 odst. 1 OZ, které je vymezuje jako pozemky, funkčně samostatné podzemní stavby (např. sklep, podzemní garáž), věcná práva k nim (zástavní právo, služebnost či reálné břemeno) a právo stavby. Vzhledem k tomu, že podstatou ustanovení § 79d TŘ je ohledání, jsou z trestněprávního pohledu pro toto ustanovení relevantní pouze hmotné nemovité věci.

Provedení ohledání nemovité věci má přísnější pravidla a obdobně jako prohlídka domovní či jiných prostor a pozemků probíhá na základě **příkazu**, který v přípravném řízení vydává soudce na návrh státního zástupce a v řízení před soudem předseda senátu. Ohledání samotné provede soud, státní zástupce nebo policejní orgán na základě pokynu jednoho z prvních dvou uvedených.

Účelem ohledání je posouzení stavu nemovité věci, když ten může být zcela nevyhovující. Z hlediska účelnosti zajištění bude posuzována okolnost, zda nemovitost bude rapidně ztrácet tržní hodnotu anebo by její správa byla technicky i finančně náročná, pročež si orgán provádějící ohledání může přizvat k provedení úkonu osoby, které provedou zejména ocenění nemovité věci.⁵³

Orgán příslušný k ohledání předem informuje vlastníka nemovitosti (popř. osobu, která s ním žije ve společné domácnosti) a zároveň osobu, která požívá k nemovitosti určitá práva, je-li tato osoba známa (např. nájemce či pachtýř). Vymezené osoby musí ohledání nemovitosti umožnit.

⁵¹ Včetně např. členů orgánů obchodní korporace, obchodní korporace samotné nebo insolvenčního správce, který je za určitých podmínek osobou s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě dlužníka,

⁵² TŘEŠLOVÁ, L. § 79e (Účinky zajištění). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 687 – 688.

⁵³ Dle odborné literatury postačí osoba, která podá odborné vyjádření a nemusí se jednat o znalce, viz TŘEŠLOVÁ, L. § 79d (Ohledání nemovité věci). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 683.

Prakticky dochází k situaci, že při ohledání nemovité věci příslušný orgán **nalezne hmotné movité věci** (popř. stroje nebo jiná upevněná zařízení, které lze oddělit), které mohou být zajištěny dle ustanovení §79a TŘ. Příslušný orgán není oprávněn takovou věc při ohledání odejmout⁵⁴, věc lze ale ponechat na místě a postupovat dle ustanovení § 79c odst. 2 až 5 TŘ⁵⁵. Následně může příslušný orgán postupovat dle ustanovení § 79c TŘ, pokud má jít o nástroje nebo výnosy z trestné činnosti, resp. dle ustanovení § 78 a 79 TŘ, pokud má věc sloužit k důkazním účelům.⁵⁶

1.3.5 Účinky zajištění (§ 79e TŘ)

Právní jednání, které jsou provedena přes zákazy uvedené v usnesení o zajištění, jsou absolutně neplatná.⁵⁷

Zajištěná věc může být jakožto součást majetkové podstaty dlužníka (popř. jinak povinné osoby) předmětem veřejné dražby, výkonu rozhodnutí, exekuce či insolvenčního řízení. Na uspokojení pohledávek v daných řízeních se proto přednostně použije věc nezajištěná, ledaže nakládání s věcí zajištěnou povolí státní zástupce v přípravném řízení a v řízení před soudem předseda senátu.

Shodného souhlasu je zapotřebí i tehdy, pokud má dojít k **zápisu do evidence** za účelem převodu nebo ke zřízení práva k zajištěné věci. Subjekty, které evidenci vedou, tak po doručení usnesení o zajištění nemohou provést zápis do evidence, jestliže chybí souhlas státního zástupce či předsedy senátu. Návrh na zápis práv k nemovitosti před vydáním usnesení o jejím zajištění, který byl podán na základě právního jednání osoby, které byla nemovitost následně zajištěna, ztrácí právní účinky nabytím právní moci usnesení o zajištění.⁵⁸

⁵⁴ Příkaz je vydán toliko za účelem ohledání.

⁵⁵ Zákon výslovně předpokládá, že k úkonu, který vede k tzv. ponechání věci na místě, není nutný příkaz k prohlídce, když se příslušný orgán na/v nemovitosti již nachází na základě příkazu k ohledání, který byl vydán soudcem.

⁵⁶ Op. cit. TŘEŠLOVÁ, L. § 79d (Ohledání nemovité věci). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol., 2017, s. 683.

⁵⁷ Absolutní neplatnost jednání se dovozuje tím, že TŘ výslovně stanoví, že „*soud přihlédne k neplatnosti i bez návrhu*“, srov. ustanovení § 588 OZ.

⁵⁸ Ustanovení § 79e odst. 4 TŘ důsledně reflektuje praxi (katastrálními předpisy dovolenou), že kupř. návrh na změnu vlastnického práva k nemovitosti nemusí podat jen převodce, jakožto osoba povinná ze zajištění, ale rovněž nabyvatel, jakožto třetí osoba (obdobně může podat návrh na vklad zástavní věřitel). Jinak řečeno, trestní řád se správně neomezuje jen na to, aby právní

V případě **pohledávky na účtu** se zajišťují peněžní prostředky a jejich příslušenství, které se na účtu nachází v okamžik, k němuž je bance (popř. jinému subjektu) doručeno usnesení o zajištění. Výše zajištěné částky v příslušné měně a číslo účtu jsou specifikovány v usnesení o zajištění, přičemž od okamžiku doručení usnesení je zakázáno do stanovené hranice s prostředky jakkoli nakládat, ledaže zákon stanoví jinak.⁵⁹ Usnesení o zajištění může specifikovat i částku přesahující zůstatek prostředků na účtu. V takovém případě se zajištění vztahuje i na budoucí připsané peněžité prostředky včetně příslušenství, a to opět do hranice uvedené v usnesení o zajištění. Pokud by před doručením usnesení o zajištění bance došlo ke zrušení účtu, nelze na zajištění nahlížet jako na provedené a majiteli účtu se tudíž usnesení nedoručuje. Z hlediska právní jistoty by příslušný orgán měl vydat usnesení o zrušení zajištění, které bude doručovat bance.⁶⁰

1.3.6 Zrušení nebo omezení zajištění (§ 79f TR)

Jakmile dojde pomnutí účelu zajištění, byť v částečném rozsahu, rozhodne o zrušení (popř. omezení) zajištění v přípravném řízení státní zástupce nebo po jeho předchozím souhlasu policejní orgán a v řízení před soudem předseda senátu. Zrušení zajištění věci ponechané na místě se projeví tak, že je odvolán příkaz, který zakazuje nakládání s věcí, a dále dojde k odstranění příkazu z místa vyvěšení a odebrání označení věci. Proti usnesení o zrušení (omezení) zajištění lze podat stížnost, která má odkladný účinek.

V okamžik, kdy usnesení o zrušení (omezení) zajištění nabyde právní moci, bude příslušným orgánem činným v trestním řízení doručováno subjektům, které obdržely usnesení o zajištění. O zrušení zajištění jsou informovány též

účinky ztratil pouze ten návrh, který podá osoba povinná ze zajištění, srov. op. cit. TŘEŠLOVÁ, L. § 79d (Ohledání nemovité věci). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol., 2017, s. 682.

⁵⁹ K zajištění prostředků na tzv. vnitřním účtu banky viz TIBITANZLOVÁ, A. Krátké zamyšlení nad zajištěním pohledávky v trestním řízení. In: BORČEVSKÝ, P., BUDAYOVÁ, L., KREJČÍKOVÁ, H., SLÁMOVÁ, M., SOVIČKOVÁ, B., TIBITANZLOVÁ, A. Aktuální otázky trestního zákonodárství s akcentem na přípravné řízení. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2020, s. 112 – 114.

⁶⁰ TŘEŠLOVÁ, L. § 79a (Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 662.

subjekty, které byly o rozhodnutí o zajištění vyrozuměny, zatímco o omezení zajištění pouze ty subjekty, kterých se omezení týká.

Na skutečnost, že pominuly (ev. nikdy neexistovaly) podmínky pro vydání usnesení o zajištění může upozornit osoba, které byla věc zajištěna. Dotčená osoba se může kdykoli po právní moci usnesení o zajištění domáhat zrušení (omezení) zajištění, o čemž musí příslušný orgán činný v trestním řízení bezodkladně rozhodnout. Pokud byla žádost zamítnuta, lze ji opakovat až po 30 dnech od právní moci rozhodnutí o zamítnutí, ledaže budou uvedeny nové důvody.

1.3.7 Zajištění náhradní hodnoty (§ 79g TR)

V případě, že nelze zajistit věc, která představuje nástroj nebo výnos z trestné činnosti, může být osobě, která byla povinna strpět zajištění původní, zajištěna odpovídající majetková hodnota. Zajištění náhradní hodnoty lze uložit pouze tehdy, pokud dostatečné a věrohodné poznatky odůvodňují závěr, že původní věc existovala a že ji nelze již vydat (odejmout) nebo zajistit.⁶¹ Postup při zajištění náhradní hodnoty je analogický postupu při zajištění nástroje nebo výnosu z trestné činnosti dle ustanovení § 79a až 79f TR.

Může dojít k tomu, že osoba povinná strpět zajištění původní věci, takovou věc zničí, poškodí či jinak znehodnotí (důsledkem je snížení či ztráta hodnoty, resp. funkčnosti a využitelnosti), zcizí (jakkoli převede), učiní neupotřebitelnou, odstraní (věc je pro orgány fakticky nedostupná v důsledku ukrytí i zašantročení), spotřebuje či jinak zúžitkuje.⁶² Nutno dodat, že osoba povinná strpět původní zajištění nemusí být v postavení obviněného, je však třeba v přesvědčivém rozsahu⁶³ doložit, že tato třetí osoba měla s nástrojem či výnosem možnost disponovat způsobem, který zmařil zajištění.

⁶¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 09. 09. 2021, sp. zn. 9 To 50/2021.

⁶² Obdobně viz ustanovení § 71 odst. 1 TZ, srov. ŠČERBA, F. § 71 (Propadnutí náhradní hodnoty). In: ŠČERBA, F. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 8 – 13.

⁶³ Postup však nevyžaduje bezpodmínečnou jistotu, viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 04. 2013, sp. zn. 4 Tz 7/2013.

Věc představující náhradní hodnotu může hodnotou přesahovat hodnotu věci původní, ne však nepřiměřeně.⁶⁴ Pokud má orgán činný v trestním řízení možnost zajistit jako náhradní hodnotu věc, jejíž hodnota je adekvátní k naplnění účelu zajištění, nemůže svévolně zajistit věc s hodnotou vyšší.⁶⁵

Je-li nezbytné s věcí představující náhradní hodnotu provést určité kroky zejména k jejímu zachování, může osoba, které byla náhradní hodnota zajištěna, požádat v přípravném řízení státního zástupce a v řízení před soudem předsedu senátu o souhlas s takovým úkonem. Příslušný orgán musí na základě návrhu povinné osoby vyhodnotit, zda úkon nepovede ke zmaření zajištění (např. ve formě poškození či zcizení věci) a následně vydat usnesení, proti němuž lze podat stížnost s odkladným účinkem. Ustanovení § 79g odst. 2 TŘ na rozdíl od žádosti o zrušení (omezení) zajištění neobsahuje časovou podmínku.⁶⁶

Na rozdíl od povolení určitého úkonu v případě zajištění náhradní hodnoty za nástroj nebo výnos trestné činnosti, státní zástupce nebo předseda senátu nerozhodují o návrhu, který se týká přímo věci, která je nástrojem nebo výnosem trestné činnosti. Příslušný orgán však musí při správě zajištěného majetku aktivně jednat z úřední povinnosti, aby bylo zabráněno snížení nebo zmenšení zajištěného majetku ve smyslu ustanovení § 10 ZZMV (např. soud je povinen zjistit a případně zajistit výhodnější finanční produkt, aby v důsledku inflace neklesala hodnota finančních prostředků na účtech⁶⁷).

⁶⁴ TŘEŠLOVÁ, L. § 79f (Zrušení nebo omezení zajištění). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 691 – 692.

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 05. 02. 2014, sp. zn. 4 Tz 2/2014-I-123.

⁶⁶ Obsahově stejný návrh lze tedy dle mého názoru podávat opakovaně, což může vést k obstrukcím a ne hospodárnosti řízení. Proto považuji za vhodné, aby ustanovení § 79g odst. 2 TŘ výslovně obsahovalo podmínku, že v případě zamítnutí návrhu může dotčená osoba stejný návrh podat až po uplynutí 30 dnů od právní moci rozhodnutí, ledaže by návrh obsahoval nové důvody pro provedení úkonu.

⁶⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 06. 03. 2019, sp. zn. 6 To 14/2019.

1.4 Vrácení a další nakládání s věcmi důležitými pro trestní řízení (§ 80 – 81b TŘ)

1.4.1 Podmínky vrácení věci (§ 80 TŘ)

Vyjde-li v řízení najevo, že vydaná (předložená, odňatá) věc důležitá pro trestní řízení⁶⁸ není pro orgány činné v trestním řízení dále potřeba, nezajišťuje nárok poškozeného ve smyslu ustanovení § 47 TŘ, nemá být předmětem propadnutí nebo zabrání či nepodléhá celní kontrole⁶⁹, vrátí se osobě, která ji vydala (která ji předložila, které byla odňata). Stejně tak se postupuje s peněžním výtěžkem za věc důležitou pro trestní řízení, která byla v mezidobí prodána.

Pokud k věci uplatňuje právo jiná osoba nebo orgán veřejné moci⁷⁰, bude věc vydána tomu, o jehož právu na věc nejsou pochybnosti. Takovým právem může být dle odborné literatury právo vlastnické, zástavní, nájemní, pachtovní, popř. jiná práva, s nimiž je spojeno držení a dispozice s danou věcí. Naopak, takovým právem není nárok na náhradu škody a nemajetkové újmy a nárok na vydání bezdůvodného obohacení přiznaný v adhezním řízení.⁷¹ Druhou nezbytnou podmínkou je, aby jiný oprávněný subjekt právo skutečně uplatnil, neboť orgán činný v trestním řízení nemůže jeho vůli sám iniciativně nahradit a provádět z tohoto hlediska samostatné dokazování.⁷²

Před rozhodnutím o vydání věci musí být na základě dokazování učiněn spolehlivý závěr o tom, zda o právu osoby nejsou pochybnosti.⁷³ Pochybnosti o právu osoby na vydání věci budou prakticky vznikat v případech, kdy k věci

⁶⁸ Úprava se nevztahuje na věci důležité pro trestní řízení, které byly ponechány na místě ve smyslu ustanovení § 79c odst. 2 TŘ.

⁶⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 1977 sp. zn. 3 Tz 27/77.

⁷⁰ TŘEŠLOVÁ, L. § 80 (Vrácení, úschova, prodej). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 696.

⁷¹ ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 80 (Vrácení, úschova, prodej). In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1093. Mám za to, že autoři citovaného komentáře měli úvahu týkající se bezdůvodného obohacení více rozvést. Nárok na vydání bezdůvodného obohacení spočívá primárně ve vydání předmětu bezdůvodného obohacení. Až v moment, kdy předmět bezdůvodného obohacení nelze vydat, má ochuzený právo na peněžitou náhradu ve výši ceny obvyklé (§ 2999 odst. 1 OZ). Jinak řečeno, lze-li předmět bezdůvodného obohacení vydat, nevidím důvod, aby pravomocný výrok o této povinnosti nedosahoval kritérií tzv. nepochybného práva dle ustanovení § 80 odst. 1 věta druhá TŘ.

⁷² Nález Ústavního soudu ze dne 21. 11. 2002, sp. zn. I. ÚS 178/01.

⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 09. 2001, sp. zn. 5 Tz 214/2001.

uplatňuje právo další osoba (popř. více osob) odlišná od osoby, která věc vydala (které byla věc odňata).⁷⁴ Jinými slovy řečeno, vydat věc je možné pouze tehdy, pokud okolnosti zjištěné v rámci předběžného posouzení nevzbuzují žádné pochybnosti o uplatněném právu.

Při **pochybnostech** nesmí orgán činný v trestním řízení věc vydat, ale rozhodnout o uložení věci do úschovy soudu ve smyslu ustanovení § 300 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „**ZŘS**“) a dotčené osoby odkázat na řízení ve věcech občanskoprávních.⁷⁵ Smyslem úpravy je zamezit dispozici s věcí, která by mohla vést k nenapravitelným následkům, dokud nebude spolehlivě potvrzeno oprávnění té které osoby.⁷⁶ Pokud orgán činný v trestním řízení i přes pochybnosti vydá věc neoprávněné osobě, lze takové usnesení považovat za nezákonné rozhodnutí ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.⁷⁷ Nároku na náhradu škody se lze po státu úspěšně domáhat pouze tehdy, jestliže oprávněná osoba prokáže, že nárok na vydání věci (ev. peněžité náhrady za ni) nebude uspokojen osobou, které byla věc původně vydána.⁷⁸

V případě, že osoba, které má být věc vrácena nebo vydána, nevyvíjí potřebnou součinnost ani přes opakovanou výzvu k převzetí věci, může orgán činný v trestním řízení rozhodnout o prodeji věci. Stejně se postupuje, pokud hrozí bezprostřední zkáza věci, která nemůže být vrácena.⁷⁹ Po vydání usnesení o prodeji prodá věc ten, kdo ji spravuje, nebo kdo je pověřen jejím prodejem ve smyslu ZZMV. Věc bezcenná nebo věc s nízkou hodnotou, kterou by přesáhly

⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 02. 2000, sp. zn. 7 Tz 189/99 a ze dne 10. 01. 2001, sp. zn. 3 Tz 264/2000.

⁷⁵ LEVÝ, J. § 300 (Zvláštní případy úschovy). In: SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 612 – 613.

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 10. 2003, sp. zn. IV. ÚS 408/01.

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 02. 2010, sp. zn. 25 Cdo 665/2008.

⁷⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 01. 2015, sp. zn. I. ÚS 1927/13.

⁷⁹ Podlehnutí rychlé zkáze není z hlediska práva stejný jev, jako je rychlá ztráta tržní hodnoty, viz ustanovení § 12 odst. 2 písm. a) a b) ZZMV. Dle ustanovení § 80 odst. 2 TRŘ tedy nelze prodat motorové vozidlo nebo jinou věc, která ztrácí svou hodnotu v relativně krátkém čase.

náklady na její zpeněžení, může být zničena bez dalšího, pokud si ji oprávněná osoba nevyzvedne.

Usnesení o vrácení věci, vydání věci, o složení věci do soudní úschovy a prodeji věci vydá v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán (bez souhlasu státního zástupce) a v řízení před soudem předseda senátu. S ohledem na zásadu rychlosti řízení dle ustanovení § 2 odst. 4 TŘ je usnesení nutno vydat bez zbytečné prodlevy po naplnění podmínek pro daný postup, aniž by se vyčkávalo konce trestního stíhání.⁸⁰

Usnesení ovšem nenahrazuje autoritativní rozhodnutí civilního soudu o určení vlastnického práva. Jinak řečeno, osobě, které byla věc vrácena (vydána), aniž by byla jejím vlastníkem, usnesení orgánu činného v trestním řízení nezakládá vlastnické právo k dané věci, když toto usnesení nemá z hlediska věcného a závazkového práva žádné účinky.⁸¹

Proti usnesení (s výjimkou usnesení o prodeji věci⁸²) lze podat stížnost s odkladným účinkem. Stížnost může podat osoba, která věc vydala (které byla věc odňata), a dále osoba, která k věci uplatnila vlastnické či jiné právo.⁸³ Jestliže poškozený neuplatňoval v průběhu trestního řízení k odňaté věci své právo, není osobou, která by mohla stížnost podat.⁸⁴

Je-li o vrácení věci jednou pravomocně rozhodnuto, ale orgán činný v trestním řízení následně zjistí, že vlastníkem (popř. subjektem, kterému svědčí oprávnění s věcí nakládat) je někdo jiný, nemůže osobě, které byla věc vrácena, uložit navrácení dané věci, ledaže jsou opětovně splněny podmínky pro její vydání (odnětí) dle ustanovení § 78 a 79 TŘ. Oprávněný subjekt se může domáhat nápravy pouze v občanskoprávním řízení prostřednictvím reivindikační žaloby.⁸⁵

⁸⁰ Op. cit. ŠÁMAL, P., RŮŽIČKA, M. § 80 (Vrácení, úschova, prodej). In: ŠÁMAL, P. a kol. 2013, s. 1092.

⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 02. 2015, sp. zn. I. ÚS 2307/13.

⁸² Proti usnesení o prodeji věci se může oprávněná osoba bránit stížností bez odkladného účinku pouze v případě, že usnesení vydal policejní orgán (viz ustanovení § 141 odst. 2 TŘ).

⁸³ Op. cit. TŘEŠLOVÁ, L. § 80 (Vrácení, úschova, prodej). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol., 2017, s. 699.

⁸⁴ Viz ustanovení § 142 odst. 1 TŘ, srov. nález Ústavního soudu ze dne 17. 05. 2007, sp. zn. II. ÚS 776/06.

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 08. 07. 2011, sp. zn. 28 Cdo 774/2010.

1.4.2 Veřejné vyhlášení popisu věci (§ 81 TŘ)

Prakticky může dojít k případům, že je vydána (odňata) hmotná movitá věc, která byla (pravděpodobně) získána trestným činem, ale není známo, komu věc patří, anebo nejsou dostupné informace k pobytu poškozeného. Jedná se zpravidla o věci, které byly nalezeny v místě pobytu pachatele, popř. věci, které měl pachatel při sobě (např. kradená věc). Nemusí to však být výlučně věc zajištěná pachateli (obviněnému), ale i věc zajištěná jiné osobě.

V takové situaci se veřejně vyhlásí popis věci současně s výzvou, aby se poškozený o věc přihlásil do 6 měsíců od vyhlášení. Způsob vyhlášení popisu věci zákon stanoví toliko jako účelný. Je tedy na příslušném orgánu, aby zvolil nejúčelnější způsob, který vlastníka věci umožní fakticky vypátrat, a to např. prostřednictvím informace ve zpravodajství, webových stránek PČR nebo úřední desky obce, na jejímž území byla věc zajištěna apod. Příslušný orgán nemusí vylašovat popis u věci bezcenné, u níž může usnesením rozhodnout o zničení.⁸⁶ Obdobně se postupuje i v případech, kdy byla věc zajištěna osobě neznámé nebo osobě, které byla věc zajištěna, později zemřela, byla prohlášena za mrtvou, neznámou nebo zanikla.

Jestliže se v období 6 měsíců o věc přihlásí jiná osoba, než které byla věc zajištěna, bude postupováno dle ustanovení § 80 odst. 1 TŘ. V případě, že se o věc nikdo nepřihlásí, vydá se věc (popř. výtěžek z jejího zpeněžení) na žádost osobě, které byla zajištěna, ledaže věc získala trestným činem. Věc připadá státu, pokud byla získána trestným činem, nebo nebylo nikým ve lhůtě požádáno o její vrácení.⁸⁷ Správu a nakládání s takovou věcí realizuje ve smyslu Zákona o majetku ČR zpravidla ÚZSVM, přičemž osoba, která si nárokuje práva k věci, může po uplynutí lhůty postupovat dle ustanovení § 16 jmenovaného zákona a obrátit se na civilní soud.

⁸⁶ Věc bezcenná je taková, která má nulovou či výrazně nízkou hodnotu (např. jednotlivý kus nářadí) a/nebo je zjevně nezpeněžitelná, resp. lze důvodně předpokládat, že ji nebude objektivně možné prodat, byť za nižší cenu.

⁸⁷ Bylo-li ve lhůtě požádáno o vrácení či vydání věci, ale osoba si věc nepřevzala, bude se postupovat dle ustanovení § 80 TŘ, viz TŘEŠLOVÁ, L. § 81 (Nakládání s věcí získanou nebo pravděpodobně získanou trestným činem). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 703.

Vyhlášení popisu věci a výzva poškozenému má formu opatření, naopak vydání (vrácení) věci (popř. výtěžku z jejího zpeněžení) se provádí usnesením, proti němuž lze podat stížnost s odkladným účinkem. Předmětná rozhodnutí činní v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán (bez souhlasu státního zástupce) a v řízení před soudem předseda senátu.

1.4.3 Vrácení nemovitých a nehmotných věcí (§ 81a TŘ)

Vrácení nemovitých věcí a nehmotných věcí, které byly zajištěny postupem dle ustanovení § 79a TŘ, a vrácení náhradní hodnoty, která byla zajištěna postupem dle ustanovení § 79g, se přiměřeně řídí ustanovením § 80 a 81 TŘ, pokud to jejich povaha umožňuje.

Z povahy zajištění věcí nemovitých a nehmotných vyplývá, že ustanovení § 81a TŘ bude aplikováno v případě, že budou vydány jiné osobě, než které byly zajištěny. Jestliže se dané věci vydávají osobě, které byly zajištěny, není nutné rozhodovat o vrácení věci, ale stačí zrušit předmětné zajištění. Zrušení zajištění povede k tomu, že dotčená osoba nabyde zpět právo s věcí disponovat. Listiny nezbytné k uplatnění práva v souvislosti se zajištěnou věcí se ovšem vrací osobě, která je vydala (které byly odňaty), ve smyslu ustanovení § 80 TŘ.

Vydání věci vedené v příslušné **evidenci**, u níž je zápis konstitutivní povahy (např. nemovitosti, zaknihované cenné papíry či ochranné známky), je realizováno zasláním usnesení o vydání věci příslušnému evidenčnímu orgánu. Vydání věci však nezakládá nové vlastnické právo, jestliže osoba vlastníkem věci původně nebyla. Jak bylo uvedeno shora, osoba, která se domáhá vlastnického práva k vydané věci, se může svého nároku následně domáhat v občanskoprávním řízení.

Co se týká **peněžních prostředků na účtu**, tam kde právo na jejich vydání uplatňuje více osob (např. více poškozených, kterým byly zpronevěřeny) a zůstatek nestačí k jejich plnému uspokojení a/nebo prostředky již byly smíšeny s ostatními prostředky (popř. převedeny na jiné účty), musí příslušný orgán peněžité prostředky složit do soudní úschovy. V takových situacích nelze totiž

s jistotou určit osobu, která má na vydání peněžních prostředků nárok.⁸⁸ V opačném případě, je-li právo osoby na vydání peněžních prostředků nepochybné, postupuje orgán činný v trestním řízení dle ustanovení § 81a TŘ a přikáže jejich převod na její účet.⁸⁹

1.4.4 Nebezpečné věci a vzácné exempláře (§ 81b TŘ)

Za **nebezpečné věci** označuje zákon ty, které ohrožují bezpečnost lidí a majetku. Demonstrativně se jedná o psychotropní a omamné látky a prekursory (popř. přípravky tyto látky obsahující)⁹⁰, jedy⁹¹ anebo jaderný materiál či radioaktivní látku⁹². Je-li z nebezpečné věci odebrán přiměřený vzorek v průkazném množství, věc nadále není k provádění dokazování zapotřebí a nelze ji vrátit dle ustanovení § 80 TŘ (popř. není známo, komu věc patří, resp. není znám pobyt poškozeného), může být o její likvidaci rozhodnuto již v průběhu trestního řízení. Usnesení vydá v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu s tím, že je proti němu přípustná stížnost s odkladným účinkem.

Z výkladu zákona plyne, že se ustanovení aplikuje pouze tehdy, lze-li z nebezpečné věci odebrat vzorek. Jinak řečeno, nebezpečnou věcí může být nepochybně např. střelná zbraň nebo předměty k výrobě omamné a psychotropní látky, ale pro jejich povahu nebude postupováno dle ustanovení § 81b TŘ.⁹³

Pod pojem **vzácné exempláře** zákon řadí exempláře rostliny nebo živočicha, regulované kožešiny, výrobky z tuleně, jedince chráněné dle zákona č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy a jedince zvláště chráněné ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Jestliže byl vzácný

⁸⁸ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 16. 04. 1999, sp. zn. IV. ÚS 66/99.

⁸⁹ TŘEŠLOVÁ, L. § 81a (Vrácení a jiné nakládání s nemovitostí a nehmotnou věcí). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 705 – 707

⁹⁰ Viz zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.

⁹¹ Viz nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.

⁹² Viz zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon.

⁹³ TŘEŠLOVÁ, L. § 81b (Zničení nebezpečné věci a nakládání se vzácnými exempláři). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 709.

exemplář zdokumentován, tudíž ho není dále třeba pro důkazní účely, a nelze jej vrátit dle ustanovení § 80 TR, příslušný orgán činný v trestním řízení opatřením postoupí a zajistí faktické předání exempláře České inspekci životního prostředí. Inspekci je možné exemplář postoupit pouze tehdy, jestliže jej lze zabavit (odebrat) dle výše citovaných zákonů, v ostatních případech inspekce vykonává toliko správu exempláře.⁹⁴ Náklady na péči o živé exempláře živočichů a rostlin v záchranných centrech jdou za osobou, která exemplář vydala (byl ji odňat).⁹⁵

⁹⁴ Např. jde o nelegálně dovezený exemplář či nelegálně držený, srov. op. cit. TŘEŠLOVÁ, L. § 81b (Zničení nebezpečné věci a nakládání se vzácnými exempláři). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. 2017, s. 711.

⁹⁵ Výše nákladů je stanovena vyhláškou Ministerstva životního prostředí č. 198/2013 Sb., o výši náhrady nákladů péče o skupiny druhů exemplářů v záchranných centrech.

2 Zajištění nároku poškozeného (§ 47 – 49 TŘ)

Postupem dle ustanovení § 47 TŘ lze od okamžiku zahájení trestního stíhání zajistit nárok poškozeného, kterému byla trestným činem způsobena škoda či nemajetková újma nebo se na jeho úkor obviněný bezdůvodně obohatil. Na rozdíl od původní právní úpravy není již současnou vyžadováno prokázání důvodné obavy, že uspokojení nároku poškozeného bude mařeno či ztěžováno.⁹⁶ Účelem dočasného opatření je zajistit majetkové hodnoty obviněného prostřednictvím zákazu dispozice s nimi, aby v mezidobí nedošlo k jejich znehodnocení, zcizení apod. a nárok mohl být případně uspokojen bez větších obtíží.⁹⁷ Rozsah zajištění musí být ve smyslu ustanovení § 2 odst. 4 TŘ přiměřený, a to do pravděpodobné výše nároku poškozeného, která bude vyplývat z dosavadních zjištění. Zajištění nároku poškozeného nebrání skutečnost, že je majetek součástí společného jmění manželů⁹⁸ nebo je obviněný podílovým spoluvlastníkem⁹⁹.

Dle ustanovení § 3 ZZMV ve spojení s ustanoveními § 321 a 322 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“) **nelze zajistit** např. peněžité dávky pro osoby se zdravotním postižením, dávky státní sociální podpory, příspěvek na bydlení, majetek nezbytný k uspokojování životních potřeb obviněného a jeho rodiny, věci nezbytné k plnění pracovních úkolů, jakož i další majetek, jehož prodej by byl v rozporu s dobrými mravy.¹⁰⁰ Zajistit dále nelze věci, které obviněný vydal (byly mu odejmuty) postupem dle ustanovení § 78 a 79 TŘ a nejsou (prozatím) splněny podmínky pro jejich vydání (vrácení) dle ustanovení § 80 a 81 TŘ. Stejně tak nelze zajistit věc, která je nástrojem či výnosem z trestné činnosti.¹⁰¹ Dle rozhodovací praxe lze ovšem nárok poškozeného zajistit na

⁹⁶ V praxi nebylo snadné tuto skutečnost prokázat, což vedlo ke znevýhodnění poškozeného, srov. ŠÁMAL, P., ZEŽULOVÁ, J., RŮŽIČKA, M. § 47 (Zajištění nároku na majetku obviněného). In: GŘIVNA, T., ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H. a kol. Oběti trestných činů. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck. 2020, s. 342.

⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 01. 2015, sp. zn. 5 Tz 52/2014.

⁹⁸ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 27. 04. 1977, č. Tpj 98/76.

⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 03. 12. 1976, sp. zn. 4 To 38/76.

¹⁰⁰ Např. běžné oděvy, obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsten, zdravotnické potřeby nebo školní potřeby.

¹⁰¹ Op. cit. ŠÁMAL, P., ZEŽULOVÁ, J., RŮŽIČKA, M. § 47 (Zajištění nároku na majetku obviněného). In: GŘIVNA, T., ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H. a kol. 2020, s. 344.

nemovitostech, které měl obviněný získat na základě podvodu a u nichž je v katastru nemovitostí veden jako vlastník.¹⁰²

Zajistit dále nelze nárok poškozeného, který není možné v trestním řízení uplatnit postupem dle ustanovení § 43 odst. 3 TŘ, především bylo-li o nároku již dříve rozhodnuto v jiném řízení (byť nepravomocně).¹⁰³

O zajištění nároku poškozeného je rozhodováno usnesením na základě návrhu nebo výjimečně bez návrhu. V přípravném řízení rozhodne státní zástupce o zajištění jak na návrh poškozeného, tak i bez tohoto návrhu, jestliže je to nezbytné k ochraně zájmů poškozeného a hrozí nebezpečí z prodlení (např. bude zjištěna účelová dispozice s majetkem obviněného, která by přinejmenším mohla zmařit uspokojení poškozeného). I v případě, že návrh podá státní zástupce, je nutné poškozeného vyrozumět o zajištění jeho nároku, jakož i o skutečnostech, které jsou důvodem pro zrušení zajištění dle ustanovení § 48 odst. 1 TŘ. V řízení před soudem o zajištění rozhodne soud, tedy samosoudce nebo senát dle ustanovení § 2 odst. 9 TŘ. Návrh na zajištění musí být odůvodněn především z hlediska vymezení rozsahu zajištění. Jestliže má poškozený informace o tom, že obvinění vlastní nemovitou věc nebo je některá z jeho movitých věcí umístěna mimo místo jeho (trvalého) pobytu, uvede tyto skutečnosti i místo do návrhu na zajištění.¹⁰⁴

V usnesení o zajištění nároku poškozeného se specifikuje majetek obviněného, kterého se zajištění dotýká, a současně se zakáže obviněnému, aby od okamžiku oznámení usnesení¹⁰⁵ zajištěný majetek převedl, zatížil nebo jej

¹⁰² Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 07. 1995, sp. zn. 10 To 344/95.

¹⁰³ Otázkou, kterou se odborná literatura nezabývá, je, zda lze za takové rozhodnutí o nároku pokládat i seznam přihlášených pohledávek, který je po skončení insolvenčního řízení pro zjištěnou a neuspokojenou pohledávku exekučním titulem tehdy, nepopřel-li dlužník pohledávku co do pravosti nebo do výše (§ 312 odst. 4, 405 odst. 4 a 418 odst. 6 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon). Odpověď podává usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 07. 2012, sp. zn. 20 Cdo 1637/2010, dle něhož je seznam pohledávek sice veřejnou listinou, ale není vybaven účinky právní moci, jež zákon spojuje s rozhodnutím, tudíž nepředstavuje překážku, která by po skončení insolvence bránila projednání před orgánem, do jehož pravomoci projednání náleží.

¹⁰⁴ Požadavek na poškozeného, aby poskytl dostupné informace o movitých věcech obviněného, je dle mého názoru legitimní, protože tyto věci není až na výjimky možné jednoduše lokalizovat a ztotožnit. Informace o případných nemovitostech obviněného si nicméně může příslušný orgán činný v trestním řízení obstarat bez obtíží sám prostřednictvím dálkového přístupu do katastru nemovitostí (např. funkce „Evidence práv pro osobu“), aniž by zatěžoval poškozeného, který pravděpodobně nebude daný postup vůbec znát.

¹⁰⁵ K oznámení usnesení viz ustanovení § 137 TŘ.

úmyslně poškozoval a ničil. Je-li to účelné z hlediska zajištění, může usnesením dojít i k omezení výkonu dalších práv včetně těch, které vzniknou v budoucnu.¹⁰⁶ Omezení těchto dalších práv však musí být z hlediska právní jistoty vymezeno v usnesení jasně a určitě, což je významné především u řady práv spojených s podílem v obchodní korporaci. Obviněného je třeba v usnesení poučit, že právní jednání uskutečněné v rozporu se stanovenými zákazy je absolutně neplatné.

Obviněný je v usnesení pod rizikem uložení pořádkové pokuty vyzván též k tomu, aby státnímu zástupci v přípravném řízení nebo předsedovi senátu v řízení před soudem do 15 dnů od oznámení usnesení (popř. ve stanovené lhůtě u následně sepsaného majetku) sdělil, zda je se zajištěnou věcí spojeno právo předkupní a jiné, omezení s věcí nakládat, jakož i sdělil identifikaci osoby, která má poskytnout plnění, je-li zajištěno majetkové právo.

Je-li zajištěná věc předmětem výkonu rozhodnutí, exekuce, veřejné dražby nebo insolvenčního řízení, lze s ní disponovat pouze po předchozím souhlasu státního zástupce v přípravném řízení nebo soudu v řízení před soudem. Pohledávky musí být uspokojeny přednostně z majetku, který není dotčen zajištěním.¹⁰⁷ Odborná literatura uvádí, že účelem ustanovení je, aby v příslušných řízeních bylo zabráněno vyvedení majetku obviněného, např. prostřednictvím falešných pohledávek třetích osob.¹⁰⁸ Ustanovení zároveň brání převodu majetku obviněného (např. vydražením) před pravomocným rozhodnutím v trestním řízení.

Třetí osoby mohou uplatnit k zajištěnému majetku svá práva (zejména vlastnické), ale pouze prostřednictvím jiného právního předpisu. Jinak řečeno, uplatnění práva k zajištěné věci třetí osobou nevede k tomu, že bude usnesení

¹⁰⁶ Např. k omezení práv, které se vztahují k podílu v obchodní korporaci. Obšrný popis viz DURDÍK, T. § 47 (Zajištění nároku na majetku obviněného). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 403 – 406.

¹⁰⁷ Lze uvažovat nad tím, který majetek z majetkové podstaty obviněného (dlužníka) nebude dotčen zajištěním. Jednak může jít o věc, kterou nelze zajistit, nebo je bezcenná, ale taková věc nemá z hlediska zpeněžení význam ani v daných řízeních. Nebo se zajištění nároku poškozovaného vztahuje pouze k některým věcem z majetkové podstaty obviněného a je co do výše nároku dostatečné.

¹⁰⁸ Op. cit. DURDÍK, T. § 47 (Zajištění nároku na majetku obviněného). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. 2017, s. 407.

o zajištění nároku poškozeného zrušeno, neboť tato osoba se musí svého vlastnického práva domáhat u civilního soudu.¹⁰⁹

Výkon usnesení o zajištění nároku poškozeného a správa zajištěného majetku se řídí ZZMV. Vrácení, vydání či jiné naložení se zajištěnou věcí, která byla vydána (odňata), se řídí dle ustanovení § 80 až 81b TŘ.

2.1 Peněžitá jistota (§ 47a TŘ)

Zajištění věci lze předejít nebo jej nahradit peněžitou jistotou ve výši, která odpovídá pravděpodobnému nároku poškozeného. V případě, že by pravděpodobnému nároku neodpovídala výše peněžitě jistoty, dojde k zajištění majetku obviněného v hodnotě tohoto rozdílu.

Peněžitě prostředky skládá na účet soudu¹¹⁰ obviněný nebo třetí osoba s předchozím souhlasem obviněného, který byl učiněn písemně či ústně do protokolu. V přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem soud musí tuto třetí osobu zároveň seznámit s podstatou obvinění a okolnostmi, které jsou (mohou být) důvodem pro zajištění. Informování lze realizovat písemně (např. doručením opisu usnesení o zahájení trestního stíhání, obžaloby či návrhu na potrestání) nebo ústně při úkonu po předchozím předvolání.

Příslušné orgány činné v trestním řízení jsou povinny sledovat, zda v průběhu trestního řízení odpadly důvody pro zajištění nároku poškozeného nebo vyšly najevo skutečnosti o tom, že nárok poškozeného je podstatně nižší nebo jej vůbec nelze přiznat. V takovém případě musí dojít k vrácení peněžitě jistoty složiteli, a to včetně případných úroků.¹¹¹

Usnesení o zrušení (omezení) zajištění majetku obviněného a usnesení o zrušení (omezení) peněžitě jistoty vydává v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem soud a je proti němu přípustná stížnost s odkladným účinkem. Nebyla-li peněžitá jistota zrušena (omezena), trvá do právní moci

¹⁰⁹ Op. cit. DURDÍK, T. § 47 (Zajištění nároku na majetku obviněného). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. 2017, s. 408.

¹¹⁰ V přípravném řízení půjde o soud, v jehož obvodě je činný státní zástupce (§ 26 TŘ), a po podání obžaloby o soud, který řízení vede.

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 03. 1996, sp. zn. 2 Tzn 44/95.

odsuzujícího rozsudku (trestního příkazu), a pokud byl takovým rozhodnutím přiznán poškozenému jeho nárok, bude soudem uspokojen právě ze složené peněžitě jistoty.¹¹²

2.2 Zrušení zajištění (§ 48 TR)

Trestní řád vymezuje v ustanovení § 48 taxativní důvody, pro které státní zástupce v přípravném řízení a v řízení před soudem soud musí vydat usnesení o zrušení zajištění nároku poškozeného. Usnesení je třeba vydat bezodkladně poté, co se příslušný orgán dozví o důvodu zrušení, a to jak na základě podnětu, tak ze své činnosti.

Ke zrušení zajištění nároku poškozeného dojde tehdy, jestliže odpadne důvod, pro který je zajištění nařízeno. Důvod pro zajištění pomine, když bude o nároku poškozeného (byť nepravomocně) rozhodnuto v jiném řízení, poškozený výslovně prohlásí, že na uplatněném nároku netrvá, nebo obviněný nárok poškozeného zcela uspokojil. Zajištění nároku poškozeného bude dále zrušeno, pokud došlo k pravomocnému zastavení trestního stíhání obviněného nebo nabytí právní moci zprošťující rozsudek. Posledním důvodem pro obligatorní zrušení zajištění nároku poškozeného je, že uplynula doba 4 měsíců od právní moci rozsudku (trestního příkazu) o vině¹¹³ nebo od právní moci usnesení, na jehož základě je věc postoupena k vyřízení jinému orgánu.¹¹⁴

Pokud rozsah zajištění nároku poškozeného pozbyl odůvodnění, musí shora uvedené orgány činné v trestním řízení vydat usnesení o omezení zajištění. Tato situace nastane zejména tehdy, pokud je pravděpodobný nárok poškozeného zjištěn jako nižší nebo došlo k částečnému uspokojení nároku.

¹¹² Je-li poškozenému přiznán nárok nižší, než je peněžitá jistota, bude rozdíl vrácen složiteli peněžitě jistoty.

¹¹³ Nehledě na to, zda takové rozhodnutí obsahuje výrok o povinnosti nahradit nárok poškozenému.

¹¹⁴ Státní zástupce a soud jsou povinni vydávat usnesení o zrušení zajištění i v případech dle ustanovení § 48 odst. 1 písm. b) a c) TR, kde se mi takový úkon jeví jako nadbytečný. Praktičtější by dle mého názoru bylo, aby zákon výslovně stanovil, že zrušení zajištění nastává automaticky právní mocí usnesení o zastavení trestního stíhání nebo zprošťujícího rozsudku, resp. uplynutím 4 měsíců od právní moci rozsudku o vině (trestního příkazu) nebo usnesení o postoupení.

Jak v případě zrušení, tak v případě omezení zajištění dojde k uvolnění majetku obviněného teprve následující den po dni, kdy nabyde právní moci usnesení o zrušení nebo omezení zajištění.¹¹⁵ V rámci zrušení zajištění (ev. omezení) příslušné orgány činné v trestním řízení nesmí žádným způsobem bránit obviněnému v dispozici s majetkem, zejména rozhodnout o tom, že se původně zajištěný majetek obviněného uvolňuje pro uspokojení nároku poškozeného.¹¹⁶

Je třeba si uvědomit rozdíl v situacích, kdy bude obviněnému zajištěn majetek a kdy bude obviněnému (popř. třetí osobě) zajištěna peněžitá jistota. Bude-li poškozenému přiznán v pravomocném odsuzujícím rozsudku (trestním příkazu) jeho nárok, který odsouzený nesplní¹¹⁷, může se poškozený domáhat splnění cestou výkonu rozhodnutí nebo exekuce, a to i tehdy, je-li nárok stále zajištěn majetkem obviněného, resp. odsouzeného dle ustanovení § 47 TŘ. Bude-li poškozený se svým nárokem pravomocně odkázán do občanskoprávního řízení, musí se exekučního titulu domoci pouze aktivním podáním žaloby proti odsouzenému (lze doporučit i podání návrhu na vydání předběžného opatření). Pokud ale byla složena peněžitá jistota a poškozenému byl nárok přiznán v trestním řízení, lze peněžitou jistotu použít k přímému uspokojení nároku poškozeného.¹¹⁸

Prokáže-li obviněný důležitý důvod, může mu v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem soud usnesením povolit provedení úkonu souvisejícího se zajištěným majetkem. Z návrhu musí vyplývat jednak nezbytnost provedení úkonu (např. bez provedení úkonu by došlo ke snížení hodnoty majetku nebo k jiné významné škodě jak na právech obviněného, tak na právech třetích osob) a jednak skutečnost, že úkon nepovede ke zmaření zajištění. Povolení úkonu není nárokové, proti usnesení o zamítnutí návrhu (stejně tak proti povolení) lze ovšem podat stížnost s odkladným účinkem.

¹¹⁵ DURDÍK, T. § 48 (Zrušení nebo omezení zajištění). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 414.

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soud ze dne 10. 06. 1983, sp. zn. 11 To 48/83.

¹¹⁷ Výrok o povinnosti uspokojit nárok poškozeného je vykonatelný právní mocí rozsudku (trestního příkazu) s výjimkou výroku o povolení splátek, který přichází v úvahu u peněžitého trestu, srov. PÚRY, F. § 228 (Náhrada škody nebo nemajetkové újmy, vydání bezdůvodného obohacení). In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2861 – 2862.

¹¹⁸ Op. cit. DURDÍK, T. § 48 (Zrušení nebo omezení zajištění). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol., 2017, s. 414.

O zrušení (omezení) zajištění může obviněný žádat (forma není stanovena) kdykoli po právní moci usnesení o zajištění, o čemž orgán činný v trestním řízení příslušný k vyřízení žádosti informuje poškozeného. O žádosti je rozhodováno bezodkladně formou usnesení, které v přípravném řízení vydává státní zástupce a v řízení před soudem soud. V případě zamítnutí žádosti ji může obviněný opakovat po uplynutí 30 dnů od právní moci usnesení, pokud nemá nové důvody.

Proti všem výše uvedeným usnesením týkajících se zajištění nároku poškozeného lze ve smyslu ustanovení § 49 TŘ podat stížnost, která má odkladný účinek.

3 Tresty postihující majetek

3.1 Propadnutí majetku (§ 66 TZ)

Propadnutí majetku je nejpřísnějším trestem postihující celý majetek nebo jeho část, který pachatel vlastnil ke dni, kdy výrok o trestu nabyl právní moci. Předmětem propadnutí nemůže být majetek, který pachatel nabyl po právní moci výroku o trestu.¹¹⁹

Majetek na rozdíl od jmění tvoří pouze aktiva, jako jsou movité a nemovité věci a hmotné a nehmotné věci včetně jejich plodů a přírůstků, jakož i spoluvlastnický podíl k těmto věcem. U věcí, které pachatel nabyt trestnou činností, je třeba rozlišovat, zda k nim skutečně nabyt vlastnické právo (na tyto se trest vztahuje, např. přijatý úplatek)¹²⁰, nebo k nim vlastnické právo nenabyt, tudíž nejsou majetkem pachatele (na tyto se trest nevztahuje, např. kradená věc)¹²¹. Podstatné je, že účel trestu nesleduje propadnutí toliko majetku získaného (byť zprostředkovaně) trestnou činností, ale veškerého (části) majetku pachatele.¹²²

Trest postihuje buď celý majetek pachatele a soud věci nespecifikuje, nebo část majetku, kterou soud určí poměrně nebo specifikací konkrétních věcí (určení podílu a vymezení konkrétních věcí lze kombinovat)¹²³. Výměra trestu se řídí pravidly dle ustanovení § 39 TZ a rozsahem vlastněného majetku. Soud podrobněji zkoumá existenci vlastnického práva jen v případě, že trestu podléhají jednotlivé věci pachatele. V ostatních případech by však měl mít o rozsahu majetku pachatele alespoň hrubou představu, aby výměra trestu odpovídala zákonným podmínkám.¹²⁴

¹¹⁹ V případě zrušení výroku o trestu na základě mimořádného opravného prostředku podaného toliko ve prospěch odsouzeného, nelze v případném novém odsouzení rozšířit trest i na majetek, který odsouzený nabyt po právní moci původního výroku o trestu, viz PÚRY, F. § 66 (Propadnutí majetku). In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 880.

¹²⁰ ŠČERBA, F. § 66 (Propadnutí majetku). In: ŠČERBA, F. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 22.

¹²¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 06. 05. 1975, sp. zn. 6 To 9/75.

¹²² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2014, č. j. 11 Tdo 1359/2014-422.

¹²³ Usnesení Vrchní soud v Olomouci ze dne 19. 03. 2019, sp. zn. 1 To 17/2019.

¹²⁴ ZELENKA, P. § 66 (Propadnutí majetku). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 540.

Předmětem propadnutí nesmí být věc¹²⁵, která je nezbytná k uspokojení životních potřeb odsouzeného anebo osob, které jsou ze zákona ve výživě nebo výchově závislé na odsouzeném¹²⁶. Životní potřebou jsou odůvodněné potřeby člověka, které se uspokojují v nezbytném rozsahu s přihlédnutím k okolnostem jednotlivého případu. Při vynětí věci bude zohledněna zpravidla schopnost zaopatření, věk, zdravotní stav a další poměry pachatele a dotčených osob. Dle odborné literatury lze analogicky aplikovat ustanovení § 322 OSŘ o věcech, které jsou vyloučeny z výkonu rozhodnutí.¹²⁷

Je na zvážení soudu, zda propadnutí majetku v odsuzujícím rozsudku¹²⁸ uloží, když se, kromě dvou výjimek¹²⁹, nejedná o obligatorní trest. **Podmínkou uložení trestu propadnutí majetku** je, pokud to vyžadují poměry pachatele a okolnosti spáchaného trestného činu. Soud je před uložením trestu propadnutí majetku (nebo jeho části) povinen objasnit osobní a majetkové poměry pachatele ve smyslu ustanovení § 39 TZ a současně zjistit, jaký vliv bude mít uložení trestu jak na pachatele, tak na další osoby (zejména na ty, které jsou ve výživě odkázány na pachatele nebo jsou jejich životní potřeby zajišťovány, byť z části, majetkem pachatele).¹³⁰ Okolnosti trestného činu jsou ty, které ovlivňují jeho povahu a závažnost dle ustanovení § 38 odst. 1 TZ a § 39 odst. 2 TZ. Druhou podmínkou je, aby byl pachatel odsouzen k výjimečnému trestu (§ 54 TZ), nebo za zvlášť závažný zločin, jehož prostřednictvím pro sebe nebo jiného získal (snažil se získat) majetkový prospěch.

Nejsou-li splněny podmínky uvedené v předchozím odstavci, lze uložit trest propadnutí majetku vedle jiného trestu nebo jako samostatný trest, pokud to zvláštní část trestního zákoníku dovoluje. Trest lze uložit např. za trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216 odst. 4, 5 TZ), přijetí úplatku (§ 331

¹²⁵ Zákon hovoří i o „prostředcích“, což je nadbytečné, neboť jakýkoli prostředek lze nepochybně považovat za věc.

¹²⁶ Vyživovací povinnost mezi (rozvedenými) manželi, mezi (bývalými) registrovanými partnery, mezi rodiči a dětmi, resp. mezi předky a potomky, vůči neprovdané matce atd.

¹²⁷ Op. cit. ŠČERBA, F. § 66 (Propadnutí majetku). In: ŠČERBA, F. a kol. 2022, marg. č. 31.

¹²⁸ Trest propadnutí majetku lze uložit i za přečiny (např. nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány dle ustanovení § 165 odst. 3 TZ), ale nelze jej uložit trestním příkazem, když tento trest taxativně výčet v ustanovení § 314e odst. 2 neobsahuje.

¹²⁹ Při ukládání souhrnného nebo společného trestu je soud povinen propadnutí majetku uložit, jestliže byl uložen již dřívějším rozsudkem, srov. ustanovení § 43 odst. 2 TZ a § 45 odst. 1 TZ.

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 8 Tdo 383/2016-II.

odst. 3 TZ), podplacení (§ 332 odst. 2 TZ) nebo účasti na organizované zločinecké skupině (§ 361 odst. 2 TZ). Uložení trestu jako samostatného postačí, pokud to odpovídá povaze a závažnosti trestného činu (nižší závažnost) a osobě a poměrům pachatele (osobní, rodinné a majetkové poměry pachatele, snaha odstranit škodlivé následky trestného činu anebo možnost jeho nápravy).

Trest propadnutí majetku **nelze uložit vedle peněžitého trestu** (§ 53 odst. 1 TZ), a to ani v případě, že předmětem propadnutí není veškerý majetek pachatele.¹³¹ Současně nelze uložit ani trest propadnutí věci nebo ochranné opatření zabrání věci nebo části majetku, jestliže je taková věc (majetek) předmětem trestu propadnutí majetku.

Právní mocí výroku o trestu propadnutí majetku zaniká společné jmění manželů, a to i tehdy, je-li předmětem propadnutí pouze část majetku. Propadnou tedy pouze ty věci, které v rámci vypořádání společného jmění nabyde odsouzený manžel. Propadnutí tohoto majetku je realizováno poté, co dojde k vypořádání společného jmění, přičemž místo odsouzeného manžela jedná ÚZSVM (včetně uzavření dohody o vypořádání¹³²).

Dalším následkem právní moci výroku o trestu propadnutí majetku je, že vlastnictví k tomuto majetku (části) připadá státu. Na stát nicméně dle ustanovení § 41 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích (dále jen „**Zákon o majetku ČR**“) nepřechází dluhy předchozího vlastníka (pachatele).¹³³ Ustanovení § 66 odst. 5 TZ nově uvádí, že zástavní práva k propadlému majetku nezanikají.¹³⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 422/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, uvádí, že z důvodu ochrany zájmu zástavního věřitele nezanikají zástavní práva k propadlému a zabranému majetku a na státu (civilním soudu) bude posoudit, zda je zástavní právo platné a vzniklo v dobré víře.

¹³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 8 Tdo 383/2016-II.

¹³² Jestliže hodnota vypořádaného majetku překročí 50.000 Kč, nabyde dohoda o vypořádání účinností až jejím zveřejněním v registru smluv, viz zákon 340/2015 Sb., o registru smluv.

¹³³ Propadnutí majetku nelze ani vázat na podmínku, např. na splnění dluhu vůči věřiteli odsouzeného, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 06. 1980, sp. zn. 6 Tz 31/80.

¹³⁴ Naproti tomu Zákon o majetku ČR v ustanovení § 41 stanoví, že zástavní práva k propadlému majetku zanikají – toto se však nově nevztahuje na propadlý a zabraný majetek ve smyslu trestního zákoníku.

3.1.1 Výkon trestu propadnutí majetku (§ 345 – 346 TR)

Nabyde-li odsuzující rozsudek, který ukládá trest propadnutí (části) majetku právní moci a stane se vykonatelný, předseda senátu nalézacího soudu zašle jeho opis (bez části odůvodnění) s doložkou právní moci a vykonatelnosti organizační složce státu podle ustanovení § 9 až 11 Zákona o majetku ČR s výslovným uvedením, že se jedná o majetkovou trestní sankci.¹³⁵ Byl-li majetek (část) původně zajištěn a spravován organizační složkou státu, postupuje se shodně i vůči takovému subjektu.

Ustanovení § 346 TR navazuje na ustanovení § 66 odst. 3 TZ, které se týká majetku, resp. věcí, které jsou nezbytné pro uspokojení životních potřeb obviněného a osob, které jsou ze zákona odkázány ve výživě anebo výchově na obviněného. Pokud až při provádění trestu propadnutí majetku vzniknou pochybnosti o tom, zda se má trest propadnutí majetku vztahovat na výše uvedené věci, rozhodne o jejich dalším nakládání předseda senátu nalézacího soudu. Podmínky pro vydání usnesení jsou (kumulativně) existence pochybnosti ohledně povahy věci a návrh organizační složky státu, která s daným majetkem hospodaří, nebo žádost odsouzeného či osoby, o jejíž výživu (výchovu) se jedná. Pro podání žádosti (nikoli pro podání návrhu organizační složkou státu) je stanovena prekluzivní lhůta 3 měsíců od právní moci rozsudku, resp. 1 měsíc od doby, kdy byly věci provedením trestu propadnutí majetku dotčeny, došlo-li k tomu později.

Rozhodnutí o dalším nakládání s příslušnými věcmi má formu usnesení, proti němuž je přípustná stížnost s odkladným účinkem. Po právní moci usnesení musí předseda senátu nalézacího soudu zaslat jeho opis příslušné organizační složce státu, která s majetkem hospodaří, i když bylo usnesení vydáno na její návrh.

¹³⁵ Zpravidla se bude jednat o ÚZSVM a dále o Generální ředitelství cel (v souvislosti s porušením celních předpisů a předpisů týkajících se správy spotřební daně), Správa úložišť radioaktivních odpadů (radioaktivní odpady), Generální finanční ředitelství (majetek, který propadl na základě rozhodnutí orgánu Finanční správy ČR), Ministerstvo životního prostředí (vzácné exempláře rostlin a živočichů) a krajské ředitelství policie ČR (telekomunikační, radiokomunikační, záznamová a výpočetní technika, dopravní prostředky, veškeré zbraně, střelivo, munice, výbušniny, jakož i látky k jejich výrobě).

Jestliže ke shora vymezeným věcem uplatňuje vlastnické právo třetí osoba, nelze vůči ní postupovat dle ustanovení § 346 odst. 1 TŘ. Třetí osoba musí i v takovém případě postupovat dle občanskoprávních předpisů a uplatnit svůj nárok mimo trestní řízení. Podrobný postup obsahuje ustanovení § 16 odst. 1 Zákona o majetku ČR. Příslušná organizační složka státu, která s věcí nakládá, odkáže tuto třetí osobu na soud (civilní) a zároveň ji vyzve, aby ve lhůtě 1 měsíce od doručení výzvy prokázala, že svůj nárok u soudu skutečně uplatnila. Jestliže třetí osoba žalobu v zákonné lhůtě podá a tuto skutečnost oznámí, bude před další dispozicí s věcí (včetně zpeněžení) vyčkáno na pravomocné rozhodnutí soudu. Třetí osoba může žalobu podat i po uplynutí lhůty, příslušná organizační složka v takovém případě však musí pokračovat v nakládání se spornou věcí.

3.1.2 Zajištění výkonu trestu propadnutí majetku (§ 347 – 349 TŘ)

Aplikace ustanovení § 347 a násl. TŘ se liší tím, v jaké fázi řízení k ní má dojít. Zajištění (části) majetku obviněného (obžalovaného) za účelem výkonu trestu propadnutí majetku je **obligatorní** tehdy, vydal-li nalézací soud rozsudek, který prozatím nenabyl právní moci. Nalézací soud v takovém případě vydá usnesení o zajištění.

Fakultativní zajištění (části) majetku obviněného přichází v úvahu již během trestního řízení, konkrétně od fáze vyšetřování, lze-li k povaze a závažnosti projednávaného trestného činu a poměrům obviněného očekávat uložení trestu propadnutí majetku. V takovém případě vydává usnesení o zajištění státní zástupce v přípravném řízení a v řízení před soudem soud.

Rozhodování o zajištění a postup při zajištění se řídí pravidly pro zajištění nároku poškozeného a usnesení dle ustanovení § 347 odst. 1 TŘ musí obsahovat zákazy, omezení a další povinnosti ve smyslu ustanovení § 47 odst. 4 až 6, 8 TŘ (podrobný výklad viz shora). Jak při obligatorním, tak při fakultativním zajištění je proti usnesení přípustná stížnost, která však odkladný účinek nemá.

Usnesení postihuje celý majetek obviněného nebo jeho specifikovanou část, včetně plodů a užitků. Jestliže byl zajištěn majetek obviněného v celém

rozsahu, vztahuje se zajištění i na majetek, který obviněný nabyde po vykonatelnosti usnesení.

K výkonu trestu propadnutí majetku nelze zajistit majetek, který zvláštní právní předpis z výkonu vylučuje. Zvláštním právním předpisem je ZZMV, konkrétně ustanovení § 3 a 4 tohoto zákona (viz výklad shora).

K zásahům do ústavně zaručeného práva na ochranu vlastnictví se vyjádřil Ústavní soud, který konstatoval, že „*ustanovení § 347 trestního řádu při respektování účelu i přiměřenosti zásahu státu tvoří ústavně konformní vyluku z ochrany vlastnictví. Tímto účelem je legitimní zájem státu na vynutitelnosti případného budoucího trestu (majetkového postihu) pachatele závažné trestné činnosti, který je součástí obecného zájmu na ochraně společnosti před pachateli trestných činů; časové omezení užívání majetku naplňuje požadavek přiměřenosti*“.¹³⁶

V tomtéž rozhodnutí Ústavního soudu bylo zaujato stanovisko k zajištění majetku obviněného, který spadá do společného jmění manželů. Vzhledem k solidárnímu postavení manželů, které souvisí s jejich společným jměním, dopadá omezení ze zajištění rovněž na druhého, trestně nestíhaného, manžela. V opačném případě by došlo ke zvýhodnění obviněných, kteří jsou sezdaní, nadto, uvolnění dispozice pro jejich manžele by mohla vést ke zmaření účelu zajištění. Nepříznivé dopady do práv druhého z manželů lze řešit toliko změnou rozsahu společného jmění nebo jeho zánikem.

O zrušení anebo omezení zajištění je nutné rozhodnout tehdy, pominul-li důvod zajištění (části) majetku, nebo není zajištění potřeba v původním nařízeném rozsahu. Zajištění musí být zrušeno, pokud odpadne důvod zajištění. Jedná se zejména o případy vydání pravomocných meritorních rozhodnutí, která trest propadnutí majetku vylučují (např. zprošťující rozsudek, rozsudek, kterým neuložil trest propadnutí majetku, usnesení o zastavení trestního stíhání nebo postoupení věci jinému orgánu). K omezení zajištění dojde především tehdy, bude-li obžalovanému uložen trest propadnutí majetku v menším rozsahu, než byl

¹³⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 09. 02. 2009, sp. zn. IV. ÚS 174/04.

původně zajištěn.¹³⁷ Usnesení o zrušení (omezení) zajištění vydává v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem soud s tím, že je proti němu přípustná stížnost s odkladným účinkem.

Po právní moci usnesení o zajištění se obviněný může kdykoli domáhat jeho zrušení (omezení), o čemž musí neodkladně rozhodnout státní zástupce v přípravném řízení a soud v řízení před soudem. Rozhodnutí má formu usnesení, proti němuž je přípustná stížnost, která nemá dle ustanovení § 349 odst. 4 TŘ odkladný účinek. Pokud dojde k zamítnutí žádosti a obviněný neuvede nové důvody, může obsahově stejnou žádost podat až po uplynutí 30 dnů od právní moci usnesení.

Na návrh obviněného může být z důležitých důvodů povolen úkon, který se zajištěného majetku týká. Takový úkon zákon nespecifikuje a jeho povolení není nárokové, ale bude se jednat o takový úkon, který nebude mařit účel zajištění a bude odůvodněn svou naléhavostí. Naléhavost může spočívat v tom, že v důsledku neprovedení úkonu dojde ke ztrátě hodnoty zajištěného majetku (jednotlivé věci) nebo hrozí neodčinitelný zásah do práv třetích osob. O povolení i nepovolení úkonu vydává bez zbytečného odkladu usnesení státní zástupce v přípravném řízení a v řízení před soudem soud. Proti usnesení je přípustná stížnost s odkladným účinkem.

3.2 Peněžitý trest (§ 67 – 68 TZ)

Hlavním, ale nikoli výlučným, účelem peněžitého trestu je sankcionování pachatelů trestné činnosti, v jejímž důsledku se obohatili nebo o majetkový prospěch alespoň usilovali.

Dle ustanovení § 67 odst. 1 TZ může soud uložit peněžitý trest pachateli, který spáchal úmyslný trestný čin, jehož prostřednictvím získal nebo se snažil získat pro sebe nebo jiného majetkový prospěch. Majetkový prospěch spočívá jak ve zvýšení majetku, tak v zamezení snížení majetku, ke kterému by, nebýt trestného činu, došlo. V tomto případě soud posuzuje toliko zjištěnost pohnutky

¹³⁷ ZELEŇKA, P. § 349 (Zrušení a omezení zajištění majetku a povolení úkonu týkajícího se zajištěného majetku). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 983.

k získání majetkového prospěchu (popř. snahu o něj) a zda nejde o nedbalostní trestný čin. Není rozhodné, zda konkrétní trestný čin uložení peněžitého trestu dovoluje nebo zda se pachatel (jiná osoba) fakticky obohatil.¹³⁸

Bez splnění podmínek dle předchozího odstavce lze ve smyslu ustanovení § 67 odst. 2 TZ uložit peněžitý trest ve dvou případech. Jednak pokud to trestní zákoník u daného trestného činu dovoluje [písm. a)]. Nebo pokud se jedná o přečin a vzhledem k jeho povaze a závažnosti, jakož i k poměrům pachatele není současně třeba uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody [písm. b)].¹³⁹ Druhý případ lze tedy aplikovat i tehdy, jestliže konkrétní přečin uložení peněžitého trestu výslovně nezmiňuje. Jsou-li u přečinu splněny podmínky obou alternativ, uloží se peněžitý trest toliko dle ustanovení § 67 odst. 2 písm. a) TZ, neboť v této variantě není nutné posuzování dalších podmínek.¹⁴⁰

Pro všechny tři shora uvedené alternativy platí, že peněžitý trest lze uložit vedle jiného trestu i samostatně. Souběžné uložení je dle ustanovení § 53 odst. 1 TZ vyloučeno pouze u trestu propadnutí (části) majetku. V případě úvah nad samostatným uložení peněžitého trestu je nezbytné posoudit, zda je vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu a poměrům pachatele jeho uložení dostatečné.

3.2.1 Výměra peněžitého trestu (§ 68 TZ)

Ustanovení § 68 TZ stanovuje způsob výpočtu (výměry) peněžitého trestu. Ten je ukládán v celých denních sazbách, kterých může být nejméně 20 a nejvíce 730, přičemž denní sazba se pohybuje v rozmezí od 100 Kč do 50 000 Kč (pouze v českých korunách).¹⁴¹

¹³⁸ DRAŠTÍK, A. § 67 (Peněžitý trest). In DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2015, s. 544 – 545.

¹³⁹ Výkladem zákona lze dovodit, že vedle peněžitého trestu dle ustanovení § 67 odst. 2 písm. b) TZ lze uložit trest odnětí svobodě v jiné podobě než nepodmíněné (např. podmíněný trest odnětí svobody).

¹⁴⁰ Op. cit. DRAŠTÍK, A. § 67 (Peněžitý trest). In DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. 2015, s. 545.

¹⁴¹ Jiné denní sazby dovolují příslušné právní předpisy uložit trestně odpovědným mladistvým (nižší) a právníckým osobám (vyšší).

Počet denních sazeb reflektuje povahu a závažnost trestného činu. Další podmínkou je, že dvojnásobek počtu denních sazeb v součtu se společně ukládaným trestem odnětí svobody (popř. náhradním trestem odnětí svobody za trest domácího vězení) nesmí přesahovat horní hranici trestu odnětí svobody. Není přitom rozhodující, jakou má trest odnětí svobody formu.¹⁴²

Výše denní sazby odráží osobní a majetkové poměry pachatele a vychází především z jeho denního čistého příjmu. Hodnotí se jak dosavadní příjem, tak hypotetický příjem, kterého by pachatel mohl dosáhnout s ohledem na pracovní zkušenosti, vzdělání, zdravotní stav, pracovní příležitosti v místě bydliště atd. Dále je zjišťována majetková podstata pachatele a jeho závazky včetně vyživovací povinnosti.¹⁴³ Před uložením peněžitého trestu soud získává podklady pro výpočet denní sazby, které se vztahují zejména k příjmům pachatele, k majetku pachatele a eventuálním výnosům z něj. Jestliže se soudu nepodaří podklady získat vůbec nebo v potřebném rozsahu, lze hodnoty relevantní pro výpočet denní sazby určit odhadem. Aby byl dodržen zákaz libovůle, musí odhad vycházet z důkazů, které prokazují poměry pachatele, a současně musí být v rozsudku logicky a přesvědčivě odůvodněn.

Soud je ve výroku rozsudku (trestního příkazu) povinen uvést počet a výši denních sazeb a v odůvodnění rozsudku zároveň přesvědčivě ozřejmit, jak k posuzovaným hodnotám došel.¹⁴⁴

Při posuzování majetkových a osobních poměrů pachatele může soud dojít ke zjištění, že peněžitý trest bude **nedobytný**, a to i v případě plnění formou splátek.¹⁴⁵ V takové situaci soud peněžitý trest neuloží. Věci, které pachatel získal protiprávně, netvoří jeho majetkovou podstatu, tudíž jimi nelze ani odůvodňovat hypotetickou dobytost peněžitého trestu.¹⁴⁶

¹⁴² Velmi podrobně k výpočtu zákonného limitu viz ŠČERBA, F. § 68 (Výměra peněžitého trestu). In: ŠČERBA, F. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 9 – 12.

¹⁴³ Op. cit. ŠČERBA, F. § 68 (Výměra peněžitého trestu). In: ŠČERBA, F. a kol. 2022, marg. č. 19 – 20.

¹⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 03. 05. 2017, sp. zn. 5 Tdo 213/2017.

¹⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 02. 1977, sp. zn. 2 Tzf 3/76.

¹⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 03. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1466/2011.

3.2.2 Výkon peněžitého trestu (§ 69 TZ a § 341 – 344 TŘ)

V moment, kdy se stane rozsudek (trestní příkaz), který ukládá peněžitý trest, vykonatelný, předseda senátu (samosoudce) nalézacího soudu vyzve formou opatření odsouzeného, aby do 1 měsíce stanovenou částku zaplatil. Ve výzvě se odsouzený upozorní též na skutečnost, že při nesplnění povinnosti bude peněžitý trest vymáhán nebo dojde k přeměně v trest odnětí svobody. Peněžitě prostředky připadají státu.

Před realizací výzvy se předseda senátu (samosoudce) nalézacího soudu ujistí, zda nebyla odsouzeným z důležitých důvodů podána **žádost o odklad peněžitého trestu**, nebo **žádost o plnění v měsíčních splátkách**. Vyhovění žádosti není nárokové, ale předseda senátu (samosoudce) nalézacího soudu je o ni povinen usnesením rozhodnout kdykoli (pozitivně i negativně), přičemž proti usnesení není stížnost přípustná.

Důležité důvody vyjdou najevo zpravidla až po pravomocném uložení peněžitého trestu, tudíž je soud do úvah o výměře, popř. dobytosti peněžitého trestu nemohl zahrnout. Bude se jednat o významné okolnosti, které objektivně brání odsouzenému peněžitý trest plnit najednou nebo bezprostředně po vykonatelnosti rozhodnutí. Důležitým důvodem nejsou okolnosti, které si odsouzený zavinil sám anebo které svědčí o snaze odsouzeného se peněžitému trestu vyhýbat.¹⁴⁷

Trest lze odložit maximálně do doby 1 roku od uplynutí měsíční lhůty dle ustanovení § 341 TŘ (nikoli tedy od vyhovění žádosti). Zákonnou dobu nelze překročit, odklad lze ale povolit opakovaně, dokud celková doba nedosáhne 1 roku.¹⁴⁸ Pokud pominou důvody pro odložení peněžitého trestu, předseda senátu (samosoudce) nalézacího soudu odklad formou usnesení obligatorně odvolá (není přípustná stížnost).

¹⁴⁷ KADLEC, J. § 342 (Žádost o odklad výkonu a povolení splátek). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 956.

¹⁴⁸ Op. cit. KADLEC, J. § 342 (Žádost o odklad výkonu a povolení splátek). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. 2017, s. 956.

Soud může povolit plnění peněžitého trestu v přiměřených **měsíčních splátkách** již v odsuzujícím rozsudku vzhledem k osobním a majetkovým poměrům pachatele (§ 68 odst. 5 TZ), nebo splátky povolí na žádost odsouzeného z důležitých důvodů po právní moci rozhodnutí [§ 342 odst. 1 písm. b) TŘ].

V obou případech soud, resp. předseda senátu (samosoudce) nalézacího soudu není zákonem limitován co do počtu měsíčních splátek, ale musí respektovat hledisko přiměřenosti.¹⁴⁹ Při stanovení splátek v rozsudku (trestním příkazu) může soud současně určit tzv. ztrátu výhody splátek, pokud nedojde k zaplacení dílčí splátky do okamžiku splatnosti. Pokud jsou po právní moci rozsudku splátky povoleny na žádost odsouzeného, ale odsouzený je bez vážného důvodu neplní, předseda senátu (samosoudce) nalézacího soudu splátky formou usnesení obligatorně odvolá (není přípustná stížnost).

Předseda senátu (samosoudce) nalézacího soudu dle ustanovení § 342a TŘ **upustí od výkonu peněžitého trestu nebo jeho nezaplaceného zbytku** ve dvou případech.

První případ se vztahuje k situaci, kdy se odsouzený stane dlouhodobě neschopný peněžité trest zaplatit v důsledku okolností nezávislých na jeho vůli. Jedná se o stav, který není objektivně přechodný, na rozdíl od přechodných okolností, které mohou být důvodem pro odklad peněžitého trestu nebo pro splátkový kalendář. Dle odborné literatury se bude jednat zejména o ztrátu na majetku v důsledku právní události (např. živelná pohroma) nebo protiprávního jednání vůči odsouzenému anebo o ztrátu příjmů v důsledku nemoci či úrazu.¹⁵⁰ Důvodem k upuštění není výkon trestu odnětí svobody, neboť trestní odpovědnost je založena na zavinění.

¹⁴⁹ Rozhodnutí o splátkách by se tudíž nemělo pohybovat v extrémech. Kvůli nízkému počtu nominálně vysokých splátek může splátkový kalendář ztratit svůj význam (ledaže je dodržení plnění v možnostech odsouzeného), naopak vysoký počet nominálně nízkých splátek může vést k tomu, že uložený peněžité trest ztratí na svém účelu.

¹⁵⁰ KADLEC, J. § 344 (Upuštění od výkonu a přeměna peněžitého trestu a nařízení výkonu náhradního trestu). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 961.

Druhým případem bude, pokud by výkon peněžitého trestu vážně ohrozil výživu (výchovu) osob, které jsou v tomto ohledu na odsouzeném ze zákona závislé.¹⁵¹

O upuštění je rozhodováno formou usnesení, proti němuž je přípustná stížnost s odkladným účinkem. Právní mocí usnesení výkon peněžitého trestu končí, dosud zaplacená (vymožená) částka se odsouzenému však nevrací.¹⁵²

Jestliže **odsouzený nezaplatí peněžitý trest** do 1 měsíce od vyzvání nebo do 1 měsíce od oznámení odvolání odkladu a splátek anebo do uplynutí odkladu, nařídí předseda senátu (samosoudce) nalézacího soudu jeho vymáhání. Vymáhání nebude nařízeno, pokud k zaplacení peněžitého trestu postačí peněžitá záruka, nebo by vymáhání mohlo být zjevně zmařeno či bylo bezvýsledné. K úhradě peněžitého trestu se primárně použije majetek zajištěný pro tyto účely (podrobně viz níže). Nařízení má interní charakter, nejedná se tak o rozhodnutí, proti němuž jsou přípustné opravné prostředky. Správa placení peněžitého trestu se řídí dle zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád.

K přeměně (zbývající části) peněžitého trestu na trest odnětí svobody dojde dle ustanovení § 69 odst. 2 TZ tehdy, pokud jej pachatel nezaplatí na výzvu, resp. ve splátkách nebo po uplynutí odkladu. Zároveň musí být zjevné, že vymáhání peněžitého může být zmařeno nebo bude bezvýsledné (důvody se mohou překrývat), ledaže jsou zde důvody pro upuštění, neboť to má přednost před přeměnou trestu. Zmaření vymáhání peněžitého trestu bude soud dovozovat zpravidla tehdy, jestliže odsouzený bez vážného důvodu nevykonává výdělečnou činnost, neposkytuje adekvátní součinnost, dopouští se marnotratného jednání či jinak znehodnocuje (zcizuje) svůj majetek nebo se jinak vyhýbá zaplacení peněžitého trestu.¹⁵³

Výměra trestu odnětí svobody se stanoví tak, že každá zcela nezaplacená částka odpovídající jedné denní sazbě představuje 2 dny odnětí

¹⁵¹ Důvodem pro upuštění není výživa a výchova osob, ke které není odsouzený ze zákona povinen, viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 1966, sp. zn. 5 Tz 52/66.

¹⁵² Op. cit. KADLEC, J. § 344 (Upuštění od výkonu a přeměna peněžitého trestu a nařízení výkonu náhradního trestu). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. 2017, s. 961.

¹⁵³ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 03. 1987, sp. zn. Tpj 21/87.

svobody. Nezaplacená částka peněžitého trestu se vydělí výší denní sazby, výsledek se zaokrouhlí směrem dolů a po zaokrouhlení vynásobí dvěma. V rozhodnutí o přeměně (zbytku) peněžitého trestu musí soud rozhodnout rovněž o způsobu výkonu náhradního trestu odnětí svobody dle ustanovení § 56 TZ. Nutno dodat, že nelze rozhodnout o podmíněném odkladu náhradního trestu odnětí svobody.¹⁵⁴

O přeměně (zbytku) peněžitého trestu rozhodne dle ustanovení § 344 odst. 1 TŘ předseda senátu (samosoudce) nalézacího soudu mimo veřejné zasedání, ledaže o konání veřejného zasedání odsouzený výslovně požádá. V obou případech musí být odsouzenému umožněno, aby se k věci vyjádřil. Odsouzený není dle výkladu zákona k poskytnutí vyjádření povinen. Vyjádření lze však doporučit, pokud má odsouzený zájem na rozptýlení obav z možného zmaření či bezvýslednosti vymožení peněžitého trestu, popř. existují-li důvody pro upuštění od peněžitého trestu, které nejsou soudu doposud známé.

Jak před samotnou přeměnou peněžitého trestu, tak i při výkonu náhradního trestu odnětí svobody může odsouzený odvrátit jeho výkon (zbytek výkonu) ve smyslu ustanovení § 344 odst. 2 TŘ tak, že peněžitý trest (jeho část) zaplatí, o čemž rozhodne předseda senátu (samosoudce) nalézacího soudu bez jednání.¹⁵⁵ V případě, že nebyl peněžitý trest zaplacen celý, popř. po přeměně peněžitého trestu došlo k zaplacení alespoň částky odpovídající jedné denní sazbě, rozhodne předseda senátu (samosoudce) nalézacího soudu, jakou část náhradního trestu odnětí svobody musí odsouzený vykonat.

Rozhodnutí dle § 344 odst. 1, 2 TŘ mají formu usnesení a je proti nim přípustná stížnost s odkladným účinkem.

¹⁵⁴ V podrobnostech viz ŠČERBA, F. § 69 (Výkon peněžitého trestu). In: ŠČERBA, F. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 16 – 19, 21.

¹⁵⁵ KADLEC, J. § 344 (Upuštění od výkonu a přeměna peněžitého trestu a nařízení výkonu náhradního trestu). In: DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 962 – 963.

3.2.3 Zajištění výkonu peněžitého trestu (§ 344a – 344b TŘ)

Dle ustanovení § 344a TŘ lze k výkonu peněžitého trestu **zajistit určenou část majetku obviněného**.¹⁵⁶ K tomuto kroku může být přistoupeno jak v přípravném řízení (od fáze vyšetřování) a v řízení před soudem, pokud lze u obviněného, vzhledem k jeho poměrům a povaze a závažnosti trestného činu, uvažovat o uložení peněžitého trestu, tak po vydání, byť nepravomocného, rozhodnutí o uložení peněžitého trestu. Zajištění je v obou případech **fakultativní** s tím, že v přípravném řízení usnesení vydává státní zástupce a v řízení před soudem soud, resp. po vydání rozhodnutí o uložení peněžitého trestu nalézací soud. Proti usnesení je přípustná stížnost bez odkladného účinku.

Na rozhodování o zajištění a na postup při zajištění se přiměřeně aplikují podmínky zajištění nároku poškozeného. Proto musí usnesení dle ustanovení § 344a odst. 1 obsahovat zákazy, omezení a další povinnosti ve smyslu ustanovení § 47 odst. 4 až 6, 8 TŘ.

Ohledně **zrušení nebo omezení zajištění určené části majetku** obviněného a provedení úkonů souvisejících s touto částí majetku ve smyslu ustanovení § 344b TŘ lze odkázat na shora uvedený výklad, který se týká zrušení a omezení zajištění v případě trestu propadnutí majetku (§ 349 TŘ), s tím rozdílem, že u peněžitého trestu není zajišťován majetek jako celek.

3.3 Propadnutí věci a náhradní hodnoty (§ 70 – 72 TZ)

Trest propadnutí věci lze uložit tehdy, jedná-li se o věc náležející pachateli, která souvisí s trestnou činností. **Věc náležející pachateli** definuje ustanovení § 135 TZ tak, že věc náleží pachateli, pokud je v době rozhodování o ní jejím vlastníkem, resp. je součástí jeho majetku, nebo s ní fakticky jako vlastník nakládá, aniž je skutečný oprávněný vlastník (držitel) příslušné věci známý.¹⁵⁷ Tato podmínka musí být splněna v okamžik vyhlášení rozsudku nebo v okamžik doručení trestního příkazu.¹⁵⁸

¹⁵⁶ Nelze zajistit majetek, který zvláštní předpis vylučuje, viz ustanovení § 3 a 4 ZZMV.

¹⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 3 Tdo 1422/2012.

¹⁵⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 07. 1971, sp. zn. 6 Tz 21/71.

Pochybnosti o majetkových právech pachatele k věci jsou v trestním řízení řešeny prostřednictvím předběžné otázky, ledaže je o takové otázce již pravomocně rozhodnuto (§ 9 odst. 1 TŘ). Před uložením trestu propadnutí věci musí být soudem spolehlivě zjištěno, že věc náleží pachateli.¹⁵⁹ V případě spoluvlastnického podílu lze uložit propadnutí toliko v rozsahu tohoto podílu. Naproti tomu nelze uložit propadnutí věci, která je součástí společného jmění manželů, neboť nelze určit spoluvlastnický podíl, když je každý z manželů vlastníkem věci.¹⁶⁰ Součástí společného jmění manželů se však nestane věc, kterou pachatel získal za trvání manželství prostřednictvím trestného činu nebo jako odměnu za něj.

Věc, která má propadnout, musí být v rozsudku (trestním příkazu) nezaměnitelně vymezena, v případě peněz označena částkou a/nebo číslem bankovního účtu. Aby mohl být výrok o propadnutí realizovatelný, musí věc v době vyhlášení rozsudku existovat a být dosažitelná.¹⁶¹

Obligatorně bude trest propadnutí věci uložen, pokud je věc **bezprostředním výnosem** z trestné činnosti ve smyslu ustanovení § 135b odst. 2 TZ. **Fakultativní** uložení připadá v úvahu ve dvou případech. Zaprvé u věci, která je **nástrojem** trestné činnosti (§ 135a TZ), přičemž soud musí přesvědčivě zdůvodnit, že věc byla ke spáchání trestné činu užita nebo určena.¹⁶² Zadruhé

¹⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 03. 2016, č. j. 7 Tdo 341/2016-22.

¹⁶⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 02. 05. 1967, sp. zn. 11 Tz 12/67.

¹⁶¹ ŠČERBA, F. § 70 (Propadnutí věci). In: ŠČERBA, F. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 13 – 14.

¹⁶² Srov. nález Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. II. ÚS 1624/19. V daném případě pachatel pěstoval v suterénu a garáži svého rodinného domu rostliny konopí (150 ks) a v rozsudku odvolacího soudu (Vrchní soud v Praze) mu byl mimo jiné uložen trest propadnutí majetku, a to právě pachatelova rodinného domu a přilehlých pozemků. Nejvyšší soud dovolání stěžovatele (pachatele) odmítl s tím, že trest propadnutí příslušných nemovitostí je v intencích zákona a obrana stěžovatele je účelová. Tento až excesivní přístup Ústavní soud zkritizoval a konstatoval, že bylo zasaženo jak do práva na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 LPS) a na ochranu vlastnictví (čl. 11 odst. 1 LPS), tak do práva na ochranu soukromého života (čl. 10 odst. 2 LPS), když došlo k uložení trestu propadnutí nemovitostí, kde stěžovatel žije a má zde svůj domov. Účelem trestu propadnutí nástroje trestné činnosti není na rozdíl od trestu propadnutí majetku (popř. peněžitého trestu) represe, ale odejmutí věci, která může sloužit k dalšímu páchaní trestné činnosti. V případě stěžovatele však obecné soudy vztah propadlých nemovitostí k trestné činnosti nijak neodůvodnily ani neprokázaly, stejně tak se důsledně nezabývaly přiměřeností trestu. Ústavní soud rovněž *ad absurdum* uvedl, že „*obdobnou logikou by obecný soud mohl ospravedlnit uložení propadnutí obydlí například v případě, že z něj jednotlivec prostřednictvím výpočetní techniky páchal trestný čin podvodu, nebezpečného vyhrožování či dalších, s danou nemovitostí zcela nesouvisejících, trestných činů*“.

u věci, která je **zprostředkovaným výnosem** z trestné činnosti (§ 135b odst. 3 TZ), jestliže hodnota bezprostředního výnosu není ve vztahu k hodnotě zprostředkovaného výnosu zanedbatelná. Jinak řečeno, propadnutí věci, jakožto zprostředkovaného výnosu, lze vyslovit i v případě, když její menší část pochází z bezprostředního výnosu.¹⁶³ Propadnutí věci, jakožto zprostředkovaného výnosu, ovšem nemůže být uloženo, pokud hodnota bezprostředního výnosu je zanedbatelná vůči hodnotě zprostředkovaného výnosu.¹⁶⁴

Dalším případem **obligatorního** uložení trestu propadnutí věci je, pokud se jedná o nástroj [§ 70 odst. 2 písm. a) TZ] nebo zprostředkovaný výnos z trestné činnosti [§ 70 odst. 2 písm. b) TZ], který je **držen v rozporu s jiným právním předpisem** (např. zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu).

Za účelem předcházení maření výkonu trestu propadnutí majetku začíná v okamžiku vyhlášení rozsudku (doručení trestního příkazu) platit **zákaz zcizení**, jakož i jiné dispozice s propadlou věcí (poškození, zničení, zašantročení apod.). Zákaz se tudíž neváže na právní moc příslušného rozhodnutí. V případě, že do právní moci rozsudku (trestního příkazu) pachatel zákaz poruší, bude jednání jednak absolutně neplatné a jednak může být přistoupeno k zabránění náhradní hodnoty dle ustanovení § 102 TZ.

Zákaz sice platí pouze do právní moci příslušného rozhodnutí o uložení trestu propadnutí věci, nicméně tímto okamžikem již vlastnické právo k věci nabývá stát, a proto lze vedle naplnění znaků trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní dle ustanovení § 337 odst. 1 písm. h) TZ uvažovat i o jiných zejména majetkových trestných činech (např. poškození cizí věci dle ustanovení § 228 TZ či zatajení věci dle ustanovení § 219 TZ). Pokud dojde ke zmaření trestu propadnutí věci před uložení trestu (čili před vyhlášením rozsudku nebo doručení trestního příkazu), lze pachateli uložit propadnutí náhradní hodnoty dle ustanovení § 71 TZ až do výše hodnoty propadlé věci.¹⁶⁵

¹⁶³ Pachatel zakoupí vozidlo za cenu 500.000 Kč, přičemž vynaložených 200.000 Kč pochází z trestné činnosti a zbytek byl příjmem z činnosti legální.

¹⁶⁴ Pachatel zakoupí vozidlo za cenu 500.000 Kč, přičemž vynaložených 10.000 Kč pochází z trestné činnosti a zbytek byl příjmem z činnosti legální.

¹⁶⁵ Op. cit. ŠČERBA, F. § 70 (Propadnutí věci). In: ŠČERBA, F. a kol. 2022, marg. č. 36 – 38.

Jak bylo naznačeno shora, právní mocí rozhodnutí, které ukládá trest propadnutí věci, přejde vlastnické právo k ní na stát s tím, že případná zástavní práva k propadlé věci nezanikají.

Propadnutí věci je dle ustanovení § 72 TZ možné uložit jako samostatný trest při kumulativním splnění dvou podmínek. Trest propadnutí věci musí trestní zákoník u daného trestného činu výslovně dovolovat a s ohledem na povahu a závažnost trestného činu a osobě a poměrům pachatele není třeba ukládat trest jiný.¹⁶⁶ Dle odborné literatury je v praxi trest ukládán ve většině případů jako vedlejší a případy samostatného uložení jsou spíše výjimečné.¹⁶⁷

3.3.1 Propadnutí náhradní hodnoty (§ 71 TZ)

Uložení trestu propadnutí náhradní hodnoty **není obligatorní**.¹⁶⁸ Soud jej může uložit, pokud pachatel zmaří výkon trestu propadnutí věci dle ustanovení § 70 TZ před jeho uložení, tedy před vyhlášením rozsudku (doručením trestního příkazu). Za zmaření propadnutí věci zákon demonstrativně považuje např. její zničení, poškození, jiné znehodnocení, zcizení, odstranění, zužitkování či spotřebování.¹⁶⁹ Zmaření musí být v příčinné souvislosti s jednáním pachatele, popř. s jednáním třetí osoby, která tak učiní na základě vůle pachatele. Pachateli ovšem nelze přičítat jednání třetí osoby, na které neměl vliv.¹⁷⁰

Náhradní hodnota je jakákoli věc, která náleží toliko pachateli, přičemž není podstatný její vztah k trestné činnosti.¹⁷¹ Může se tedy jednat o věc, která byla nabyta zákonným způsobem a nebyla použita (určena) k trestné činnosti. Propadnutí náhradní hodnoty lze uložit maximálně do výše hodnoty věci, která měla být předmětem propadnutí. Soud může k posouzení hodnoty využít

¹⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 08. 09. 2016, sp. zn. 6 Tdo 1179/2016.

¹⁶⁷ ŠČERBA, F. § 72 (Samostatný trest propadnutí věci). In: ŠČERBA, F. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 07. 2017, sp. zn. 7 Tdo 702/2017.

¹⁶⁹ Není relevantní, zda pachatel jednal komisivně či omisivně nebo úmyslně či nedbalostně. Odborná literatura dokonce uvádí, že pachatel mohl jednat i bez zavinění, viz ŠČERBA, F. § 71 (Propadnutí náhradní hodnoty). In: ŠČERBA, F. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 6.

¹⁷⁰ Op. cit. ŠČERBA, F. § 71 (Propadnutí náhradní hodnoty). In: ŠČERBA, F. a kol. 2022, marg. č. 5.

¹⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 07. 2015, č. j. 5 Tdo 335/2015-175.

odborného vyjádření a/nebo znaleckého posudku (§ 105 a násl. TŘ), což je žádoucí zejména v případech, kdy je pro složitost nebo nedostatek podkladů hodnotu obtížné určit. Obvyklou náhradní hodnotou jsou peněžní prostředky, které lze díky zřejmé nominální hodnotě přizpůsobit hodnotě věci, která měla propadnout. Rozhodnutí soudu nesmí vykazovat znaky libovůle a výše té které hodnoty musí být prokazatelná a přesvědčivě odůvodněná.

Ustanovení § 71 odst. 2 TZ umožňuje uložení trestu propadnutí náhradní hodnoty současně vedle trestu propadnutí věci dle ustanovení § 70 TZ, jestliže je taková věc, byť částečně, znehodnocena, učiněna neupotřebitelnou nebo je odstraněna (výčet je taxativní). Odborná veřejnost se liší v názoru, zda se taxativně uvedeného jednání může dopustit jen pachatel¹⁷², nebo pachatel i třetí osoba¹⁷³. Osobně se kloním k prvnímu názoru, dle něhož je ustanovení § 71 odst. 1 TZ, které počítá toliko s pachatelem, obecné vůči ustanovení § 71 odst. 2 TZ. Náhradní hodnota může být v tomto případě stanovena maximálně do výše hodnoty, o kterou byla příslušná věc znehodnocena atd.

Náhradní hodnota připadá po právní moci rozsudku (trestního příkazu) do vlastnictví státu bez vlivu na zástavní práva k ní.

3.3.2 Výkon trestu propadnutí věci a náhradní hodnoty (§ 349b TŘ)

Předseda senátu (samosoudce) nalézacího soudu zašle po právní moci¹⁷⁴ rozsudku (trestního příkazu) jeho opis bez odůvodnění organizační složce státu, která dle zvláštního právního předpisu vykonává hospodaření s majetkem státu (§ 9 až 11 Zákona o majetku ČR), a současně výslovně uvede, že se jedná o majetkovou trestní sankci.

¹⁷² Op. cit. ŠČERBA, F. § 71 (Propadnutí náhradní hodnoty). In: ŠČERBA, F. a kol. 2022, marg. č. 19.

¹⁷³ PÚRY, F. § 71 (Propadnutí náhradní hodnoty). In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 926.

¹⁷⁴ Postup lze realizovat až po právní moci rozsudku (trestního příkazu), který ukládá trest propadnutí věci nebo náhradní hodnoty, byť to zákon výslovně nestanoví, viz ŠKVAJN, P. § 349b (Výkon trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo výkon propadnutí náhradní hodnoty). In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 3938.

Pokud se na věc, která je předmětem propadnutí, vztahuje zajištění a organizační složka dosud její správu nezajišťuje, provede předseda senátu (samosoudce) nalézacího soudu opatření, aby bylo příslušné organizační složce svěřeno nakládání s věcí.

4 Ochranná opatření postihující majetek

4.1 Zabrání věci a zabrání náhradní hodnoty (§ 101 – 102 TZ)

Uložení ochranného opatření zabrání věci (náhradní hodnoty) je **fakultativní** (s výjimkou případů dle ustanovení § 101 odst. 3 TZ) a jeho účelem je, aby došlo k odebrání věci, která je nástrojem nebo výnosem z trestné činnosti. Na rozdíl od trestu lze ochranné opatření uložit nejen pachateli trestného činu, ale také pachateli činu jinak trestného a jiným osobám.¹⁷⁵

Jestliže nebyly naplněny podmínky pro uložení trestu propadnutí věci, která je **nástrojem** trestné činnosti [§ 70 odst. 2 písm. a) TZ], může soud dle ustanovení § 101 odst. 1 TZ uložit zabrání věci ve třech případech (alternativně).¹⁷⁶

Zaprvé, nástroj náleží pachateli, kterého nelze trestně stíhat nebo odsoudit pro překážku hmotněprávní i procesní povahy, a to z důvodu zániku trestní odpovědnosti (účinná lítost a promlčení), některých důvodů nepřipustnosti trestního stíhání (např. milost či amnestie, imunita nebo duševní choroba pachatele)¹⁷⁷, aplikace odklonů (podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání a jejich varianty ve zkráceném přípravném řízení) či z důvodu zastavení trestního stíhání pro neúčelnost.

Zadruhé, nástroj náleží pachateli, od jehož potrestání soud upustil ve smyslu ustanovení § 46 odst. 1, 47 a 48 TZ.

Zatřetí, nástroj ohrožuje bezpečnost lidí nebo majetku, popř. společnosti, nebo hrozí riziko, že bude sloužit ke spáchání zločinu.¹⁷⁸ V posledním případě zákon nevyžaduje, aby nástroj náležel pachateli, když může náležet jakékoli osobě, která dokonce nemusí mít ani k pachateli ani k trestnému činu žádný

¹⁷⁵ Subjekt nicméně musí existovat, proto nelze zabrat věc osobě, která byla v okamžik rozhodování již zesnulá a jejíž majetek přešel na dědice, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 1992, sp. zn. 1 Tz 88/92.

¹⁷⁶ Uložení ochranného opatření nicméně nelze obcházet pochybení soudu, který pachateli neuložil trest propadnutí věci, ačkoli pro jeho uložení podmínky existovaly, viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 06. 1991, sp. zn. 7 Tz 25/91.

¹⁷⁷ Důvody dle ustanovení § 11 odst. 1 písm. a), c), f), g), l) a m) TŘ, viz KALVODOVÁ, V. § 101 (Zabrání věci). In: ŠČERBA, F. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 13.

¹⁷⁸

vztah.¹⁷⁹ Musí být však naplněna (alternativně) podmínka ohrožení bezpečnosti, nebo hrozícího rizika, že nástroj bude sloužit ke spáchání zločinu (může se překrývat). Není rozhodné, jaké formy trestného činu se pachatel dopustil, z povahy, určení a účelu nástroje však vyplývá předpoklad, že může sloužit ke zločinu ve smyslu ustanovení § 14 odst. 3 TZ (např. věci určené k výrobě omamných a psychotropních látek).¹⁸⁰

Hrozbu, že věc bude sloužit ke spáchání zločinu, nelze dle Ústavního soudu dovozovat z pouhé možnosti takového použití, když „*takto široce pojatá podmínka zabrání věci by byla splněna v podstatě vždy, neboť hypoteticky lze téměř každou věc užít ke spáchání zločinu. Zabrání věci, resp. s ním spojený zásah do vlastnického práva, které je chráněno čl. 11 Listiny základních práv a svobod, musí být odůvodněno konkrétními okolnostmi, z nichž bude vyplývat alespoň taková míra pravděpodobnosti uvedeného následku, která bude potřebu tohoto zásahu s ohledem na obvyklý chod věcí rozumně odůvodňovat*“.¹⁸¹

Jestliže se jedná o zbraň, která sloužila jako nástroj vraždy a následné sebevraždy, ta nemůže být předmětem propadnutí dle ustanovení § 70 odst. 2 písm. a) TZ, když pachatel trestného činu zemřel. Zároveň ale nelze aplikovat postup dle ustanovení § 101 odst. 1 písm. a) TZ, když smrtí pachatele přechází jeho majetek na dědice (popř. na stát jakožto odúmrtí). Podstatné tedy bude, zda byla zbraň držena legálně či nikoli. V případě legálně držené zbraně je třeba posoudit osobu dědice, tedy zda je bezúhonný, resp. zda by zbraň v jeho rukou mohla odůvodněně představovat nebezpečí pro osoby a majetek, popř. zda je zde reálná hrozba, že by dědic zbraň použil ke spáchání zločinu. Pokud orgány činné v trestním řízení nedojdou při posouzení k závěru, že zbraň lze zabrat dle ustanovení § 101 odst. 1 písm. c) TZ, bude zbraň předmětem řízení o pozůstalosti a dědic bude následně postupovat dle ustanovení § 66 zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (dále jen „**Zákon o zbraních**“). V případě nálezu nelegálně držené zbraně, u níž není zjištěno, komu náleží, taktéž nelze postupovat dle ustanovení § 101 odst. 1 písm. c) TZ, tedy ji zabrat, když Zákon o zbraních

¹⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 01. 2000, sp. zn. 5 Tz 211/99.

¹⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014.

¹⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 08. 2022, sp. zn. II. ÚS 645/22.

v ustanovení § 68 postup při nalezení zbraně výslovně upravuje.¹⁸² Lze tak shrnout, že zabrání zbraně musí být vždy odůvodněné a nestačí toliko obecné konstatování, že každá zbraň představuje hypotetické nebezpečí. Zároveň, pokud nejsou v daném případě splněny podmínky pro zabrání dle ustanovení § 101 odst. 1 písm. c) TZ, není žádoucí ani hospodárné aplikovat trestní předpisy, když existuje právem předvídaný způsob, jak se zbraní dále nakládat.

Dle ustanovení § 101 odst. 2 TZ postupuje soud ve vztahu k **výnosům** z trestné činnosti, a to jak bezprostředním (§ 70 odst. 1 TZ), tak zprostředkovaným [§ 70 odst. 2 písm. b)]. Podmínkou uložení zabrání výnosu není okolnost, že nedošlo k uložení trestu propadnutí věci.¹⁸³ Pro zabrání výnosu musí být (alternativně) naplněny následující podmínky, tedy že výnos:

- náleží pachateli, který byl odsouzen za trestný čin, ze kterého výnos pochází¹⁸⁴,
- náleží pachateli, kterého nelze stíhat nebo odsoudit (výklad shora),
- náleží pachateli, od jehož potrestání soud upustil dle ustanovení § 46 odst. 1, 47 a 48 TZ,
- náleží osobě, která se dopustila činu jinak trestného v důsledku nepřičetnosti,
- náleží třetí osobě, na kterou výnos převedl pachatel nebo která jej nabyla jinak (je nutné respektovat zásadu dobré víry)¹⁸⁵,
- je součástí majetku ve svěřenském nebo podílovém fondu.¹⁸⁶

Na rozdíl od výše uvedených případů fakultativního zabrání, musí soud zabrání věci **obligatorně** uložit tehdy, pokud ji pachatel nebo jiná osoba **drží**

¹⁸² VÁVRA, L. Zbraně lidem, nebo státu? In.: Právní prostor. ISSN 2336-4114, dostupné na: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/zbrane-lidem-nebo-statu>

¹⁸³ Zabrání věci a propadnutí věci tak lze uložit souběžně, pokud by však šlo o stejnou věc téhož pachatele, byl by to krok zjevně nelogický.

¹⁸⁴ Informace o výnosu vyjde najevo až po pravomocném skončení řízení – trestní řízení se posléze povede o stejném trestném činu, ale obviněným bude jiná osoba (např. účastník a spolupachatel), přičemž odsouzený bude mít postavení zúčastněné osoby ve vztahu k výnosům.

¹⁸⁵ Postupem dle ustanovení § 101 odst. 2 písm. e) TZ však nelze uložit zabrání věci osobě, která věc nabyla v dobré víře, což je okolnost, kterou je soud povinen zkoumat, viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2019, sp. zn. 5 Tdo 1069/2019.

¹⁸⁶ Fondy nemají právní osobnost a výnos se tudíž zabírá vůči svěřenskému správci, resp. obhospodařovateli podílového fondu.

v rozporu s jinými právními předpisy. Osoba buď není vůbec oprávněna věc držet (např. osoba nalezne střelnou zbraň, ale nemá příslušné povolení) nebo oprávnění překračuje. Danou věc musí pachatel nebo třetí osoba držet v době rozhodování o jejím zabrání.¹⁸⁷

S ohledem na zásadu přiměřenosti ochranného opatření (§ 96 TZ) **soud nemusí uložit zabrání věci** shora uvedeným osobám, když účelu (snížení nebezpečí spojeného s věcí) lze dosáhnout i prostřednictvím uložených povinností. Soud může uložit povinnost spočívající ve změně věci, aby nemohla být užitá ke společensky nebezpečnému účelu (např. úprava zbraně k vyloučení střelbyschopnosti), v odstranění určitého zařízení (např. nebezpečné nástražné zařízení), v odstranění označení (např. ochranné známky) nebo provedení změny (např. změna v obsahu nosiče), nebo v omezení dispozice s věcí. Soud musí současně stanovit lhůtu k provedení povinnosti, která bude adekvátní k náročnosti realizace povinnosti. Pokud stanovená povinnost nebude splněna v příslušné lhůtě, rozhodne soud o zabrání věci. Dle povahy povinností se tento postup užije spíše u nástrojů trestné činnosti, byť jej lze aplikovat i u výnosů. Uložení povinností nepřipadá v úvahu u věcí držených v rozporu s právními předpisy, jejichž zabrání je obligatorní vždy.

K **zabrání náhradní hodnoty** dle ustanovení § 102 TZ může dojít ve třech případech. Zabrání náhradní hodnoty může soud uložit osobě, které by mohla být zabrána věc dle ustanovení § 101 odst. 1, 2 TZ (nástroje a výnosy z trestné činnosti), ale tato ji před rozhodnutím o zabrání zmaří tím, že věc zničí, poškodí, jinak znehodnotí, zcizí, učiní neupotřebitelnou, odstraní, zužitkuje nebo jinak zmaří. Dále osobě, která poruší zákaz ve smyslu ustanovení § 70 odst. 5 TZ a zmaří tím trest propadnutí věci anebo osobě, která poruší zákaz dle ustanovení § 104 odst. 2 TZ, čímž zmaří zabrání věci. Ve všech případech lze náhradní hodnotu zabrat maximálně do výše hodnoty původní věci (která měla propadnout, resp. být zabrána), přičemž ke stanovení hodnoty může soud využít znaleckého posudku nebo odborného vyjádření.

¹⁸⁷ ŠÁMAL, P. § 101 (Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty). In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1205.

K zabrání náhradní hodnoty (např. finančních prostředků) nestačí nepodložený odhad nebo domněnka, že majetek (jeho část) může představovat výnos z trestné činnosti. Soud musí takový postup náležitě odůvodnit, k čemuž Ústavní soud uvedl, že *„zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty v trestním řízení představuje významný zásah do práv vlastníka této věci a z toho důvodu nemůže být rozhodování o použití tohoto institutu pouhou formalitou. Jestliže obecné soudy nedospěly k jednoznačnému závěru o původu předmětných finančních prostředků, tedy si byly vědomy, že nebylo bez důvodných pochybností prokázáno, že tyto prostředky byly nabyty za majetek získaný z trestné činnosti, a aniž by vyvrátily verzi jejich možného legálního původu, rozhodly o jejich zabrání, porušily tím ustanovení § 102 trestního zákoníku a současně došlo k porušení základních práv stěžovatelky, jež jsou jí garantována čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny“*.¹⁸⁸

Ústavní soud se v nedávné době vyjádřil k tzv. důkaznímu standardu i v souvislosti se zabráním části majetku (níže) tak, že *„formulace § 102a odst. 1 trestního zákoníku "soud má za to" neznamená, že by šlo o konstrukci domněnky nabytí majetku při blíže nezjištěné minulé trestné činnosti. Text tu uvozuje stanovení podmínek (hrubý nepoměr, zjištění jiných skutečností), jež musí být alternativně naplněny, aby mohlo dojít k zabrání části majetku. Podle důvodové zprávy se tu "nezavádí úplný civilní standard dokazování", důkazní břemeno se ani zcela nepřenáší na povinnou osobu, ale "nejde ani o trestní standard dokazování" nade vší pochybnost. Jde o "cosi mezi" - orgán činný v trestním řízení musí předložit důkazy a uvést skutečnosti vedoucí k závěru o pravděpodobném původu majetku z trestné činnosti, dotčená osoba pak může tvrdit a prokazovat opak“*.¹⁸⁹

Ochranné opatření zabrání věci anebo náhradní hodnoty nelze uložit pachateli dodatečně po právní moci odsuzujícího rozsudku, pokud v okamžik jeho vydání byly splněny předpoklady pro uložení trestu propadnutí majetku nebo věci, ale soud tyto okolnosti opomněl.¹⁹⁰

¹⁸⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 05. 2018, sp. zn. II. ÚS 1849/17.

¹⁸⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 01. 2022, sp. zn. II. ÚS 1026/21.

¹⁹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 06. 2016, sp. zn. I. ÚS 36/15.

4.2 Zabrání části majetku (§ 102a TZ)

Zabrání části majetku směřuje obdobně jako zabrání věci k tomu, aby došlo k odčerpání majetku nabytého v souvislosti s trestnou činností. Při zabrání části majetku ovšem není třeba prokazovat, že je určitý majetek nástrojem nebo výnosem z konkrétního trestného činu. Zabrání se vztahuje i na plody a užitky věci, která bude zabrána. Zabrání se naproti tomu nevztahuje na věci, jejichž prostřednictvím uspokojuje životní potřeby jak osoba, které má být zabrána část majetku, tak třetí osoby, které musí ze zákona žít a vychovávat. Uložení zabrání části majetku je vždy **fakultativní**.

K vyslovení zabrání části majetku dle ustanovení § 102a odst. 1 TZ musí být splněny (kumulativně) tyto tři předpoklady.

Pachatel byl uznán vinným úmyslným trestným činem s horní hranicí trestní sazby nejméně čtyři roky, nebo trestným činem výslovně uvedeným v ustanovení § 102a odst. 1 TZ (např. pletichy při veřejné dražbě dle ustanovení § 258 TZ či podplacení dle ustanovení § 332 TZ). Dále musel pachatel tímto trestným činem získat pro sebe nebo jiného majetkový prospěch, popř. se o to alespoň snažil, a soud dojde k závěru, že část pachatelova majetku pochází z trestné činnosti.

Poslední podmínku soud dovozuje tak, že hodnota majetku, který pachatel jakýmkoli způsobem nabyt nebo převedl na třetí osobu nebo do svěřenského fondu v období pěti let před spácháním příslušného trestného činu do doby po spáchání (doba rozhodování soudu), je v hrubém nepoměru k legálním příjmům pachatele (mzda, plat, kapitálové zisky, odměny, dědictví, nájemné atd.) po odečtení daní a odvodů. Hrubý nepoměr zákon blíže nevymezuje a každý případ se bude posuzovat jednotlivě. Dle závěru ustanovení § 102a odst. 1 TZ může nabytí části majetku pachatele trestnou činností soud vyvodit i na základě jiných relevantních skutečností.¹⁹¹

Ustanovení § 102a odst. 2 TZ myslí na případy, kdy nebude možné provést zabrání části majetku dle předchozího odstavce.

¹⁹¹ Např. pořizování služeb a věcí, které jsou ve zjevném nepoměru k pachatelovým legálním příjmům, srov. KALVODOVÁ, V. § 102a (Zabrání části majetku). In: ŠČERBA, F. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, marg. č. 17.

Soud je proto oprávněn zabrat část majetku ve vztahu věci, která by mohla být zabrána, ale pachatel takovou věc bezplatně či za nápadně výhodných podmínek převedl na třetí osobu (s výjimkou osoby blízké), která věděla (nebo mohla a měla vědět¹⁹²), že věc byla získána v rozporu se zákonem (ne tedy výlučně trestným činem) a k převodu dochází, aby došlo k obejití zabrání. Vědomost třetí osoby o uvedených skutečnostech musí být spolehlivě prokázána.

Zadruhé, pokud pachatel převedl věc na osobu blízkou (§ 125 TZ), u které se nevyžaduje vědomost o nezákonném získání věci a hledisko bezplatnosti převodu.

Zatřetí, jestliže pachatel převedl věc na právnickou osobu, na jejíž činnost má vliv¹⁹³, a posléze takovou věc užívá bezplatně nebo za nápadně výhodných podmínek. Zpravidla se bude jednat o užívání nemovitosti nebo vozidla.

Začtvrté, pachatel převedl majetek do svěřenského fondu, tudíž k ní pozbyl vlastnické právo.

Konečně zapáté, pachatel nabyt věc do společného jmění manželů, čímž dojde k tomu, že věc nemůže být zabrána, neboť nenáleží výlučně pachateli.

Soud musí vymezit konkrétní věci, které budou zabráný, jakožto i část majetku. V případě, že bude zjištěn hrubý nepoměr mezi hodnotou majetku pachatele a jeho zákonnými příjmy, lze určit jakékoli věci pachatele (získané legálně i nelegálně) v hodnotě do výše tohoto hrubého nepoměru.

Soud může uložit **zabrání náhradní hodnoty** (včetně peněžní částky), která bude výší odpovídat hodnotě věci, která měla být zabrána. Náhradní hodnota může být zabrána, pokud není známo, kde se věc nachází (absence věci nemusí být úmyslná), dále zabrání věci není vhodné zejména v důsledku práv třetích osob (zabrání by mohlo způsobit neodčinitelné následky) a nakonec ten, komu mohla být věc zabrána (nejen pachatel), před takovým rozhodnutím zabrání zmaří (věc poškodí, zničí, zcizí nebo zabrání jinak zmaří).

¹⁹² Posuzuje se optikou nevědomé nedbalosti dle ustanovení § 16 odst. 1 písm. b) TZ.

¹⁹³ Ustanovení § 102a odst. 2 písm. c) taxativně uvádí, že sám pachatel nebo ve spojení s osobami blízkými má většinovou majetkovou účast, většinový podíl na hlasovacích právech nebo rozhodující vliv na řízení právnické osoby.

Jak konstatoval Vrchní soud v Praze: „*primárním účelem ochranného opatření zabrání náhradní hodnoty postihujícího vlastnická práva není potrestání vlastníka věci, která má být zabráná, ale prosazení veřejného zájmu konfiskovat ekvivalent výnosu z trestné činnosti v případě, že z nejrůznějších důvodů nelze zajistit bezprostřední ani zprostředkovaný výnos z trestné činnosti (např. z důvodu zničení, zužitkování). Vedle kritéria veřejného zájmu musí soud současně vždy zvažovat adekvátnost ukládaného ochranného opatření, aby ve snaze po nápravě způsobeného následku nedošlo zabráním konkrétní věci k nepřijatelně citelnému zásahu do práv osoby, která je jejím vlastníkem*“.¹⁹⁴

4.3 Zabrání spisů a zařízení (§ 103 TZ)

Zabrání spisů a zařízení **není samostatným druhem ochranného opatření**, ale zvláštní případ **obligatorního** zabrání věci.¹⁹⁵

Předmětem zabrání je **spis** (spisy), jejichž úmyslné rozšiřování při vědomí jejich obsahu by naplňovalo znaky některého trestného činu. Spisem je dle ustanovení § 136 TZ jakékoli zobrazení, a to zejména obrazové, zvukové a datové záznamy. Dle odborné literatury se jedná o „*jakékoli vyhotovení či zachycení textového, znakového, zvukového, obrazového nebo jiného znázornění lidských projevů či chování, přírodních jevů, událostí apod.*“.¹⁹⁶ Z hlediska trestněprávního budou relevantní např. spisy obsahující zobrazení dětské pornografie nebo projevy tzv. hate crimes. K zabrání spisu musí dle ustanovení § 101 odst. 1 TZ dojít tehdy, pokud byl alespoň jeden jeho kus již šířen nebo byl k šíření určen či připravován. Šíření znamená jakékoli zpřístupňování obsahu konkrétním osobám nebo veřejnosti, nehledě na jeho způsob (e-mailem, korespondenčně, vyvěšením atp.). Skutečnost, že byl spis k šíření určen a připravován musí být prokázána (např. skladování či kroky předcházející distribuci).

¹⁹⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne ne 24. 09. 2020, sp. zn. 3 To 70/2020.

¹⁹⁵ KALVODOVÁ, V. § 103 (Zabrání spisů a zařízení). In: ŠČERBA, F. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹⁹⁶ Blíže k výkladu viz ŠÁMAL, P. § 136 (Spisy). In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1406 – 1408.

Předmětem zabrání může být též **zařízení**, které bylo již užito nebo má sloužit ke zhotovení spisů s tím, že zákon demonstrativně uvádí některá z nich (tiskárna, negativ, počítačový program atd.).

Místo zabrání spisů a zařízení zákon dovoluje přiměřeně postupovat dle ustanovení § 101 odst. 4, 5 TZ. Pokud lze uložit některou z **náhradních povinností** i v případě spisů a zařízení a odstranit tím, popř. významně snížit s nimi dosud spojené riziko, musí mít tento postup ve smyslu zásady přiměřenosti (§ 96 TZ) přednost.

Zabrat spis nelze konečnému příjemci, který jej nemá v úmyslu dále šířit, resp. toto nečiní. Zabrat spis (výjimka se nevztahuje k zařízení) lze toliko osobě, která se podílela na jeho šíření (přípravě k šíření), dále lze zabrat spisy, které byly již zveřejněny prostřednictvím vystavení, plakátování, předvedení nebo podobným způsobem, a nakonec právě ty spisy, které nebyly při zásilkovém prodeji doručeny příjemci.¹⁹⁷

Ustanovení § 103 odst. 3 TZ může být v praxi poměrně složité vyložit a rozumně aplikovat. Zákon totiž preventivně dovoluje, aby za účelem zamezení nezákonného šíření došlo k zabrání i takového spisu, jehož úmyslným šířením při znalosti jeho obsahu by mohl být spáchán některý trestný čin, když nastanou další okolnosti, které dosud nebyly naplněny. Okolnost se může vázat k obsahu spisu (např. obsah výslovně nezobrazuje myšlenky týkající se např. rasové nenávisti, nepatrná úprava obsahu by tak však učinila) nebo ke znakům trestného činu (např. úmysl podpory hnutí potlačující práva a svobody člověka).¹⁹⁸

4.4 Účinky zabrání (§ 104 TZ)

Ustanovení § 104 odst. 1 TZ stanoví, že zabraná věc (§ 101 TZ), zabraná náhradní hodnota (§ 102 a 102a TZ), zabraná část majetku (§ 102a TZ) a zabrané spisy a zařízení (§ 102 TZ) připadají do vlastnictví státu právní mocí rozhodnutí, kterým bylo příslušné ochranné opatření uloženo. Zástavní práva k těmto věcem

¹⁹⁷ Op. cit. KALVODOVÁ, V. § 103 (Zabrání spisů a zařízení). In: ŠČERBA, F. a kol. 2022, marg. č. 20.

¹⁹⁸ ŠÁMAL, P. § 103 (Zabrání spisů a zařízení). In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1218.

ovšem nezanikají. S danou věcí následně hospodaří příslušná organizační složka státu dle Zákona o majetku ČR.

Ustanovení § 104 odst. 2 TZ dále stanoví, že zákaz dispozice s věcí dle ustanovení § 70 odst. 5 TZ se přiměřeně použije v případě zabrání věci, zabrání části majetku a pro uložení náhradní povinnosti dle ustanovení § 104 odst. 4 TZ. V posledním případě zákaz zcizení platí až do splnění uložené povinnosti, a pokud nebude uložena povinnost ve stanovené lhůtě splněna, tak platí do právní moci o zabrání věci dle § 101 odst. 5 TZ.

4.5 Výkon zabrání a jeho zajištění (§ 358 – 358b TŘ)

V případě zabrání věci nebo náhradní hodnoty bude dle ustanovení § 358 TŘ předseda senátu nalézacího soudu postupovat přiměřeně dle ustanovení § 349b TŘ. Výkon zabrání části majetku se dle ustanovení § 358a TŘ řídit dle ustanovení § 345 a 346 TŘ.

Státní zástupce v přípravném řízení a soud v řízení před soudem mohou usnesením zajistit věc obviněného i jiné osoby za splnění tří podmínek. První je, že zjištěné okolnosti svědčí tomu, že jsou splněny předpoklady pro zabrání dle ustanovení § 102a TŘ. Druhou podmínkou je, že obviněný je stíhán pro trestný čin, u něhož lze vzhledem k povaze a závažnosti, jakož i k poměrům obviněného očekávat uložení zabrání části majetku, nebo pokud bylo zabrání majetku (byť nepravomocně) uloženo. Třetí podmínkou je, že se nejedná o majetek, který je dle zvláštního právního předpisu vyloučen z výkonu zajištění (§ 3 a 4 ZZMV). Proti usnesení je přípustná stížnost. Při rozhodování o zajištění výkonu zabrání části majetku a postup při zajištění se ve zbývajícím aplikuje ustanovení § 47 odst. 4 až 6, 8 TŘ. Při rozhodování o zrušení (omezení) zajištění a k povolení úkonu se aplikuje ustanovení § 344b TŘ.

5 Zákon o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí

Zákon č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů (dále jen „ZPPP“) nabyl účinnosti 01. 01. 2018 a jeho hlavním účelem je, aby přiznaný nárok poškozených mohl být uspokojen z majetku pachatele, který byl odčerpán v důsledku majetkových trestních sankcí (trestů a ochranných opatření).¹⁹⁹

5.1 Vymezení pojmů (§ 2 ZPPP)

Za **majetkovou trestní sankci** se dle ustanovení § 2 odst. 1 ZPPP pokládá sankce, která byla uložena dle trestního zákona v řízení o trestném činu, kterým pachatel způsobil majetkovou škodu, nemajetkovou újmu nebo se bezdůvodně obohatil. Konkrétně jedná o tyto sankce:

- trest propadnutí majetku (§ 66 TZ)
- peněžitý trest (§ 67 TZ)
- trest propadnutí věci (§ 70 TZ)
- propadnutí náhradní hodnoty (§ 71 TZ)
- ochranné opatření zabrání části majetku (§ 102a TZ)
- ochranné opatření zabrání věci (§ 101 TZ)
- zabrání náhradní hodnoty (§ 102 TZ)²⁰⁰

Za **majetkový nárok** se dle ustanovení § 2 odst. 3 ZPPP považuje nárok poškozeného na náhradu majetkové škody (včetně dlužného výživného v případě trestného činu zanedbání povinné výživy dle § 196 TZ), nemajetkové újmy a vydání bezdůvodného obohacení.

¹⁹⁹ Nejedná se přitom pouze o majetkové trestní sankce uložené českými orgány v trestním řízení, ale za splnění dalších podmínek i o ty, co byly uloženy v jiném členském státu Evropské unie nebo ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska, viz ustanovení § 1 ZPPP.

²⁰⁰ Výčet je taxativní. Ve výčtu jsou úmyslně vynechány tresty a opatření ukládaná právníky osobám a mladistvým, neboť tato práce se striktně zabývá pouze zletilými fyzickými osobami.

Ustanovení § 2 odst. 4 ZPPP pak definuje **osobu oprávněnou**, kterým je poškozený (nikoli stát):

- kterému byl po uplatnění majetkového nároku v trestním řízení tento nárok pravomocným rozhodnutím trestního soudu přiznán a současně došlo v daném řízení k pravomocnému uložení majetkové trestní sankce [§ 2 odst. 4 písm. a) ZPPP],
- který byl po uplatnění majetkového nároku v trestním řízení odkázán s tímto nárokem (buď částečně) do civilního řízení na základě pravomocného rozhodnutí trestního soudu, kterým byla též uložena majetková trestní sankce, a který současně do 60 dnů od právní moci takového rozhodnutí podal návrh na zahájení civilního řízení [§ 2 odst. 4 písm. b) ZPPP]²⁰¹,
- jehož majetkový nárok vznikl v důsledku trestného činu, za který byla v trestním řízení uložena majetková trestní sankce, a o tomto nároku bylo pravomocně rozhodnuto v civilním řízení [§ 2 odst. 4 písm. c) ZPPP],
- vůči němuž má pachatel stanovenou vyšší vyživovací povinnosti na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí civilního soudu, jestliže došlo k uložení majetkové trestní sankce v řízení o trestném činu zanedbání povinné výživy [§ 2 odst. 4 písm. d) ZPPP],
- jemuž byl přiznán majetkový nárok rozhodnutím cizího státu, jestliže byla uložena majetková trestní sankce za trestný čin, v jehož důsledku nárok vznikl [§ 2 odst. 4 písm. e) ZPPP].

5.2 Zvláštní účet a jeho výdaje (§ 3 a 7 ZPPP)

Ustanovení § 3 ZPPP ukládá Ministerstvu spravedlnosti zřízení zvláštního účtu, na který budou převedeny peněžní prostředky z majetkových trestních sankcí. Číslo zvláštního účtu Ministerstvo spravedlnosti zveřejní na svých

²⁰¹ Lhůta je poměrně krátká a prekluzivní. Poškozený (zmocněnec) ji musí důsledně monitorovat a činit aktivní kroky k podání žaloby.

internetových stránkách.²⁰² Ministerstvo stejným postupem zveřejní způsob označení peněžních prostředků, kterým se řídí jejich odesílatel.²⁰³

Příjmy zvláštního účtu tvoří peněžní prostředky, které byly získány výkonem majetkových trestních sankcí. Bude se jednat primárně o peněžní prostředky z peněžitého trestu (uhrazené dobrovolně i vymožené) a peněžité prostředky propadlé či zabrané na základě ostatních majetkových trestních sankcí.

Příjmem zvláštního účtu jsou dále peněžité prostředky, které byly získány zpeněžením propadlých nebo zabraných věcí. Zpeněžení podléhají věci hmotné i nehmotné, jejichž povaha to dovoluje (např. podíl v obchodní korporaci). Zpeněžení realizuje organizační složka státu ve smyslu ustanovení § 15 Zákona o majetku ČR s tím, že od výtěžku budou odečteny náklady na zpeněžení věci, jakož i náklady vynaložené na hospodaření s věcí od započetí hospodaření s ní do jejího zpeněžení.²⁰⁴

Prostředky na zvláštním účtu se dle ustanovení § 7 ZPPP použijí nejprve k uspokojení nároku oprávněných osob (§ 2 odst. 4 ZPPP), poté ke sdílení s jiným členským státem Evropské unie, popř. Spojeným královstvím (§ 2 odst. 2 ZPPP) a nakonec ve prospěch obětem trestných činů prostřednictvím Probační a mediační služby. Ve zbytku musí být prostředky odvedeny do státního rozpočtu.

5.3 Peněžní prostředky získané výkonem peněžitého trestu a jiných majetkových trestních sankcí (§ 4 – 5 ZPPP)

Nalézací soud, který je příslušný k zajištění výkonu peněžitého trestu, zasílá získané peněžité prostředky neprodleně na zvláštní účet. K získání může dojít několika způsoby, odsouzený po vykonatelnosti příslušného rozhodnutí o uložení peněžitého trestu buď uhradí dobrovolně celou částku, resp. dodrží

²⁰² V době odevzdání této práce vede účet Česká národní banka v českých korunách a jeho číslo je: 35-5120001/0710, viz <https://www.justice.cz/web/msp/obeti-trestnych-cinu-uspokojeni-majetkoveho-naroku?clanek=metodika-pro-organy-statni-spravy-poukazujici-prostredky-na-zvlastni-ucet-dle-zak-c-59-2017-sb-o-pouziti-prostredku-z-majetkovych-trestnich-sankci>.

²⁰³ Údaje k označení vygeneruje aplikace Ministerstva spravedlnosti „Výnosy trestních sankcí“ (VTS), viz tamtéž.

²⁰⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů.

uložený splátkový kalendář, nebo jsou peněžité prostředky získány prostřednictvím civilních institutů výkonu rozhodnutí (popř. kombinace obojího).

Předseda senátu nalézacího soudu má vůči Ministerstvu spravedlnosti informační povinnost, které musí bezodkladně vyrozumět o odložení výkonu peněžitého trestu, povolení splátkového kalendáře, jakož i o odvolání odkladu nebo splátek, dále o upuštění od (zbytku) výkonu peněžitého trestu, rovněž o tom, že došlo k přeměně na trest odnětí svobody, peněžítý trest byl vykonán, nebo došlo k udělení milosti či amnestie, popř. došlo k jinému rozhodnutí, opatření a skutečnosti, pro které nelze peněžítý trest vykonat.

Peněžní prostředky propadlé nebo zabrané v důsledku jiné majetkové trestní sankce zasílá na zvláštní účet neprodleně organizační složka státu příslušná dle Zákona o majetku ČR.²⁰⁵

5.4 Zpeněžení propadlé nebo zabrané věci (§ 6 ZPPP)

Propadlé nebo zabrané věci (s výjimkou peněžitých prostředků dle ustanovení § 5 ZPPP) zpeněží dle ustanovení § 6 odst. 1 ZPPP organizační složka, která s nimi hospodaří, a to postupem dle ustanovení § 15 Zákona o majetku ČR.²⁰⁶

Z povinnosti zpeněžení dle ustanovení § 6 odst. 1 ZPPP je vyloučen určitý okruh věcí, se kterými organizační složka nakládá bez výjimek dle Zákona o majetku ČR. Jedná se o věci:

- neprodejně, tedy takové, které se nepodaří zpeněžit ani do 2 let od okamžiku, kdy k ní organizační složka započala plnit úkoly dle ustanovení § 15 odst. 1 Zákona o majetku ČR [§ 6 odst. 2 ZPPP],²⁰⁷

²⁰⁵ K operacím s peněžítými prostředky v cizí měně viz podrobně důvodová zpráva k zákonu č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů.

²⁰⁶ Rozsah aplikace Zákona o majetku ČR je z mého pohledu poměrně nejasně vyjádřen v ustanovení § 6 odst. 1 věta druhá ZPPP, a proto odkazují na obsírné vysvětlení v důvodové zprávě k ZPPP.

²⁰⁷ Lhůta se staví v dovolacím řízení a v řízení o stížnosti pro porušení zákona na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu a dále po dobu jiného soudního řízení, jehož výsledek bude rozhodující pro další naložení s věcí.

- jejichž zpeněžení je z povahy věci vyloučeno (např. padělané zboží) [§ 6 odst. 3 písm. a) ZPPP],
- které ohrožují život, zdraví, bezpečnost osob a majetku nebo veřejnou bezpečnost a pořádek (zákon demonstrativně uvádí např. omamné a psychotropní látky, prekursory nebo zbraně a střelivo) [§ 6 odst. 3 písm. b) ZPPP],
- které si organizační složka ponechala k výkonu své působnosti a činnosti [§ 6 odst. 3 písm. c) ZPPP],
- kulturní hodnoty, má-li zvláštní povahu nebo je-li veřejný zájem na tom, aby byla ve vlastnictví státu [§ 6 odst. 3 písm. d) ZPPP],²⁰⁸
- bezcenné, tedy věci nulové či nepatrné hodnoty [§ 6 odst. 3 písm. d) ZPPP].

Výtěžek ze zpeněžení očištěný o náklady vede organizační složka na svém účtu cizích prostředků, z něhož je neprodleně zašle na zvláštní účet. Náklady na zpeněžení a náklady vynaložené na hospodaření s věcí převede organizační složka na účet státního rozpočtu. Jakmile organizační složka zašle veškerý možný výtěžek nebo zjistí, že (již) žádný výtěžek nezíská, notifikuje tuto skutečnost Ministerstvu spravedlnosti. Stejně tak má povinnost informovat o významných skutečnostech, které se týkají propadnuté nebo zabrané věci.

5.5 Žádost o uspokojení nároku (§ 8 ZPPP)

Majetkový nárok může Ministerstvo spravedlnosti uspokojit pouze na základě žádosti oprávněné osoby ve smyslu ustanovení § 44 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „**SŘ**“), tudíž se jedná o správní řízení.

Oprávněné osoby dle ustanovení § 2 odst. 4 písm. a), c) a d) ZPPP musí podat žádost nejpozději do 60 dnů od právní moci výroku o vině, výroku o majetkové trestní sankci a [mimo oprávněnou osobu dle § 2 odst. 4 písm. d)

²⁰⁸ V podrobnostech viz ustanovení § 18 vyhlášky Ministerstva financí č. 62/2001, Sb., o hospodaření organizačních složek státu a státních organizací s majetkem státu. V případě pochybností o charakteru věci si musí organizační složka opatřit stanovisko Ministerstva kultury, Ministerstva vnitra nebo Ministerstva obrany dle ustanovení § 6 odst. 4 ZPPP.

ZPPP] výroku o majetkovém nároku poškozeného v rozhodnutí o trestném činu, v jehož důsledku vznikl oprávněné osobě majetkový nárok.

Oprávněné osoby dle ustanovení § 2 odst. 4 písm. b) ZPPP musí podat žádost nejpozději do 60 dnů od právní moci rozhodnutí civilního soudu, kterým byl majetkový nárok přiznán. Pokud má oprávněná osoba dle ustanovení § 2 odst. 4 písm. b) ZPPP zájem na uspokojení majetkového nároku dle ZPPP, musí navíc do 5 pracovních dnů od uplynutí lhůty dle téhož ustanovení Ministerstvu spravedlnosti doložit, že ve stanovené lhůtě podala návrh k civilnímu soudu. K tomuto přípisu musí tato oprávněná osoba přiložit kopii pravomocného rozhodnutí trestního soudu, které ji odkazuje do civilního řízení. Jestliže tak nemůže oprávněná osoba pro objektivní důvody učinit v dané lhůtě, vyrozumí o tom Ministerstvo spravedlnosti a kopii rozhodnutí doloží, jakmile to bude možné.²⁰⁹

Lhůty shora uvedené (jak šedesátidenní, tak pětidenní) jsou prekluzivní, tudíž při nedodržení právo na uspokojení dle ZPPP zaniká.²¹⁰

Podoba a forma žádosti se podpůrně řídí správním řádem (§ 45 ve spojení s 37 odst. 2 SŘ) a navíc je v ní dle ustanovení § 8 odst. 2 ZPPP nutné uvést výši (vyčíslení) majetkového nároku a informaci o platebním místě (poštovní poukázka nebo identifikace bankovního účtu). Dále oprávněná osoba připojí kopii pravomocného odsuzujícího rozhodnutí o trestném činu, jehož důsledkem je majetkový nárok, a kopii pravomocného rozhodnutí, které ukládá majetkovou trestní sankci.

Oprávněná osoba dle ustanovení § 2 odst. 4 písm. a) až c) ZPPP dále připojí kopii pravomocného rozhodnutí soudu, které ji přiznává majetkový nárok,

²⁰⁹ Dle výkladu zákona mám za to, že Ministerstvo spravedlnosti musí být ve lhůtě 5 pracovních dnů vyrozuměno v každém případě, tedy i v tom, kdy oprávněná osoba písemné vyhotovení rozhodnutí dosud nemá (např. dosud nedošlo k vyhotovení písemného rozhodnutí, byť je pravomocné).

²¹⁰ Jestliže úkonu bránila důležitá překážka, která vznikla bez zavinění žadatele ve smyslu ustanovení § 41 SŘ, lze dle mého názoru žádat o navrácení v předešlý stav. Oprávněné osobě (zástupci) je nicméně třeba doporučit bedlivé sledování lhůt a aktivní kroky, neboť lhůty dle ZPPP jsou poměrně krátké a následky promeškání mohou být pro majetkovou podstatu oprávněné osoby závažné. Např. mimo propadlý majetek nemá odsouzená osoba ničeho, nadto může vykonávat delší trest odnětí svobody, tudíž není ani výdělečně činná (nepočítaje ev. nízké výdělků v rámci výkonu trestu odnětí svobody).

a osoba dle ustanovení § 2 odst. 4 písm. d) ZPPP kopii pravomocného rozhodnutí, které stanovilo výši výživného vůči odsouzenému. Nemá-li oprávněná osoba z objektivních důvodů požadované přílohy, vyrozumí o tom Ministerstvo spravedlnosti a příslušnou přílohu dodá, až to bude možné.

Oprávněná osoba, resp. žadatel je povinen bezodkladně vyrozumět Ministerstvo spravedlnosti o důležitých skutečnostech, zejména zda byl nárok (část) uspokojen a v jakém rozsahu. Z ustanovení § 8 odst. 5 ZPPP plyne, že žadatel není omezen v paralelním vymáhání nároku prostřednictvím výkonu rozhodnutí nebo exekuce. Lze-li očekávat, že postupem dle ZPPP dojde k uspokojení poškozeného (např. očekává se adekvátní výtěžek z propadlého majetku nebo došlo k propadnutí či zabrání odpovídajících peněžních prostředků) lze odsouzenému doporučit, aby podal návrh na odložení výkonu rozhodnutí dle ustanovení § 266 odst. 2 OSŘ.²¹¹ Tímto způsobem lze odvrátit náklady vykonávacího řízení, které dopadají (s výjimkami) na povinného (odsouzeného).

5.6 Řízení a rozhodnutí o uspokojení majetkového nároku (§ 9 – 10 ZPPP)

O přijetí žádosti Ministerstvo spravedlnosti žadatele vyrozumí a současně jej poučí o lhůtách k vydání rozhodnutí o uspokojení majetkového nároku dle ustanovení § 9 odst. 3 a 4 ZPPP (v podrobnostech viz tato ustanovení). Vzhledem k tomu, že řízení dle ZPPP může trvat poměrně dlouho (např. kvůli posečkání na vydání civilního rozhodnutí, zpeněžování věcí nebo hrazení peněžitého trestu prostřednictvím splátkového kalendáře), nelze z hlediska počátku běhu lhůty postupovat dle správního řádu.

Ministerstvo spravedlnosti uspokojí majetkový nárok oprávněné osoby v rozsahu, ve kterém byl přiznán pravomocným rozhodnutím v trestním, popř. občanskoprávním řízení. K poměrnému uspokojení majetkových nároků dojde

²¹¹ V případě odložení dle ustanovení § 266 odst. 2 OSŘ je třeba posoudit otázku, do jaké míry je zastavení exekuce pravděpodobné. Postup podle tohoto ustanovení předpokládá, že bylo u příslušného orgánu zahájeno řízení, jehož výsledek bude představovat důvod k zastavení, nebo aby byly k dispozici alespoň takové poznatky, které jsou podkladem pro zastavení. Viz LEVÝ, J. § 266 (Odklad provedení výkonu). In. SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

tehdy, nepostačují-li peněžité prostředky k plnému uspokojení. Jestliže byl majetkový nárok v mezidobí částečně uspokojen jiným způsobem, bude ze strany Ministerstva spravedlnosti uspokojen ve zbývajícím rozsahu. V případě, že došlo k plnému uspokojení majetkového nároku, Ministerstvo spravedlnosti žádost oprávněné osoby zamítne. Ministerstvo zastaví řízení, jestliže nedojde k získání žádných peněžitých prostředků.

Peněžní prostředky zašle Ministerstvo spravedlnosti oprávněné osobě na určené platební místo ve výši stanovené v rozhodnutí, a to do 15 dnů od právní moci rozhodnutí. Nové rozhodnutí Ministerstvo spravedlnosti vydává v případě nesplnění podmínek pro uspokojení majetkového nároku dle ustanovení § 10 odst. 6 ZPPP nebo v případě dle ustanovení § 10 odst. 7 ZPPP, kdy oprávněná osoba přijme plnění od pachatele, přičemž součet tohoto plnění a plnění od Ministerstva spravedlnosti převyšuje oprávněný majetkový nárok.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo vypracování uceleného přehledu, který v základním rozsahu shrnuje problematiku zajišťování věcí v trestním řízení a majetkové trestní sankce, a to za pomoci analýzy právních předpisů, kompilace rozhodovací praxe obecných soudů i Ústavního soudu, jakožto i odborných textů, a v neposlední řadě vlastních úvah nad touto oblastí.

Čtenář byl tak v první kapitole seznámen s tím, jaké věci jsou důležité pro trestní řízení a jaké podmínky trestní řád klade na zajištění věcí pro důkazní účely a zajištění věcí, které představují nástroje či výnosy z trestné činnosti, případně náhradní hodnotu. Podkapitoly popisují, jaké věci a jakým způsobem je možné zajistit, jak probíhá proces samotného zajištění, jaké jsou možnosti obrany v tomto procesu nebo jaké má osoba dotčená zajištěním práva a povinnosti. Druhá kapitola se věnovala zajištění nároku poškozeného na majetku obviněného s tím, že bylo poukázáno na náhradní institut v podobě peněžitě jistoty včetně podmínek jejího uplatnění. Třetí a čtvrtá kapitola obsahují popis trestů a ochranných opatření, které postihují majetek, a dále podstatné shrnutí, jak probíhá zajištění věcí k výkonu těchto majetkových trestních sankcí. Neméně podstatná je poslední kapitola, která obsahuje souhrn postupu dle zákona o použití peněžních trestních sankcí, dle něhož musí poškozený činit procesní kroky ve výrazně krátkých a prekluzivních lhůtách.

Bylo zjištěno, že zajištění věcí v trestním řízení směřuje k následujícím opatřením a účelům. V prvé řadě se bude jednat o získání a provedení důkazu, dále o konfiskaci výnosů a nástrojů trestné činnosti (popř. náhradní hodnoty za ně), uspokojení nároku poškozeného a nakonec o předcházení maření majetkové trestní sankce, která byla, resp. bude pravděpodobně uložena.

Při vypracování této diplomové práce jsem zaznamenala menší i větší nedostatky současné právní úpravy zajištění věcí v trestním řízení.

Na první pohled není zřejmé, zda lze zajistit věci důležité pro trestní řízení i před zahájením trestního stíhání. Osoba znalá trestních předpisů se sice orientuje v trestním řádu a ví, že ustanovení § 158 odst. 3 písm. h) TR zajištění těchto věcí dovoluje i ve fázi prověřování (byť jmenované ustanovení výslovně

neobsahuje odkaz na ustanovení § 77b, 81a a 81b TŘ). Pro rychlejší orientaci a srozumitelnost by však bylo vhodné do ustanovení § 77b TŘ tuto možnost výslovně uvést, neboť eventuelní duplicita by tomto případě nebyla na škodu.

Jestliže má být skutečně dosaženo účelu zajištění, nepovažuji za žádoucí, aby měly orgány činné v trestním řízení možnost uvážení, zda dle ustanovení § 79b odst. 3 TŘ vyrozumí další subjekty, které mají (mohou mít) vliv na zajištění. Tento názor nemá implikovat to, že by příslušný orgán kvůli fakultativnímu postupu na hlubší úvahy o smyslu zajištění rezignoval a nekonal. Jedná se o to, že v praxi nemusí být jednoduché rozpoznat, kterému subjektu je doručení usnesení o zajištění obligatorní a kterému nikoli, nadto, když jeden subjekt může zároveň splňovat podmínky pro oba postupy (např. rejstříkový soud, když zápisy do obchodního rejstříku jsou jak konstitutivní, tak deklaratorní povahy). Má-li být dosaženo maximální efektivity zajištění, kloním se k tomu, aby zákon stanovil, že doručení usnesení o zajištění a výzvy k povinnosti monitorovat jednání ohrožující zajištění je obligatorní vůči všem známým subjektům, které mají na zajištění věci vliv.

Co se týká zajištění nároku poškozeného, jeví se mi jako nadbytečné, že státní zástupce a soud musí výslovně rušit zajištění i v případě důvodů dle ustanovení § 48 odst. 1 písm. b) a c) TŘ. V těchto případech by přitom stačilo, aby zákon stanovil, že právní mocí daných rozhodnutí, resp. čtyři měsíce po právní moci daných rozhodnutí je zajištění zrušeno bez dalšího, aniž by o tom uvedené orgány musely rozhodovat.

Výše jsem jmenovala některé dílčí nedostatky, které lze dle mého názoru snadno zhojit drobným doplněním a změnou zákona. Největší vadou nicméně zůstává, že je úprava zajištění věcí v trestním řádu roztráštěná a neucelená, což uvádí v nejistotu ohledně postupu nejen laické účastníky řízení, ale v mnoha případech též osoby, které právní praxi vykovávají. Neočekávám, že by k výrazným změnám došlo v současném znění trestního řádu. Kýženou ucelenost pravděpodobně poskytne nový trestní řád, jehož návrh počítá s tím, že všechny shora jmenované typy zajištění budou upraveny v jedné části, resp. dílu zákona. Současný návrh nového trestního řádu nejprve vymezuje rozsah a dobu trvání zajištění, důvody zajištění a okruh dotčených osob. Zajištění je poté děleno na

zajištění věcí pro důkazní účely a na zajištění věcí pro účely ostatní. Na jednom místě je tak vymezeno, které věci zajištění nepodléhají, jaké má zajištění účinky, jak se zajištění procesně realizuje, kdy lze zajištění zrušit či omezit nebo jak je s věcmi dále nakládáno. Úprava zajištění věcí se v návrhu nového trestního řádu prozatím jeví jako přehledná a ucelená. I za předpokladu, že bude právní úprava v budoucnu ucelenější, musí orgány činné v trestním řízení vyhodnocovat každý jednotlivý případ zvlášť, aby při zajištění věcí byla šetřena jak práva obviněného, tak práva třetích osob a zásah do nich byl skutečně zákonný a přiměřený.

Seznam zkratek

CENZA	Centrum zajištěných aktiv Ministerstva vnitra
ČR	Česká republika
IZ	Zákon 182/2006 Sb., insolvenční zákon
LPS	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
PČR	Policie České republiky
Přestupkový zákon	Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
Směrnice o zajišťování a konfiskaci	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 03. 04. 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii
SŘ	Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
TŘ	Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Ústava	Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
ÚZSVM	Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových
Zákon o majetku ČR	Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích
Zákon o odpovědnosti za škodu	Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
Zákon o zbraních	Zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu
ZPČR	Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
ZPPP	Zákon č. 59/2017, Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
ZZMV	Zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení

Seznam použitých zdrojů

Monografie, učebnice, komentáře

- BORČEVSKÝ, P., BUDAYOVÁ, L., KREJČÍKOVÁ, H., SLÁMOVÁ, M., SOVIČKOVÁ, B., TIBITANZLOVÁ, A. Aktuální otázky trestního zákonodárství s akcentem na přípravné řízení. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2020. ISBN 978-80-7251-512-7
- DRÁPAL, J. Přiměřenost peněžité sankce k majetku pachatele. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-297-1
- DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017. ISBN 978-80-7552-600-7
- DRAŠTÍK, A., FENYK, J. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017. ISBN 978-80-7552-600-7
- DRAŠTÍK, A., FREMR, R., DURDÍK, T., RŮŽIČKA, M., SOTOLÁŘ, A. a kol. Trestní zákoník. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2015. ISBN 978-80-7478-790-4
- FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D., GŘIVNA, T. Trestní právo procesní. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-306-0
- GŘIVNA, T (ed.). Pocta Pavlu Šámalovi k 65. narozeninám. Čtvrtstoletí hledání spravedlnosti na Nejvyšším soudě ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-709-5
- GŘIVNA, T., ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H. a kol. Oběti trestných činů. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-793-4791
- HULMÁK, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8
- SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-828-3

- SVOBODA, K., TLÁŠKOVÁ, Š., VLÁČIL, D., LEVÝ, J., HROMADA, M. a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN: 978-80-7400-788-0
- ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád: komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0
- ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5
- ŠÁMAL, P., GŘIVNA, T., BOHUSLAV, L., NOVOTNÝ, O., HERCZEG, J., VANDUCHOVÁ, M. Trestní právo hmotné. 9., přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022. ISBN 978-80-7598-764-8
- TREŠLOVÁ, L. Zákon o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-196-7
- VANGELI, B. Zákon o Policii České republiky. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-543-5
- VÍTKOVÁ, P. Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty podle § 79a až 79g trestního řádu. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-552-1

Časopisecké články

- BERKOVÁ, I. Uspokojení nároku poškozeného v trestním řízení, a to zejména ve vztahu k zajištěnému a odčerpanému majetku. Trestněprávní revue roč. 2017, č. 6. ISSN 1213-5313
- FRYŠTÁK, M. Zajištění peněžních prostředků na účtu banky a možnost jejich vydání oprávněné osobě. Trestněprávní revue roč. 2005, č. 8. ISSN 1213-5313
- JANDA, F. Souběh exekučního řízení a trestněprávního postihu nemovitých věcí. Komorní listy, roč. 2016, č. 3. ISSN 1805-1081
- KUČERA, M. Vlastnické právo k výnosu z trestné činnosti. Bulletin advokacie, roč. 2018, č. 3. ISSN 1210-6348

- MAREŠOVÁ, M. Zajištění nemovité věci podle trestního řádu a jeho vliv na exekuční řízení. Komorní listy, roč. 2017, č. 1. ISSN 1805-1081
- NÁHLOVSKÁ, L. Ochranné opatření zabrání části majetku jako nástroj kontroly kriminality. Právní rozhledy, roč. 2019, č. 3. ISSN 1210-6410
- PLÍHAL, T., HEFNER, A. Dopady zajištění nemovitosti dle § 79a trestního řádu na poskytování ubytovacích služeb. Bulletin advokacie, roč. 2020, č. 9. ISSN 1210-6348
- VANTUCH, P. K zajištění peněžních prostředků na účtu a možným důsledkům pro podnikatele. Právní rozhledy, roč. 1997, č. 1. ISSN 1210-6410

Právní předpisy

- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách
- Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích
- Zákon č. 119/2002 Sb., zákon o střelných zbraních a střelivu
- Zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů
- Zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

- Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích
- Zákon č. 263/2016 Sb., atomový zákon
- Zákon č. 55/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Zákon č. 59/2017, Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů
- Zákon č. 287/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů
- Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek
- Vyhláška Ministerstva financí č. 62/2001, Sb., o hospodaření organizačních složek státu a státních organizací s majetkem státu
- Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 198/2013 Sb., o výši náhrady nákladů péče o skupiny druhů exemplářů v záchranných centrech

Důvodové zprávy

- Důvodová zpráva k zákonu č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů
- Důvodová zpráva k zákonu č. 422/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Judikatura Ústavního soudu

- Nález Ústavního soudu ze dne 16. 04. 1999, sp. zn. IV. ÚS 66/99
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. 09. 2000, sp. zn. I. ÚS 129/2000
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2002, sp. zn. I. ÚS 178/01
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. 10. 2003, sp. zn. IV. ÚS 408/01
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 04. 2004, sp. zn. II. ÚS 267/03
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 09. 02. 2005, sp. zn. IV. ÚS 174/04
- Nález Ústavního soudu ze dne 22. 02. 2005, sp. zn. I. ÚS 431/04
- Nález Ústavního soudu ze dne 08. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 402/05
- Nález Ústavního soudu ze dne 23. 03. 2006, sp. zn. III. ÚS 644/05
- Nález Ústavního soudu ze dne 17. 05. 2007, sp. zn. II. ÚS 776/06
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 09. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 105/07-2
- Nález Ústavního soudu ze dne 30. 01. 2008, sp. zn. II. ÚS 642/07
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 05. 2008, sp. zn. II. ÚS 2061/07
- Nález Ústavního soudu ze dne 19. 03. 2009, sp. zn. III. ÚS 1396/07
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. 04. 2011, sp. zn. IV. ÚS 3383/10
- Nález Ústavního soudu ze dne 02. 12. 2013, sp. zn. I. ÚS 2485/13
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 01. 04. 2014, sp. zn. II. ÚS 309/14

- Nález Ústavního soudu ze dne 17. 04. 2014, sp. zn. I. ÚS 3502/13
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. II. ÚS 2823/13
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 03. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 3198/14
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 01. 2015, sp. zn. I. ÚS 1927/13
- Nález Ústavního soudu ze dne 23. 02. 2015, sp. zn. I. ÚS 2307/13
- Nález Ústavního soudu ze dne 13. 08. 2015, sp. zn. III. ÚS 3647/14
- Nález Ústavního soudu ze dne 22. 09. 2015, sp. zn. I. ÚS 3511/14
- Nález Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2015, sp. zn. II. ÚS 3662/14
- Nález Ústavního soudu ze dne 13. 06. 2016, sp. zn. I. ÚS 36/15
- Nález Ústavního soudu ze dne 26. 09. 2017, sp. zn. III. ÚS 2952/16
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. 11. 2017, sp. zn. III. ÚS 24/17
- Nález Ústavního soudu ze dne 28. 02. 2018, sp. zn. I. ÚS 1470/17
- Nález Ústavního soudu ze dne 13. 03. 2018, sp. zn. II. ÚS 1367/17
- Nález Ústavního soudu ze dne 22. 05. 2018, sp. zn. II. ÚS 1849/17
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 11. 2019, sp. zn. I. ÚS 2171/19
- Nález Ústavního soudu ze dne 07. 07. 2020, sp. zn. III. ÚS 84/20
- Nález Ústavního soudu ze dne 21. 07. 2020, sp. zn. I. ÚS 818/20
- Nález Ústavního soudu ze dne 09. 11. 2020, sp. zn. II. ÚS 2713/18
- Nález Ústavního soudu ze dne 28. 01. 2022, sp. zn. II. ÚS 1026/21

Judikatura Nejvyššího soudu

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 1960, sp. zn.1 Tz 50/60
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 1966, sp. zn. 5 Tz 52/66
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 02. 05. 1967, sp. zn. 11 Tz 12/67
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 1968, sp. zn. 4 Tz 108/68

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 05. 11. 1969, sp. zn. 9 Tz 115/69
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 07. 1971, sp. zn. 6 Tz 21/71
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 06. 05. 1975, sp. zn. 6 To 9/75
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 03. 12. 1976, sp. zn. 4 To 38/76
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 02. 1977, sp. zn. 2 Tzf 3/76
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 03. 1977, sp. zn. Tz II 1/77
- Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 27. 04. 1977, sp. zn. Tpj 98/76
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 1977, sp. zn. 3 Tz 27/77
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 06. 1980, sp. zn. 6 Tz 31/80
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. 06. 1983, sp. zn. 11 To 48/83
- Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 1987, sp. zn. Tpj 21/87
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 08. 1987, sp. zn. 1 Tz 23/87
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 06. 1991 sp. zn. 7 Tz 25/91
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 1992, sp. zn. 1 Tz 88/92
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 03. 1996, sp. zn. 2 Tzn 44/95
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 03. 1999, sp. zn. 6 Tz 11/99
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 01. 2000, sp. zn. 5 Tz 211/99
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 02. 2000, sp. zn. 7 Tz 189/99
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2000, sp. zn. 7 Tz 9/2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 01. 2001, sp. zn. 3 Tz 264/2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 09. 2001, sp. zn. 5 Tz 214/2001
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2002, sp. zn. 4 Tz 66/2002

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 01. 2004, sp. zn. 4 Tz 180/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 04. 2004, sp. zn. 11 Tdo 178/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 02. 2010, sp. zn. 25 Cdo 665/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 08. 07. 2011, sp. zn. 28 Cdo 774/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 06. 2011, sp. zn. 8 Tdo 172/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 01. 11. 2011, sp. zn. 28 Cdo 578/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 03. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1466/2011
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 07. 2012, sp. zn. 20 Cdo 1637/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 3 Tdo 1422/2012
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 04. 2013, sp. zn. 4 Tz 7/2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 05. 02. 2014, sp. zn. 4 Tz 2/2014-I-123
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. 11 Tdo 1359/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 01. 2015, sp. zn. 5 Tz 52/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 07. 2015, sp. zn. 5 Tdo 335/2015
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 5 Tdo 829/2015
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 03. 2016, sp. zn. 7 Tdo 341/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 08. 2016, sp. zn. 5 Tdo 866/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 08. 09. 2016, sp. zn. 6 Tdo 1179/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 8 Tdo 383/2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 03. 05. 2017, sp. zn. 5 Tdo 213/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 07. 2017, sp. zn. 7 Tdo 702/2017
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2017, sen. zn. 29 NSČR 14/2015
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 04. 2019, sp. zn. 4 Tz 19/2019

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2019, sp. zn. 5 Tdo 1069/2019
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 09. 2020, sp. zn. 7 Tdo 1016/2020

Judikatura ostatních obecných soudů

- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 12. 1993, sp. zn. 5 Tz 89/93
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 8. 1994, sp. zn. 4 To 480/94
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 13. 07. 1995, sp. zn. 10 To 344/95
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 09. 05. 2001, sp. zn. 1 To 36/2001
- Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 10. 07. 2002, sp. zn. 6 To 406/2002
- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 10. 08. 2004, sp. zn. 13 To 227/2004
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 10. 2007, sp. zn. 12 Tmo 46/2007
- Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 20. 03. 2008, sp. zn. 4 To 175/2008
- Rozsudek krajského soudu v Brně ze dne 21. 05. 2014, sp. zn. 30 A 53/2012-49
- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 01. 09. 2015, sp. zn. 47 T 7/2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 09. 2018, sp. zn. 6 To 54/2018
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 06. 03. 2019, sp. zn. 6 To 14/2019
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. 03. 2019, sp. zn. 1 To 17/2019
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 09. 2020, sp. zn. 3 To 70/2020

- Rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 18. 05. 2021, sp. zn. 65 Af 54/2020
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 09. 09. 2021, sp. zn. 9 To 50/2021
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 06. 2022, sp. zn. 3 To 50/2022

Internetové zdroje

- Oběti trestných činů - uspokojení majetkového nároku (zákon č. 59/2017 Sb.) - Portál justice. Aktuality - Portál justice [online]. Copyright ©2017 Ministerstvo spravedlnosti České republiky [cit. 21.02.2023]. Dostupné z: <https://www.justice.cz/web/msp/obeti-trestnych-cinu-uspokojeni-majetkoveho-naroku?clanek=metodika-pro-organy-statni-spravy-poukazujici-prostredky-na-zvlastni-ucet-dle-zak-c-59-2017-sb-o-pouziti-prostredku-z-majetkovych-trestnich-sankci>
- O nás – Cenza. Cenza – Prodej zajištěného majetku [online]. Copyright © MVCR 2019 PRODEJ ZAJIŠTĚNÉHO MAJETKU [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://www.cenza.cz/o-nas/>
- ODok Portál - VeKLEP - návrh zákona, kterým se mění zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. 301 Moved Permanently [online]. Copyright © 2023 Úřad vlády České republiky [cit. 28.02.2023]. Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/KORNCK7HXA3W/>